

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság jelentése a 2011. évben végzett tevékenységéről

**Készítették: Dobrosi Dénes, Illésné Papp Mária, dr. Kardos Mária, Dr. Kovács Éva, Dr.
Magyar Gábor, Medgyesi Gergely, Szablics Gábor, Tajti László, Vajda Zoltán**

1. Bevezetés

2011-ben vezetőváltás volt a KNPI-ben, ami a vezetés szakmai és személyi irányvonalait a korábbi évekhez képest jelentősen átforgalmazta. A személyi változások átfogóak voltak (igazgatóhelyettes, osztályvezető, projektvezető, örszolgálat tagjai stb.), ami szakmailag és humánerőforrás tekintetében, valamint belső és külső megítélésében jelentős mértékben átforgalmazta az igazgatóság működését. A vezetés részéről a természetvédelmi szakmai követelmények határozott és átlátható meghatározása mellett a társadalmi kommunikáció markáns javítása is megfogalmazódott, amelyre a 2012-es évben is jelentős hangsúlyt kívánunk fektetni. Az intézmény költségvetési támogatásának jelentős csökkenése mellett saját bevételekből biztosítottuk az alapműködés zavartalan ellátását. A természetvédelmi vagyonkezelés működtetésében a hatékonyság javítása mellett határozott törekvésünk a természetvédelmi szakmai célok egyértelmű, átlátható megjelenítése, ami különösen a nehéz gazdasági körülmények között a szakmai hitelesség alapkövetelménye. Mindemellett a jelenleg futó mintegy 1,5 milliárd forint értékű EU forrásokból finanszírozott természetvédelmi programok végrehajtása mellett több mint 2,5 milliárd forint értékben további KEOP és LIFE pályázatokat nyújtottunk be.

A 2012-es évben az intézmény és a természetvédelem társadalmi elfogadottságának javítása mellett a korábbi évekhez képest nagyobb hangsúlyt szánunk az alkalmazott tudományos kutatás fejlesztésének a térségben érintett kutatóhelyekkel és oktatási intézményekkel történő tényleges programok beindításával. E törekvés tekintetében legjelentősebb témának a Duna–Tisza köze kiszáradási problémáját tartjuk, ami idült ökológiai és társadalmi problémaként egyaránt megfogalmazódik. Emellett jelentős turisztikai fejlesztésekben is gondolkodunk, és konkrét elképzeléseink vannak a nemzeti parki termékek bevezetését illetően, illetve különös hangsúlyt fektetünk az igazgatóság és az egyéni gazdálkodók tevékenységének összehangolására. A védett természeti területek bővítése körében kiemelten szorgalmazzuk a Körös-éri TK létrehozását, ami a szerb-magyar határ menti természetvédelmi együttműködésnek az egyik lényeges eleme.

2. Személyi állomány

A 2011. évben az igazgatóság tevékenységi körét (kutatás, igazgatás, tervezés, fejlesztés, gazdálkodás, oktatás, nevelés, őrzés, állattartás stb.) az alábbi táblázatban szereplő személyi állománnyal valósítottuk meg.

A KNPI személyi állományának megoszlása 2011. január 1-én (121 fő)

Szakképzettség	alapfokú	középfokú	felsőfokú	összesen
Köztisztviselő	3	10	60	73 fő
Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó	9	21	10	40 fő
Szerződéses munkavállaló*	1	1	6	8 fő
Mindösszesen	13	32	76	121 fő

* LIFE projekt keretében foglalkoztatott

Munkatársaink nyelvismeretét tekintve angolul, németül, olaszul, oroszul, szerbül és franciául beszélnek közép- vagy felsőfokon. Személyi állományunk nyelvismereti megoszlása:

Nyelvismeret

Személyi állomány	fő/nyelvvizsgák száma
Köztisztviselő	33/38
Munka Törvénykönyv hatálya alá tartozó	6/7
LIFE projekt keretében foglalkoztatott szerződéses munkavállaló	4/6
Összesen	43 fő / 51 nyelvvizsga

A személyi állomány 2011. január 1-én és 2011. december 31-én egyaránt 121 fő volt. A 2011. évben 9 fő kormánytisztviselő távozott felmentéssel, továbbá 1 fő kérte felmentését nyugdíjba vonulása alapján, illetve 12 fő szerződéses munkatárs munkaviszonya szűnt meg. 2011-ben 10 fő kormánytisztviselőt és 12 fő munkavállalót vett fel az igazgatóság, továbbá 8 fő határozott idejű munkaszerződéssel foglalkoztatott kolléga munkaviszonya módosult határozatlan idejűre.

2011-ben igazgatóságunkon 1 fő tett közigazgatási szakvizsgát, továbbá 5 fő vett részt közigazgatási szakvizsgára felkészítő tanfolyamon.

2011-ben 1 fő kormánytisztviselő ment gyesre, helyettesítését határozott idejű munkaszerződéses kollégával látjuk el, illetve 1 fő kormánytisztviselő tért vissza a gyermek gondozására kapott fizetés nélküli szabadságáról.

A közmunkapályázat keretében igazgatóságunkon 2011-ben átlagosan 45 fő közmunkás foglalkoztatására került sor.

Az Igazgatóság 2011-ben az alábbi KEOP pályázatokban vett részt. A KEOP 3.1.2/2F/09-2009-0014 azonosítószámú „Élőhely-rekonstrukciós tevékenységek ellátása a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén” című projektben 3 fő, a KEOP 3.1.2/2F/09-2010-0023. azonosítószámú „Kiskunsági élőhelyek kétéltű-populációinak védelme” című projektben 10 fő, a KEOP 7.3.1.2/09-2010-0024 azonosítószámú „Tájidegen inváziós növények visszaszorítása a Duna–Tisza köze legértékesebb homokterületein” című pályázatban 13 fő, míg a KEOP 3.1.2/2F/09-2010-0025 azonosítószámú „Élőhely-rekonstrukció az izsáki Kolon-tavon” című pályázatban 10 fő vett részt.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság munkáját segítő **Nemzeti Parki Tanács** egy alkalommal ülésezett a 2011-ben. Az ülés fő témája a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság 2011. évi működésének áttekintése és a tanács működésének jövőbeli kérdései voltak.

3. Területi adatok

(Valamennyi adat 2011. december 31-iki állapotra vonatkozik, amennyiben nem jeleztük eltérően.)

3.1 Védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek

3.1.1. Az Igazgatóság működési területe

Az Igazgatóság 347/2006 (XII. 23.) Korm. rendelet által megállapított működési területe 1 005 883 ha.

3.1.2. Védelemre tervezett természeti területek

Terület	kiterjedés (ha)
Bácsalmási Gyapjas Gyűszűvirág Termőhelye természetvédelmi terület (bővítés)	27,6931
Érsekalmi Hét-völgy természetvédelmi terület (bővítés)	243,8952
Gátéri Fehér-tó természetvédelmi terület	702,6649
Imrehegyi gyepek természetvédelmi terület	94,097
Kiskunsági Nemzeti Park (bővítés)	5222,425401
Kiskunsági Nemzeti Park (bővítés, 2. ütem)	2788,167514
Körös-éri Tájvédelmi Körzet	2128,1738
Peszéri-erdő természetvédelmi terület	640,5268
Szelidi-tó természetvédelmi terület (bővítés)	180,5732
Tázlári homokbuckák természetvédelmi terület	761,6698
Pirtói-homokbuckás természetvédelmi terület*	591,5
Összesen	13381,38671

* Kihirdetve: A vidékfejlesztési miniszter 12/2012. (II. 21.) VM rendelete a Pirtói-homokbuckás természetvédelmi terület létesítéséről

3.1.3. Védett természeti területek

Kiskunsági Nemzeti Park törzsterület	50 523 ha
Tájvédelmi körzet	24 609 ha
Természetvédelmi terület	4 704 ha
Összesen	79 836 ha

Ex lege védelem alatt álló területek és objektumok:

láp	23 570 ha
szikes tó	15 544 ha
kunhalmok	117 db
földvár	7 db

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén a 117 regisztrált kunhalomból a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot feltételrendszer alapján 2011-ben 115 tájképi elemként megőrzendő kunhalom került be a MePAR-ba, melyekre 2011-től a kunhalmok megőrzésére vonatkozó ellenőrzések is kiterjednek.

3.1.4. Natura 2000 területek

csak különleges madárvédelmi terület (SPA)	58 833 ha
csak különleges természetmegőrzési terület (SAC)	50 205 ha
SPA és SAC is egyben	71 307 ha
összes Natura 2000*	180 345 ha

*Az igazgatóság természetvédelmi kezelésében

Az Igazgatóság működési területén található Natura 2000 területek kiterjedése (függetlenül attól, ki a természetvédelmi kezelő): 168 005 ha.

3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek

A Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett területek (ramszari területek): 31 772 ha

MAB bioszférarezervátum: 25391,2 ha

Európa-diplomás területek: –

Világörökség helyszínek: –

Geopark: –

3.1.6. Megkülönböztetett védelemben részesülő területek

Erdőrezervátum-területek kiterjedése

erdőrezervátum magterület	129,58 ha
pufferterület	189,82 ha
Összesen	319,40 ha

Nemzeti Ökológiai Hálózat

Típus	Kiterjedés (ha)*
magterület	169300,4503
ökológiai folyosó	83834,15806
puffer	33932,48872
Összesen	287068,2216

*2009. október 12-i frissítésű fedvények alapján számított érték

3.1.7. Magas Természeti Értékű Területek

Duna-völgyi-sík MTÉT	88 735 ha
Homokhátsági MTÉT	64 154 ha
Összesen	152 889 ha

(Az Igazgatóság működési területén belül)

3.2 Területvásárlások, kisajátítások adatai (védeltségi szint helyreállítás, elővásárlási jog, pályázatok)

Az Igazgatóság növelve a saját vagyongazdálkodású védett természeti területek nagyságát, ebben az évben is vásárolt a Magyar Állam javára ingatlanokat, elsősorban termőföldeket. A jogügyleteknél az Igazgatóság a jogszabály erejénél fogva a Magyar Állam nevében járt el, továbbá úgy is, mint az ingatlanok vagyongazdálkodói jogának jövőbeli várományosa.

A megvett földterületekre vonatkozóan az NFA-tól kértük a vagyongazdálkodási jog átadását, ill. a Minisztériumtól a miniszteri egyetértés megadását. Ez utóbbit maradéktalanul megkaptuk, a vagyongazdálkodásba adás terén 2007 szeptembere óta nem történt fejlemény. Ezekben a földterületeken a gazdálkodást – kiterjesztő jogértelmezéssel – az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló 254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet 2. § (5) bek. szerint saját használattal végezzük.

Földterület-vásárlás	db	területnagyság	vételár
- kisajátítás révén		-	-
- védeltségi szint helyreállítás		-	-
- elővásárlási jog révén saját forrásból	9	11,3723 ha	2 000 399 Ft
- pályázati (LIFE) uniós forrásból (rákosivipera-élőhely)	7	5,9096 ha	3 473 170 Ft
Együtt	16	17,2819 ha	5 473 569 Ft

3.3 Saját vagyongazdálkodású területek

Az Igazgatóság a vagyongazdálkodásában lévő területek **48%-át (25.373 ha)** földhasználat útján kezeli. A 2011-es gazdasági évben 449 hatályos használati szerződésünk volt. A 2009. szeptember 1-én induló új AKG pályázatban való részvétel következtében 260 használati szerződés 2014. augusztus 31-éig lett meghosszabbítva. 2011. december 31-én 195 darab használati szerződés járt le. Az Igazgatóság a használatba adott területeken fokozott ellenőrzést végez, elsősorban azt vizsgálja, hogy a földhasználók a használati időtartama alatt eleget tesznek-e a használati szerződésben foglalt természetvédelmi előírásoknak.

Művelési ág	terület (ha)	saját használatban	használatba (hasznosításba) adva
erdő	6 655	6 655	0
fásított terület	293	271	22
gyep (legelő)	24 161	7 026	17 135
Rét (kaszáló)	6 759	2 452	4 307
gyümölcsös	3	3	0
halastó	753	333	420
kivett	7 172	6 624	548
nádas	3 037	1 981	1 056
szántó	4 048	2 164	1 884
szőlő	10	9	1
Összesen	52 891	27 518	25 373

Az Igazgatóság az állami tulajdonú, saját vagyongazdálkodású területek fennmaradó részén (52%-án) saját hatáskörben, maga végzi az élőhely-fenntartási, természetvédelmi célú területkezelést.

Az Igazgatóság 2011-ben **6 582,09 hektár** saját hasznosítású területtel pályázott a **SAPS-ba** (az előző évi tervadatokhoz képest 200 ha-ral nőtt a terület egy, az Igazgatóság által használatba vett szántóterületen történt gyeptelepítés következtében), valamint **5 114,55 hektárral** pályázott AKG-re.

Nagy hangsúlyt helyezünk a védett területek fenntartására és gondozására, valamint az őshonos állatok tartására, mely egyaránt szolgálja a génmegőrzési és területfenntartási-kezelési célokat.

Az Igazgatóság gazdálkodási tevékenysége következtében kapott **földalapú támogatásból (SAPS)**, valamint az **Agrár Környezetgazdálkodási Program (AKG)** keretében kapott támogatásból finanszírozza a védett élőhelyek kezelését, védett területek fenntartását. Ez a pénzügyi forrás az élőhelykezelésben nagy szerepet játszó magyar szürke szarvasmarha és bivaly állományának fejlesztésére, az állatállomány takarmányozásához szükséges szálas takarmány betakarítására és a kezelési tevékenységek elvégzéséhez szükséges mezőgazdasági gépek beszerzésére és működtetésére is.

2011-ben 1 darab CLAAS DISCO 3050 tárcsás függeszthető fűkaszát vásároltunk. 1326 ha gyepterületet kezeltünk saját erőgépeinkkel. Mechanikai talajművelést végeztünk 1306 ha szántó területen, mely érintett uniós pályázatból nyert (KIOP) területeket, továbbá tűzokos és daruvédelmi területeket is. Bérmunka igénybevételével 800 hektáron tisztító kaszálással végeztünk természetvédelmi kezelést és közel 500 hektár talaj-előkészítési munkát végeztünk el a tavaszi és őszi vetés előkészületeihez.

252 hektár szántóterületen silókukorica, kukorica, lucerna és vegyes fűmagkeverék vetésével segítettük elő a telepeinken lévő szarvasmarha-állományunk téli takarmányának biztosítását.

A daru-táplálkozóhelyek kialakítása és fenntartása kettős hasznosítást jelentett, ugyanis a megtermett kukorica az átvonuló madarak táplálkozóhelyéül is szolgált.

A 2012-es gazdasági év takarmány szükségletének biztosításához az alábbi őszi gabonaféleségeket vetettük el: őszi repce 67 ha, őszi borsó 22 ha, tönkölybúza 13 ha, tritikálé 125 ha.

Az ártéri szántókon a 2011-es gazdasági évben az előző évi árvíz és belvíz következtében a gazdálkodás csak részben valósult meg.

Az őshonosállat-tartó telepeink téli takarmányellátására beszállított tömegtakarmány telephelyekre beszállított mennyisége 23 972 darab bála (lucerna, fűszéna, szalma), ebből 115 csomagolt silóbála. A pusztazeri állattartó telepen 51 ha szántó területen lévő silócirokból silódomb készült az állatok takarmányozásának kiegészítésére.

3.4. Terület nélküli értékek

3.4.1. Barlangok

Az Igazgatóság területén védett vagy fokozottan védett barlang nem található.

3.4.2. Egyedi tájértékek

2010 végén a felülvizsgálatnak és az új felméréseknek köszönhetően 37 településen 1275 egyedi tájérték szerepelt a KNPI nyilvántartásában. Újabb település egyedi tájértékkatasztere 2011-ben nem készült, azonban tovább bővült a kidolgozásra előkészített adatbázis, melyre alapozva az igazgatóság újabb települések felmérését tervezi 2012-ben.

3.5 Tájvédelem

Az igazgatóságon 2 fő dolgozik tájvédelmi referensi munkakörben. Feladatuk – többek között – az egyedi tájértékek felmérése és nyilvántartása, a település- és területrendezési tervek véleményezése, a tájvédelmi szempontok érvényesítése a pályázatokban, az építésekkel, beruházásokkal, infrastrukturális fejlesztésekkel stb. kapcsolatos szakértői tevékenység, továbbá megkeresés alapján a természetvédelmi kezelésért felelős szervként a hatósági eljárásokban való részvétel. A tájvédelmi szempontok és rendelkezések a készülő természetvédelmi kezelési tervekben – így a 2011-ben tervezés alatt lévő Körös-éri Tájvédelmi Körzet esetében – is megjelennek. Ezen túlmenően a tájvédelmi feladatokért felelős munkatársak szakdolgozatukat készítő hallgatók témavezetését, nyári gyakorlatosok szakmai irányítását is végzik minden évben.

Terület nélküli értékek, egyedi tájértékek

2010 végén a felülvizsgálatnak és az új felméréseknek köszönhetően 37 településen 1275 egyedi tájérték szerepelt a KNPI nyilvántartásában. Újabb település egyedi tájértékkatasztere 2011-ben nem készült, azonban tovább bővült a kidolgozásra előkészített adatbázis (Bácsszentgyörgy, Drágszél, Tataháza, Újszentiván, Újtelek), melyre alapozva az igazgatóság e települések felmérését tervezi 2012-ben.

Település- és területrendezési tervek

Az igazgatóság 59 települést érintően, 97 ügyben járt el a településrendezési tervekkel kapcsolatos feladatok végzése során. Ebben a véleményezések mellett a közérdekű adatszolgáltatással kapcsolatos ügyek is beletartoznak. Bács-Kiskun, Csongrád és Pest megye területrendezési tervének véleményezésében igazgatóságunk is részt vett.

A településrendezési eljárások során az esetek többségében már az előzetes szakaszban beépítik a települések az Igazgatóság állásfoglalását. Kevés esetben fordul elő, hogy a véleményezési szakaszban, vagy az esetlegesen összehívott egyeztető tárgyaláson kell tovább törekednünk a természetvédelmi szempontokat érvényesíteni.

A tervek véleményezése kapcsán általánosan elmondható, hogy jó az együttműködés az Igazgatóság és az önkormányzatok, valamint a településtervezők között.

Tájvédelmi szakértői tevékenység, kezelői állásfoglalások

A tájvédelmi szakértői tevékenység az ügytípusok alábbi számával jellemezhető:

Bányahatósági ügyek:	23 db
Építési ügyek:	25 db
Hulladékgazdálkodási ügyek:	7 db
Más célú hasznosítás:	6 db
Művelésiág-váltás:	11 db
Útépítéssel kapcsolatos ügyek:	6 db
Vezetékjogi ügyek:	33 db
Vízgazdálkodást érintő ügyek:	23 db
Megújuló energiákkal, energiagazdálkodással kapcsolatos ügyek:	4 db

Az áramszolgáltatóval együttműködésben számos helyen került az oszlopokra gólyafészek-magasító állvány vagy a veszélyes szakaszok szigetelésre oszlopfej-szigetelő berendezés.

Pályázatok tájvédelmi vonatkozásai

Az igazgatóság több olyan pályázatot készített el és adott be elbírálásra, melyben a tájvédelmi szempontok hangsúlyosan jelennek meg. *A soltszentimrei szikes puszta élőhely-rekonstrukciója (II. ütem)* megvalósítása eredményeként, reményeink szerint a felszínből kiemelkedő és a tájképet tagoló töltések megszüntetésével a pusztai tájkép beláthatóbbá, nyíltabbá válik. A terület tájlesztetékai értékének fokozásához a nyílt, pusztai tájképet megbontó töltések felszámolásán túl a használaton kívüli vasbeton kerítésoszlopok kiemelése és elszállítása is hozzájárul.

A *Vizes élőhelyek rekonstrukciója a Kiskunsági Nemzeti Park területén* c. projekt során a Felső-Kiskunsági szikes tavak térségében a gátak elbontása, a kapcsolódó árkok betemetése és a rajtuk felnőtt fás szárú vegetáció eltávolítása által a korábban összefüggő tómedencék újra összekapcsolódhatnak, ami nemcsak ökológiailag, hanem tájképileg is látványos javulást eredményezhet a nemzeti (védett természeti terület nemzeti park besorolásban) és nemzetközi természetvédelmi jogszabályokkal (Natura 2000, ramszari egyezmény, bioszférarezervátum) is egyaránt védett tájrészen.

A Bács-Kiskun Megyei Múzeumi Szervezettel konzorciumi együttműködésben „*Halmok az évszázadok sodrásában – Halmok, földvárak természetközeli állapotba való visszaállítása a Duna-Tisza közén*” címmel pályázatot nyújtott be az Új Széchenyi Terv Környezet és Energia Operatív

Program keretében. A tervezett projekt négy projektterületet (tiszaalpári földvár, érsekhalmi földvár, vaskúti halmok és dunatetőtleni Csárda-halom) ölel fel, mely során cél a kunhalmokat és földvárakat ért bolygatások, roncsolások, károsító (illegális anyagnyerés és hulladéklerakás, ill. a mezőgazdasági művelés következtében erózió visszagyepesítéssel történő megakadályozása) nyomainak megszüntetését szolgáló rekonstrukció megvalósítása. Cél, hogy megőrződjenek és minél szélesebb körben ismertek legyenek azok a védett és ritka fajokat is tartalmazó „élő”-helyek, amelyek az ember tevékenységének köszönhetően alakultak ki, s őrzik a múlt emlékeit, közös örökségünket.

Tájvédelmi tárgyú vagy ahhoz kapcsolódó rendezvények

Az igazgatóság tájvédelmi ügyekért felelős munkatársai 2011-ben több, tájvédelmi tárgyú vagy ahhoz kapcsolódó rendezvényen vettek részt (pl. Tájvédelmi szakmai Napok – Lakitelek, MTBK – Debrecen, Csillagos-égbolt Konferencia – Felsőtárkány, Hulladékgazdálkodási Konferencia – Balatonöszöd, Környezet és Energia Konferencia – Debrecen). A munkatársak számos tájvédelmi tárgyú reprezentációt tartottak ezeken a konferenciákon és szakmai rendezvényeken. A 2011-es Tájvédelmi Szakmai Napok megrendezését a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vállalta, mely eredményesen megvalósult az Igazgatóság által működtetett Kontyvirág Erdei Iskolában.

Helyi védetté nyilvánítások véleményezése

A fentiekben túl az igazgatóság több tervezett helyi jelentőségű védett természeti terület (pl. kunadaci hetvenholdas, szegedi helyi jelentőségű védett természeti területek) szakmai véleményezését is elvégezte.

4. Kutatás és monitorozás

4.1. Kutatás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)

Kutatás tárgya: Eltérő időpontokban végzett kaszálások Natura 2000 gyepterületek életközösségeire gyakorolt hatásának vizsgálata

Helyszíne: KNP kolon-tavi terület egységén és a Tabdi körises-égerláp TT területén

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Domberdő Természetvédelmi Egyesület (képviselője: Bogár István)

Főbb eredményei: Hipotézisünk szerint a nyár közepi aszályos időszakokban végzett kaszálások (amilyen az ún. "természetvédelmi célú késői kaszálások" jelentős része) az üde gyepekben szárazodási folyamatokat indítanak meg, kedvezőtlen életközösségi változásokat idéznek elő. Ennek tesztelésére indult a vizsgálatsorozat. Ha a hipotézis beigazolódik, a korábbi hagyományos tájhasználat részét képező korai (május végi–június eleji) kaszálások újbóli, mozaikos térbeli rendben történő engedélyezését tervezi az Igazgatóság.

A második éve folyó kutatás során két homlokegyenest ellenkező időjárású évben történt adatgyűjtés: az extrém csapadékos 2010. és az extrém száraz 2011. esztendőben. E kezdő évek biotikai adatai egyelőre alapállapot-felvételként értékelhetők. A kaszálások hatására általában jól kimutathatóan a gerinctelen állatközösségek és a gyíkközösségek diverzitásának csökkenése következik be, a negatív hatás közvetlenül a kaszálás után a legerősebb. A korán kaszált gyepek gerinctelen állatközösségei a vegetációs szezon második felétől már a kaszálatlan kontrollterülettel mutatnak nagyobb hasonlóságot (nem a nyár közepén kaszált területekével), tehát érdemi regenerálódási folyamat játszódik le a korai kaszálást követően.

Kutatás tárgya: Elütések vizsgálata a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet közútjain

Helyszíne: Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet közútjain: Sándorfalva-Ópusztaszeri út 32-35 kilométer, E5 út Sándorfalvai csomóponttól Sándorfalva irányába 1,5 km, E5 út 159-161,5 km szelvénye

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: CSEMETE Természet- és Környezetvédelmi Egyesület (képviselője: Dr. Ilosvay György)

Főbb eredményei: A kutatók egy éven keresztül vizsgálni fognak három forgalmas útszakaszt a Pusztaszeri Tájvédelmi körzeten belül. Ezek a szakaszok úgy lettek kiválasztva, hogy jól reprezentálják a Tájvédelmi Körzet utakkal átmetszett élőhelyeit (gyep, erdő, vizes élőhely). A felmérések során meghatároznak és feljegyeznek minden elütött élőlényt a kijelölt útszakasz mindkét oldalán. A vizsgálat által jó képet fogunk kapni a kis forgalmú utak természetkárosító hatásáról.

2011. évben megkezdett kutatás, leadási határidő: 2012.12.15.

Kutatás tárgya: A Nyárlőrinci-erdő Natura 2000 terület (HUKN20034) hullófaunájának felmérése

Helyszíne: Nyárlőrinci-erdő Natura 2000 terület (HUKN20034)

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Tibor, egyéni vállalkozó

Főbb eredményei: A Nyárlőrinci-erdő különleges helyet tölt be a hazai herpetológiában. Síksági elhelyezkedése ellenére korábban ismert élőhelye volt Magyarország egyetlen fokozottan védett gyíkfajának, a pannon gyíknak (*Ablepharus kitaibelii fitzingeri*). Az 50-es és 60-as években még gyakran látták a területen az ott dolgozó erdészek. A 80-as évekre létszámuk erősen megfogyatkozott, bár Korsós Zoltán (MTTM) még több bizonyító erejű példányt észlelt abból az időből. A 2000-es évek elején már hiába keresték egyedeit a herpetológusok. A nemzeti park élőhely-rekonstrukciót (cserjeirtást) végez a nyárlőrinci erdő még megmaradt tölgyeseiben. Ennek részeként került sor a hullófauna felmérésére, különös hangsúllyal a pannon gyík esetleges töredékpulációjának felfedezésére. A felmérés 7 terepnap keresésből és 50 db élve fogó vödör csapda 5 hónapig tartó működtetéséből állt. Az intenzív keresés ellenére pannongyík jelenlétét nem sikerült kimutatni. A fűrgye gyík (34 pld) és a zöld gyík (46 pld) azonban tömegesen él a területen, teljes korosztályi spektrumban.

Kutatás tárgya: A délvidéki földikutya (*Nannospalax /leucodon/ montanosyrmensis*) állományai megőrzési lehetőségeinek kidolgozása

Helyszíne: kelebiai délvidéki földikutya-élőhely

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Magyar Természettudományi Múzeumért Alapítvány (képviselője: Dr. Treiber Pálné)

Főbb eredményei: A kutatás keretében pontosításra került a délvidéki földikutya (*Nannospalax /leucodon/ montanosyrmensis*) állományainak elterjedése. Becslés készült az állományok nagyságára, feltárással kerültek a veszélyeztető tényezők. Továbbá tájtörténeti elemzés készült a délvidéki földikutya ismert állományainak területére, ezáltal feltárva az ismert élőhelyek természetességét, a megmaradásuk okait, az esetleges újabb élőhelyek kialakításának potenciális helyszíneit. A kutatók javaslatot tettek egy, a délvidéki földikutya védelmét szolgáló rezervátum kialakítására is.

2011. évben megkezdett kutatás, leadási határidő: 2012.06.30.

Kutatás tárgya: A Felső-Kiskunsági szikes puszták (KNP) északi 1150 ha-os terület részének élőhely-térképezése és tájtörténeti elemzése

Helyszíne: Felső-Kiskunsági szikes puszták északi része

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Bierbaum Bt. (képviselője: Molnárné Biró Marianna)

Főbb eredményei: 2008-ban megkezdett kutatás. Elkészült a terület részletes élőhelytérképe, amely a természetvédelmi kezelés tervezését segíti. A felmérés rámutatott a terület kettős élőhelyi jellegére, itt találkoznak ugyanis a Turjánvidék édesvízű mocsári-lápi élőhelyei a Duna-völgy szikeseivel, bár a komplex természetes élőhelymintázat eredeti markáns jellegét az emberi tájhasználat (különös tekintettel a vízrendezésekre) erősen tompította.

A részletes élőhely-történeti elemzés egyértelműen igazolja a szikes élőhelyek eddig is feltételezett jellegtelenedését, kilúgozódását, ami a Duna-völgy nagy részén jelentkező, hosszú távú kedvezőtlen hatás. Emiatt kiemelt jelentőséget kapnak a természetes vízháztartási viszonyok helyreállítását célzó természetvédelmi erőfeszítések.

Kutatás tárgya: A kiskunsági homokhát délkeleti feléből (Ásotthalom, Kelebia, Kisszállás, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Ruzsa, Tompa, Üllés és Zákányszék térsége) cincér (Cerambycidae)-adatok gyűjtése, feldolgozása

Helyszíne: Kiskunsági homokhát délkeleti fele

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Csermely Környezetvédelmi Egyesület (képviselője: Csehó Gábor)

Főbb eredményei: A kutatás keretében feldolgozásra kerültek a kiskunsági homokhát délkeleti részéről publikált Cerambycidae adatok. A megbízott kutató történeti áttekintést adott a térségben folyt kutatásokról, majd az alábbiak szerint rendszerezte a fajokról rendelkezésre álló irodalmi adatokat és a saját maga által végzett kutatásokból származó adatokat:

- alkalmazott gyűjtési módszerekkel fogott fajok
- egyes települések közigazgatási határán belül előkerült fajok jegyzéke pontos helymeghatározással
- a fajok előfordulása élőhelyek szerint
- a fajok fontosabb ökofaunisztikai paraméterei
- a védett fajok jegyzéke helységek szerinti bontásban
- a védett fajok ökofaunisztikai értékelése (tápnövény, specificitás, populáció erőssége, veszélyeztetettség mértéke)
- javaslatok a természetvédelem számára.

2010. évben megkezdett kutatás.

Kutatás tárgya: Nagyvadlegelésből, illetve haszonállat legeltetésből kizárt területek növényzetének részletes felmérése természetes erdőfelújulás lehetőségének, illetve természetvédelmi kezelés hatásának vizsgálata céljából

Helyszíne: Bugac, Bócsa, Páhi

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Csiky János, egyéni vállalkozó

Főbb eredményei: Alapállapot-felvétel történt három erdőállományban (Bugac, Bócsa területén) létesített, 50x50 m-es kiterjedésű, bekerített kvadrátban és három kontroll területen, három gyepi élőhelyen (Bugac és Izsák-Páhi külterületén) létesített 50x50 m-es kiterjedésű, bekerített kvadrátban és ezek szomszédságában egy-egy kontrollterületen. A gyepek felmérése teljes körűen lezajlott, az erdei kvadrátok felmérése áthúzódik 2012-re.

4.2. Monitorozás

4.2.1. Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR)

I. projekt. Védett és veszélyeztetett fajok megfigyelése

A) Növényfajok monitorozása:

Kutatás tárgya: virginiai holdruta (*Botrychium virginianum* ssp. *europaeum*) monitorozása

Helyszíne: Kunfehértói Holdrutás erdő TT

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Szegedi Tudományegyetem Növénybiológiai Tanszék (Dr. Bagi István)

Főbb eredményei: A kunfehértói holdrutás erdő a virginiai holdruta egyetlen magyarországi élőhelye. A teljes élőhelyét lefedő 20x20 m-es állandó kvadrátokban történik az egyedszámlálás (fertilis, sterilis és juvenilis egyedeket elkülönítve). Elmondható, hogy a virginiai holdruta állománya stabil, enyhén növekvő (2001-ben 199, 2011-ben 228 egyed).

A legfontosabb gyakorlati természetvédelmi vonatkozású információ, hogy míg korábban hosszú időn keresztül úgy tűnt, a mesterségesen felújított, őshonos fafajú állományokban nem fog megtelepedni a

holdruta, meglévő populációjával határos, felújított fiatal erdőben legújában mégis sikerült kimutatni egyedeit. Ez reményt ad arra nézve, hogy átgondolt erdőfelújításokkal hosszú távon is sikerül fenntartani élőhelyét (amelynek idős, akác dominálta erdei egyre inkább kiritkulnak, összeomlanak) és állományát.

Kutatás tárgya: gyapjas csüdfű (*Astragalus dasyanthus*) monitorozása

Helyszíne: Bócsa-Bugaci homokpuszták, Kisszállás, Kunpeszér: Kettős-hegy, Pirtó: Zsombostó-dűlő, 2 új előfordulás: Dóc, Császártöltés

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: bócsai állomány: System Kft. (Csecserits Anikó), a többi lokalitáson Dr. Kovács Éva, Kőhalmi Fruzsina, Czitor Beáta, KNPI

Főbb eredményei: Előkerült két új helyszínen: egy 40 töves császártöltési állomány (*A. excapusszal* alkotott hibridje), és egy 712 töves dóci állomány. A többi, hat éve (három évenként) monitorozott állomány mindegyikében csökkent a tőszám, ennek oka egyelőre nem ismert, miként az sem, hogy tartós lesz-e ez a tendencia. Látványos, nyilvánvaló élőhelyi változások mindenesetre nem indokolják a csökkenést.

Kutatás tárgya: homoki nőszirm (*Iris arenaria*) monitorozása

Helyszíne: Jakabszállás, Kisszállás, Kunbaracs, Tázlár, Bugac, Kunadacs

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, szakreferensek, természetvédelmi őrszolgálat, KNPI

Főbb eredményei: A Natura 2000 jelölő faj Duna–Tisza közti (KNPI működési területre eső) állományának teljes feltérképezése folyik. Nagy erővel, sok felmérő bevonásával folytak felmérések a felsorolt külterületeken, amelyek eredménye számos új előfordulási adat, illetve a már ismert állományok pontos nagyágának felmérése (ilyen kiterjedtségű és intenzitású felmérés korábban nem zajlott az Igazgatóság működési területén). A feltáró munka 2012-ben folytatódik.

Kutatás tárgya: pókbangó (*Ophrys sphegodes*) monitorozása

Helyszíne: Kunpeszér: Jóna-járás, Kunpeszér: Zobor-hegy, Fülöpszállás: Káposztási-turjános, Szabadszállás: Felső-Balázsi-rétek, Kunadacs: Temető-domb

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Doronicum Kft. (Vidéki Róbert, Máté András)

Főbb eredményei: 2002 óta 3 évente, 5 kiválasztott lokalitáson folyik a fokozottan védett növényfaj monitorozása. 2011-ben a pókbangó egyedszáma minden vizsgált élőhelyen, minden eddiginél alacsonyabbnak adódott. Ez az év különösen kedvezőtlen volt a pókbangó virágzása szempontjából. Sok élőhelyen a 2010-ben keletkezett nagymennyiségű fűavart nem tudták eltávolítani (ez megnövekedett leárnyékoló hatással járt), a tél közepétől tartós szárazság alakult ki, május 5-én pedig a -5 °C-t elérő negatív hőmérsékleti anomália miatt sokfelé elő sem jöttek, illetve elfagytak a tövek. A hosszú távú monitorozási adatok egyelőre nem utalnak tendenciózus állománycsökkenésre, a három éves részletes felmérések közötti időszakban, például 2010-ben mindegyik élőhelyen nagy tömegben nyílt a pókbangó. (Minden évben rögzítjük a faj bizonyos állományadatait, legrészletesebb, monitorozó egyedszámlálás háromévente történik.)

Kutatás tárgya: homoki kikerics (*Colchicum arenarium*) monitorozása

Helyszíne: Bugac, Tázlár, Kunadacs, Kecskemét, Jakabszállás

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, szakreferensek, természetvédelmi őrszolgálat, KNPI

Főbb eredményei: A Natura 2000 jelölő faj Duna–Tisza közti (KNPI működési területre eső) állományának teljes feltérképezése folyik. A homoki nőszirmhoz hasonlóan nagy erővel, sok felmérő bevonásával folytak felmérések a felsorolt külterületeken, amelyek eredménye számos új előfordulási adat, illetve a már ismert állományok pontos nagyágának felmérése (ilyen kiterjedtségű és intenzitású felmérés korábban nem zajlott az Igazgatóság működési területén.). A feltáró munka 2012-ben is folytatódik.

Kutatás tárgya: hóvirág (*Galanthus nivalis*) monitorozása

Helyszíne: Duna menti élőhelyek (Foktő, Bátya)

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Vajda Zoltán, Köhalmi Fruzsina, Czitor Beáta, szakreferensek, természetvédelmi őrszolgálat, KNPI

Főbb eredményei: 2007-ben kezdődött szisztematikussá a KNPI működési területére eső teljes Duna-szakaszon. 2011-ig a potenciális élőhelyek kb. 80%-a lett felmérve. Számos új, az erdőgazdálkodást érintő államigazgatási tevékenységben felhasznált előfordulási adat keletkezett, korábban nem történt ilyen irányú felmérés.

Kutatás tárgya: kúszó zeller (*Apium repens*) monitorozása

Helyszíne: Császártöltés, Nemesnádudvar

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Sziklagyep Bt. (Kun András, Rév Szilvia)

Főbb eredményei: Az *Apium repens* császártöltési állományának 2001 szeptemberében elvégzett felmérése során mintegy 740 egyed számoltak meg. Ugyanez a szám 2004 szeptemberében 1020 volt, majd 2006-ban 1255-re emelkedett, 2007-ben azonban újra csökkenésnek indultak az állományok, és ez a tendencia folytatódott 2011-ig. A vegetáció kaszálása, a friss tőzefelszín kialakítása kedvezően hat az *Apium repens* és más iszaplakók fennmaradására, vitalitására. Pozitív hatása van a vízviszatarításnak, a jégen végzett fű- és kórókaszálásnak, a kaszálék teljes eltávolításának. Ugyanakkor a célzott kezelések elmaradása ismételten a növényzet záródásához, a nyers tőzefelszín benövényesedéséhez, és ezzel párhuzamosan az *Apium repens* visszaszorulásához vezet, ahogyan az a közelmúltban történt. (2010-ben a rendkívüli vízborítás miatt nem sikerült elvégezni a kezeléseket, ez a mocsári növényzet gyors záródását eredményezte.) A felmérést végző kutató rendkívül fontosnak tartja a kórók lekaszálásának és eltávolításának folytatását, illetve javasolja a nyári kaszálás bevezetését, az előrenyomuló nád, gyékény, fűzfák, és az egyre nagyobb veszélyt jelentő *Solidago*-fajok visszaszorításához, magaszórásuk megakadályozásához. Fontos a vízviszatarítás, azonban a tartós, mély vízborítás kerülendő. Javasolja továbbá kisméretű (max. 1m² kiterjedésben) nyers tőzefelszín nyitását a meglévő tövek közelében. A kezelések elmaradása, és néhány aszályos év esetén a kúszó zeller állományainak fennmaradása kerülhet veszélybe. A császártöltési élőhelyeken 2011-ben csupán egyik helyszínen jelentek meg a faj egyedei (200 tő, nem virágoztak). A 2010-ben megtalált 4 nemesnádudvari állomány is csökkent valamelyest (7665 tő), a kutató itt optimálisnak tartja a területhasználatot Örvedetes hír, hogy 2011-ben Sükösd mellől is előkerült a faj (utóbbi állomány részletes felmérésére 2012-ben kerül sor).

Kutatás tárgya: törpemandula (*Amygdalus nana*) monitorozása

Helyszíne: Érsekhalma: Hét-völgy, Vaskút: Hármashalom, Nemesnádudvar

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Barna Zsolt, KNPI

Főbb eredményei: Érsekhalmán 268 virágzó hajtást és 55 nem virágzó hajtást, Vaskúton 1002 virágzó és 660 nem virágzó hajtást számoltunk. Az állományok stabilak. Nemesnádudvaron egy nem virágzó tő került elő (korábban jelezték már ottani jelenlétét, de többszöri keresés ellenére sem találtuk meg), újra-felfedezése annak köszönhető, hogy a területről a löszgyep megóvása érdekében 2010/2011 telén leirtottuk a cserjéket. Az Igazgatóság tervezi a vaskúti állományt körülvevő fenyők letermelését, valamint az érsekhalmi állomány élőhelyén a természetes cserje-kompetitorok (galagonya, kökény) folyamatos irtását.

Kutatás tárgya: egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*) monitorozása

Helyszíne: Ásotthalom (7 lokalitás), Kelebia (4 lokalitás)

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Krnács György, Aradi Eszter, Vajda Zoltán, Czitor Beáta, Kis Viktor, Somogyi István, Stauth Edit, KNPI

Főbb eredményei: Az összes ismert állomány felmérése megtörtént. Összesen 23 355 virágzó egyed számoltunk meg, ez enyhe növekményt jelent a korábbi adatokhoz képest.

Kutatás tárgya: csikófark (*Ephedra dystachia*) monitorozása

Helyszíne: Fülöpháza, Tázlár, Harkakötöny, Kecskemét, Pirtó

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Czitor Beáta, Kőhalmi Fruzsina, Somogyi István, KNPI

Főbb eredményei: A protokollban kijelölt 5 helyszínen megtörtént a felmérés. Jelentős állományváltozás nem következett, helyenként kisebb növekedés történt.

Kutatás tárgya: fehérmájvirág (*Parnassia palustris*) monitorozása

Helyszíne: Ásotthalom, Zákányszék, Orgovány

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Krnács György, Kis Viktor, Kőhalmi Fruzsina, Czitor Beáta

Főbb eredményei: A 2008. évben tapasztaltakhoz hasonlóan, 2011-ben sem Orgoványon, sem az ásotthalmi Csodaréten nem sikerült virágzó példányokat találnunk (az aszályos időszaknak köszönhetően, illetve Orgoványon hozzájárult ehhez a hatalmas mennyiségű fűvar is). A zákányszéki populációnak otthont adó láprét egyik részét a felmérés előtt néhány nappal lekaszálták, így ott sem találtunk virágzó töveket. A gyeper másikkal, korábban kaszált részén 172 tövet számoltunk. Itt újrasarjadzással képes volt a populáció egy része virágot hozni, ez is alátámasztja azt, hogy a hagyományos tájhasználatnak korábban részét képező, tavasz végi–nyár eleji kaszálásnak volna helye a védett természeti területek kezelési módszerei között (a nyár közepi kaszálások az általuk előidézett erős szárazságstressz miatt sokszor több kárt okoznak).

Kutatás tárgya: kiséfű aszat (*Cirsium brachycephalum*) monitorozása

Helyszíne: KNPI működési területe

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Aradi Eszter, természetvédelmi őrszolgálat tagjai, KNPI

Főbb eredményei: A Natura 2000 jelölő növényfaj elterjedési területének térképezése folyik, egyelőre az ex lege láp és szikes tó területek területhatárait pontosító újbóli felmérése, valamint a természetvédelmi őrszolgálat napi tevékenysége során, továbbá az őri monitoring feladatok keretében.

Kutatás tárgya: vetővirág (*Sternbergia colchiciflora*) monitorozása

Helyszíne: Pusztaszer, Apaj

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Barna Zsolt, Pataki Zsolt

Főbb eredményei: A keresés ellenére egyik helyszínen sem találtunk sem tokokat tavasszal, sem virágokat szeptemberben. 2012-ben folytatjuk a megfigyelést, a tavaszi időszakban szélesebb időintervallumban végezve a felmérést (elképzelhető, hogy bizonyos években a szokásosnál hamarabb megjelennek a tokok, és rövid időn belül el is tűnnek).

Kutatás tárgya: tartós szegfű (*Dianthus diutinus*) monitorozása

Helyszíne: Tázlár

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, KNPI

Főbb eredményei: A helyi nemzeti parki projekt keretében 3db 10x10m-es kvadrátban elkészítettük a szegfűgyegek ponttérképét (ez a vizsgálat 2001 óta folyik). Minden tő esetében feltüntetésre került az egyedek vitalitása és mérete, az egy tőhöz tartozó hajtások száma, valamint az egészséges és károsodott tokok száma. 10 tok alapján a tokonkénti átlagos magszámot is megállapítottuk, illetve a kvadrátok meghatározott részein cönológiai felvételek készültek. A tartós szegfű tövek száma az I. kvadrátban nem változott érdemben, a másik két kvadrátban jelentősen csökkent (a túl nyílt, vadak által frekvenciáltabb legelt élőhelyről, valamint a záródó fenyőültetvényből lassan kiszorul a faj).

LIFE-program keretében az összes ismert élőhelyen megtörtént a tartós szegfű állományának felmérése (minden eddignél nagyobb összlétszámot észlelve). Felmérő: Gál Attila (KNPI) (további részletek a tartós szegfű LIFE+ pályázat leírásánál).

B) Állatfajok monitorozása:

Kutatás tárgya: ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozása

Helyszíne: Kecskemét, Jakabszállás, Kiskunfélegyháza, Szeged, Bugac, Szakmár, Harkakötöny

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, szakreferensek, természetvédelmi őrszolgálat tagjai, KNPI

Főbb eredményei: A 2000-ben kijelölt helyszíneken évente folyik a monitorozás. 2012-ben is a relatív létszámbecslést lehetővé tevő lyukszámlálási módszerrel került sor az ürgefelmérésre. Az adatok feldolgozása központilag történik. A jövőre nézve további 20 monitorozási helyszínt jelöltünk ki, elsősorban Natura 2000 területeken. Emellett folyamatosan gyűjtjük az új előfordulási adatokat, aktualizáljuk az ürge elterjedési térképét.

Kutatás tárgya: Natura 2000 jelölő csigafajok monitorozása

Helyszíne: KNPI működési területe

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: DIORYX Bt. (Varga András)

Főbb eredményei: 166 talaj/iszapmintát gyűjtöttek a természetvédelmi őrszolgálat tagjai a Natura 2000 jelölő csigafajok kimutatása céljából. A jelentés leadási határideje: 2012. május 30.

Kutatás tárgya: Natura 2000 jelölő lepkefajok monitorozása

Helyszíne: Kunadacs, Páhi, Apaj, Kunpeszér, Bugyi

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Doronicum Kft. (Máté András)

Főbb eredményei: Az Igazgatóság területén a keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) és sztyepplepke (*Calota thrips*) kimutatását célozta meg a kutatás. Mindkét fajnak volt előfordulási adata az 1950-es éveket követően, azonban az elmúlt 10-50 évben nem kerültek elő. 2011-ben a vizsgált helyszínek egyikén sem sikerült igazolni jelenlétüket. A felmérés nem tekinthető lezártnak, egyik faj esetében sem volt lehetséges az összes potenciális élőhely optimális időszakban történő lámpázása, illetve bejárása.

Kutatás tárgya: fűrészlábú szöcske (*Saga pedo*) monitorozásaa

Helyszíne: Bugac, Bugacpusztaháza

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Doronicum Kft. (Máté András)

Főbb eredményei: 1993-as bugacpusztai előkerülése váratlan volt, és egyes kutatók a mai napig kételkedéssel fogadják itteni őshonosságát, holott 1970-ben a deliblái homokpusztáról is előkerült. 2000 óta rendszeresen kerestük bugaci élőhelyén, sikertelenül. Ehhez nagymértékben hozzájárul, hogy nagysága ellenére, kiváló rejtőzködése miatt nehezen észlelhető rovar, ráadásul petéi akár 8 évig is elfeküdhetnek (vagyis az imágók nem szükségszerűen jelennek meg minden évben). 2011-ben 2 helyszínről összesen 16 egyede került elő (ez igen jónak mondható, a legnagyobb – azonos előfordulási helyen – észlelt egyedszám 36 pld, egy ausztriai populációban). Jellemeztük az élőhely növényzetét, és egyedi azonosításra alkalmas fényképfelvételek készültek az előkerült példányokról. Természetvédelmi kezelési javaslatot is megfogalmaz a tanulmány.

Kutatás tárgya: mocsári teknős (*Emys orbicularis*) monitorozása

Helyszíne: Szeged (Gyálai Holt-Tisza), Császártöltés (Vörös-mocsár), Pálmonostora (Péteri-tó)

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Szegedi Tudományegyetem Ökológiai Tanszék (dr. Györffy György)

Főbb eredményei: Jelölés-visszafogásos módszerrel, varsacsapdás felmérés három helyszínen folyik (a befogott állatok hasi és háti oldaláról fotó készül, feljegyzésre kerül az állat neme, szemszíne, hossza, súlya, sérülés vagy torzulás található-e rajta, emellett egyedi azonosításra alkalmas módon megjelölik őket). A három vizsgálati helyszín:

1. Gyálai-Holt-Tisza (2002 óta évente): A holtág két szakaszán működtetik a varsákat. 2011-ben 588 alkalommal 468 egyedlet fogtak be az 1-es szakaszon, a 2-es szakaszon 91 egyed került a csapdába, 101-es fogásszám mellett. A populáció mérete a Petersen-Schnabel becslés alapján megegyezik az előző évvel, a fogásgyakoriság-eloszlásból kapott becslés fölöttes áll az előző évinek. (Az egész szakaszra vonatkoztatva a populáció méretét 2621 egyedre teszik, az előző évi 1456, és a 2009. évi 1094 egyeddel szemben.) Ezért a holtág szakasz teknőspopulációja továbbra is stabilnak tekinthető, enyhén növekvő egyedszám mellett. További vizsgálatok és elemzések történtek az ivararányra, a sérülések és torzulások előfordulására és ezek számának nemek közötti eltérésére vonatkozóan, valamint a carapax és plastronméretekre vonatkozóan. Az ivararány az 1-es szakaszon 2011-ben is megközelítőleg 1:1, a 2-es szakasz hím dominanciájának oka valószínűleg a korai gyűjtési időszak, amikor a hímek aktivitása jóval nagyobb. A nőtények között szignifikánsan több a sérült, ami a 2002 óta látható tendenciának felel meg. A sérülések száma és súlyossága a korral nő. A torz egyedek aránya némileg magasabb az előző évinél. A carapax és plastronméretekben az eddigi adatokhoz képest enyhe méretcsökkenést tapasztaltak, ez a mintában előforduló nagyszámú fiatal egyednek is köszönhető. A nemek között is jelentős a méretbeli különbség.

2. Péteri-tó (2005 óta évente folyik a vizsgálat, kivéve 2009-et, amikor nem volt monitorozásra alkalmas vízborítás a tóban): 2011 folyamán adottak voltak a feltételek a varsás mintavételi módszerek alkalmazására, az adatok feldolgozás alatt vannak.

A kutatást végző szervezet/magánszemély: Molnár László, KNPI

3. Császártöltési Vörös-mocsár (2008 óta évente): 2011-ben mindössze 7 egyedlet sikerült megfogni, ebből egy volt visszafogás a 45 napi vizsgálat során. Jóval több volt a nőtény egyed.

A kutatást végző szervezet/magánszemély: Agócs Péter, KNPI

Mind a három helyszínen digitális felvétel készült az egyedek hasi és háti oldaláról, melynek következtében az egyedi azonosítást lehetővé tevő fotóadatbázis készült.

Kutatás tárgya: Épületlakó denevérek monitorozása

Helyszíne: Ágasegyháza, Apostag, Balástya, Dunavecse, Fülöpháza, Hajós, Hetényegyháza, Izsák, Kalocsa, Kerekegyháza, Kiskőrös, Kunszállás, Lakitelek, Mindszent, Ordas, Orgovány, Tass, Uszód

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dobrosi Dénes, KNPI

Főbb eredményei: Az épületlakó denevérek kolóniák monitorozása során a hegyesorrú denevér (*Myotis oxygnathus*) kölykező nőtényeinek a száma valamelyest nőtt, a többi faj állománya nem változott az elmúlt évek átlagához képest.

Kutatás tárgya: Pelefafajok monitorozása

Helyszíne: Kunpeszér: Peszéri-erdő, Baks: Süli-erdő, Érsekhalma

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Vadász Csaba, Pataki Zsolt, Agócs Péter, KNPI

Főbb eredményei: Az NBmR 2011. évi tervének megfelelően, az előírt protokollok alapján a felmérések megtörténtek. Három helyszínen 50-50 peleodú kihelyezésével történt a felmérés, pelét azonban nem sikerült megfigyelni. Több odúban találtunk magvakat, ürüléket, illetve néhány esetben fészket is. Ezek egy része madár-, más részük valószínűleg egérfészkek. A kunpeszéri odúkat beszédtük, 2012-ben csak a másik két helyszínen folytatjuk a megfigyeléseket.

Kutatás tárgya: götefajok monitorozása

Helyszíne: Kiskőrös: Kis-Csukások, Balástya: Ősze-szék, Pirtó: Nagytó

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Kurmai Péter, Pataki Zsolt, KNPI

Főbb eredményei: Az NBmR standard mintavételi módszere alapján működtettük a palackcsapdákat. Nagyon kis egyedszámban, vagy egyáltalán nem fogtak gőtéket a csapdákat, valószínűleg más víztesttípusokra lett kidolgozva a mintavételi módszer (bár nem ismerjük más igazgatóságok eredményeit), amit több helyszínen is kipróbáltunk, csaknem eredménytelenül. Az adatok feldolgozása központilag zajlik.

Kutatás tárgya: Tarajos göte, vöröshasú unka és mocsári teknős állománymonitorozása

Helyszíne: felsőkiskunsági szikes puszták, Kurjantó, Balázs-rét, Fülöpháza: Kondor-tó, Szappanos szék, Pirtó: Nagy-tó, Tiszaalpár, Dél-Bácska, Baksi-puszta, Büdösszéki-tó

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Fűvészkert Társaság (Somlai Tibor)

Főbb eredményei: 2006. évi felmérés megismétlése, országjelentés összeállításához nélkülözhetetlen adatok gyűjtése Natura 2000 területeken. A jelentés leadási határideje: 2012. augusztus 31.

II. projekt. Vizes élőhelyek monitorozása

A) Növénytársulások monitorozása:

Kutatás tárgya: buckaközi kékperjés láprétek (*Molinio-Salicetum rosmarinifoliae*) monitorozása

Helyszíne: Pirtó, Kunpeszér

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, KNPI

Főbb eredményei: Az NBmR aktuális protokollja szerint a felmérés megtörtént a korábban kijelölt 2 mintavételi területen. 2007-ben egy új mintavételi kvadrát kijelölése történt a Peszéri-erdőben. Az adatok elemzésére központilag kerül sor. Tapasztalatok: Pirtón a buckaközi állományban lassú jellegtelenedés, színező elemek eltűnése (*Salix rosmarinifolia*, *Trifolium alpestre*), a kékperje fokozatos visszaszorulása, erőteljes cserjésedés zajlik. Kunpeszéren: erdőszéli gyepekben két tendencia figyelhető meg. 1) A kékperje visszaszorulóban, a *Schoenus nigricans* és a *Carex flacca* növekvő borítással, nem detektálható egyértelmű száradás, inkább gyenge nedvesedés, ez reményt keltő ebben a régióban. 2) A vaddisznótúrások hatására növekszik a zavarástűrő fajok, pl. *Calamagrostis aránya*.

B) Állatközösségek monitorozása:

Kutatás tárgya: buckaközi kékperjés láprétek csigafaunájának monitorozása

Helyszíne: Pirtó, Kunpeszér, Izsák

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: dr. Majoros Gábor, egyéni vállalkozó

Főbb eredményei: A 3 kékperjés társulás monitorozási helyszínén, valamint az Izsáki Kolon-tó közelében csigamintákat gyűjtöttünk az avarszint begyűjtésével. 2001 óta két évenként történik felmérés. 17 faj került elő Kunpeszérrel, lényegében a korábbi évek fajösszetételével azonos összetételben. A fajok egymáshoz viszonyított aránya végeredményben régóta semmit sem változott. A szárazságtűrő fajok abszolút egyedszámának dominanciája jellemzi az élőhelyet. Az előkerült csigák példányszáma ismét magasabb volt, mint a legutóbbi gyűjtés alkalmával (5883 egyed). A pirtói mintaterületen gyűjtött csigákról ugyanez mondható el (1826 egyed). Az izsáki mintában lényegesen több a nedves élőhelyekhez kapcsolódó csigafaj, itt a mintavételi helyet elöntötte a tó. A szárazföldi csigamonitorozás szempontjából irrelevánssá vált a vizsgált élőhelyrész, viszont vízcsigák közül több rendkívül ritka (köztük az országból máshonnan aktuálisan nem ismert) faj került elő. Ez felhívta a figyelmet a Kolon-tó egyedülálló értékű, teljes mélységében nem vizsgált puhatestűfaunájára, és egy alaposabb faunisztikai felmérés indokoltságára.

III. projekt. Magyarország élőhelyeinek felmérése, térképezése és monitorozása

Kutatás tárgya: Országos Kisemlős Monitorozó Program működtetése, gyöngybagoly fészkelőhelyek felkeresése és köpetminták gyűjtése

Helyszíne: Bácska-vidék, Dunamenti-síkság, Duna-Tisza közti síkvidék

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány (dr. Klein Ákos)

Főbb eredményei: A gyűjtés 2010. és 2011. évben is megtörtént, a 2011. évben gyűjtött köpetek feldolgozására még nem került sor.

Kutatás tárgya: köpetminták határozása 2011.05.31.

Helyszíne: Bácska-vidék, Dunamenti-síkság, Duna-Tisza közti síkvidék

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Magyar Természetkutató Egyesület (Dr. Mátics Róbert)

Főbb eredményei: A 2010. évben gyűjtött bagolyköpetminták feldolgozása során a bácsborsodi mintákból 11 kisémlős faj 95 egyede, a bácsszentgyörgyi mintákból 13 faj 171 egyede, a dunaszentgyörgyi mintákból 13 faj 141 egyede, a borotai mintákból 9 faj 163 egyede került elő. Az adatok feldolgozása központilag zajlik.

Kutatás tárgya: Élőhelyterképezés: Kelemen-szék T5x5_080 kvadrát

Helyszíne: Fülöpszállás

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Doronicum Kft. (Vidéki Róbert, Máté András)

Főbb eredményei: a jelentés leadási határideje 2012. november 30.

Kutatás tárgya: Élőhelyterképezés: Tiszaug-Tiszasas O5x5_046 kvadrát

Helyszíne: Tiszaug, Tiszasas

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Sipos Ferenc, KNPI

Főbb eredményei: a jelentés leadási határideje 2012. november 30.

Kutatás tárgya: Élőhelyterképezés: Peszéradacs T5x5_081 kvadrát

Helyszíne: Kunpeszér, Kunbaracs

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Doronicum Kft (Vidéki Róbert, Máté András)

Főbb eredményei: A mintakvadrát nemzeti parki területein mind a nedves, mind a száraz gyepek természetességi állapota és vízháztartása javult. Ez elmondható az óparlagokról is. Az erdők állapota viszont többfelé jelentősen romlott, az inváziós fás szárú növényfajok előretörték (bálványfa, keleti ostorfa), gyakran a helytelen erdőfelújítási gyakorlat miatt, a sarjzatot felújított erdőkben ugyanis nem történt meg az inváziós fafajok terjedése elleni megelőző, illetve utólagos védekezés sem. A védett területeken kívül sok új erdősítés történt, ebből a legtöbb akáccal. Többfelé kimutatható az üde gyepek szárazodása (Kunbaracs). A selyemkóró nem jelent meg a tíz évvel korábbi felméréshez képest (érdemben) több foltban, de meglévő állományainak esetenként nőtt a kiterjedése. A Solidago fajok viszont sajnos sok új helyen megjelentek.

Kutatás tárgya: Élőhelyterképezés: Bócsa T5x5_098 kvadrát

Helyszíne: Bócsa

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: System Kft (Csecserits Anikó, Ónodi Gábor, Rédei Tamás, Somay László)

Főbb eredményei: A terület magját adó homokbuckás az eltelt idő alatt megőrizte nagyrészt természetközeli állapotát. Az elvégzett természetvédelmi beavatkozások helyenként eredményesen szorították vissza az inváziós fafajok (akác, bálványfa) állományait. Sajnos az akác még jelenleg is nagy területeken van jelen, gyakran átszőve és veszélyeztetve a természetes tájrészt is. Főleg a peremi, felhagyott, vagy változó művelésű részekben jelentős a selyemkóró előretörése. A tájjidegen fafajok állományai a buckás területén is kiváló bázist jelenthetnek a selyemkóró és esetleg újabb, nem őshonos lágyszárú fajok terjedéséhez, irtásukat mindenképpen folytatni kell. A 2010-es csapadékos év a keleti szegély számos réti élőhelyét nedvesebbé változtatja, előretört a nád. Amennyiben a következő években nem lesz ilyen kiugró csapadékmennyiség, akkor ez a változás feltehetőleg csak átmeneti lesz.

IV. projekt. Inváziós fajok monitorozása

A) Növényfajok monitorozása:

Kutatás tárgya: gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) monitorozás

Helyszíne: Tiszaalpár

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, KNPI

Főbb eredményei: Az 1999-ben kijelölt helyszíneken megtörtént a gyalogakác borításának, ill. maghozamának becslése. A tapasztalatok alapján a vízhatás erőssége, rendszeressége és a területkezelés mikéntje a két legerősebb populációs szabályozó faktor. Ahol nem kell konkurrálnia záródó mocsári növényzettel (például időszakosan elöntött erdők alatt), ott a nagyobb árvizek is csak néhány évre vetik vissza populációit. A rendszeres szürkemarha-legeltetés idős állományait is képes visszaszorítani, az erős kompetitorokból álló, záródó mocsári növényzetből (nádas, gyékényes) is kiszorul az idősebb egyedeit elpusztító áradások után. Terjedése nem mindig jár az aljnövényzet teljes megsemmisülésével, 2 kvadrátban is tömeges volt a gyalogakác cserjék alatt a védett lápi csalán (*Urtica kioviensis*).

Kutatás tárgya: késeiperje (*Cleistogenes serotinus*) monitorozás

Helyszíne: Fülöpháza

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Szigetvári Csaba, egyéni vállalkozó

Főbb eredményei: 2002 óta, 2 helyszínen, három évenként ismételt felmérés adatsorából a következő általánosabb következtetések vonhatók le: a vegetáció általános képe a két mintaterületen észrevehetően nem változott. Egyes években (mint pl. 2011-ben is) szemlátomást erősen meghatározó volt a szokatlan forróság és aszály hatása a növényzetre, de a növényzet általános megjelenését mindez nem befolyásolta. Az egyik mintavételi helyen a késeiperje állományváltozása csökkenő tendenciát mutat, a második területen enyhe növekedést (jelenlét-hiány adatok), illetve stagnálást (borítás). A vizsgálat adatai szerint a vegetáció biodiverzitása nem mutatott jelentős összefüggést a késeiperje eddig tapasztalt mennyiségi változásaival.

Kutatás tárgya: süntök (*Echinocystis lobata*) monitorozás

Helyszíne: Lakitelek, Tiszaug

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Szigetvári Csaba, egyéni vállalkozó

Főbb eredményei: A monitorozás eredeti (háromévenkénti) ütemterve alapján 2010-ben kellett volna felmérni a fajt, azonban ebben az évben a Tisza különösen hosszan tartó árhulláma, a felmérés technikai megoldhatatlansága miatt a felmérés egy évvel el lett halasztva. A süntök 2011-ben érzékelhetően nagyobb elterjedésben és sűrűségben volt jelen a kvadrátban, mint a korábbi felmérések során. A korábbi évekhez képest viszonylag jelentős terjedés mutatkozott az egyre kiterjedtebb felhagyott szántóterületeken, látványos a terjedés emellett a fasorok, cserjések mentén is. A felhagyott szántók különböző stádiumú özöngyom-állományokká alakulnak, ahol a süntök mellett a gyalogakác a meghatározó.

Jelentős változás állt be az erdőállományokon belüli elterjedésben is. Jóllehet a holtág menti füzes felnyílása, a fák pusztulása továbbra is folytatódik, a süntök borítása kimutathatóan csökkent. Ezt annak tulajdonítja a felmérő, hogy – bizonyára a 2010-es év tartós vízállása miatt – az állomány erősen elmocsarasodott, és a süntök számára (pillanatnyilag) kevésbé kedvező körülmények alakultak ki. Amennyiben újra szárazabbá válik a terület, várható a süntök erőre kapása az összeomló képet mutató füzesben.

VIII. projekt. Szikes élőhelyek monitorozása

A) Növénytársulások és mohák monitorozása:

Kutatás tárgya: magyar sóballás (*Suaedetum pannonicae*) monitorozása

Helyszíne: Dunatetőtlen; Maka-szék

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, KNPI

Főbb eredményei: A 2001-ben még nyílt szikfoknövényzet helyén 2011-re tartósan vízborított, záródottabb gyep alakult ki, szikes rétet és mézpzásitos mozaikja. A sóballák erősen visszaszorultak. A

változás tükrözi az évtized – ingadozásai ellenére is – relatíve csapadékosabb mivoltát (összehasonlítva a megelőző 10-20 évvel).

Kutatás tárgya: szoloncsák vakszik növényzet (*Camphorosmetum annuae*) monitorozása

Helyszíne: Apaj, Fülöpszállás

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, KNPI

Főbb eredményei: Nincs lényegi változás a közösségben; a különböző időjárású évek hatása erősen rányomja bélyegét a vegetáció aktuális képére, folytonos az ingadozás a szikfok és vakszikfajok, illetve a hátaik kevésbé víztűrő fajai között.

Kutatás tárgya: szikes élőhelyek mohavegetációjának monitorozása

Helyszíne: Apaj

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Magyar Természettudományi Múzeum (dr. Papp Beáta)

Főbb eredményei: A jelentés leadási határideje 2012. június 30.

B) Állatfajok monitorozása

Kutatás tárgya: szikes tavi rákok monitorozása

Helyszíne: Fülöpszállás

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Magyar Természettudományi Múzeum (dr. Forró László)

Főbb eredményei: Az NBmR aktuális protokollja szerint a felmérés megtörtént a kijelölt helyszíneken. Az év során 7 mintavételre került sor, a fehérszéki mintákból 12, a kelemen-székiből 8, a zabszékiből 7 rákfaj került elő.

IX projekt. Száraz gyepek monitorozása

A) Növénytársulások és mohák:

Kutatás tárgya: pannon homoki gyepek mohavegetációjának monitorozása

Helyszíne: Bugac

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Magyar Természettudományi Múzeum (dr. Papp Beáta)

Főbb eredményei: a jelentés leadási határideje: 2012. június 30.

B) Állatfajok és állatközösségek monitorozása:

Kutatás tárgya: Talajfelszíni ízeltlábúak és csigák monitorozása

Helyszíne: Bugac, Orgovány, Soltszentimre, Fischerbócsa, Fülöpháza, Kunadacs, Kunbaracs

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: botanikai háttér adatok gyűjtése: Dr. Kovács Éva, KNPI, csapdák működtetése: Pál Szabó Ferenc, KNPI, minták válogatása: Rotkiv Bt. (Dr. Kődöböcz Viktor), a szétválogatott rovarcsoportok és csigák határozása: Budapesti Corvinus Egyetem (Dr. Markó Viktor)
Főbb eredményei: Az NBmR 2011. évi tervének megfelelően, az előírt protokollok alapján a felmérések megtörténtek. Az Igazgatóság feladatai közé a csapdák működtetése (9 mintavételi helyszínen 10-10 talajcsapda, 6 mintavételi időpontban), a gyűjtött csapdaanyag ízeltlábú csoportokra és csigákra történő válogatása, valamint a botanikai háttér adatok gyűjtése tartozik. A válogatás során 6 csoport lett elkülönítve, illetve az összes többi rovar egy „vegyes” megnevezésű fiolába került. A szétválogatott anyagot eljuttattuk a Budapesti Corvinus Egyetemre.

4.2.2. Natura 2000 területek monitorozása

Kutatás tárgya: Közösségi jelentőségű gyepes élőhelyek monitorozása

Helyszíne: Apaj, Fülöpszállás, Pirtó, Bugac, Bugacpusztaháza

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, KNPI

Főbb eredményei: Az előírt protokoll szerint, 6 helyszínen megtörténtek a felmérések, a feldolgozás központilag zajlik.

Kutatás tárgya: Közösségi jelentőségű élőhelyek kezelésének és állapotváltozásának monitorozása (korábbi rögzített helyű cönológiai felvételek ismételt felmérése)

Helyszíne: Ópusztaszer, Bugac, Bugacpusztaháza, Csongrád, Gátér, Kunpeszér, Kunadacs, Fülöpszállás, Kerekegyháza, Orgovány, Kunszentmiklós

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Szegedi Tudományegyetem Növénybiológiai Tanszék (Dr. Bagi István)

Főbb eredményei: 11 mintavételi helyen, 155 cönológiai felvétel elkészítésének célja a 2006. évi első felmérés óta bekövetkezett növényzeti változások felmérése, a természetvédelmi kezelés hatásának vizsgálata. A zárójelentés leadási határideje 2012 vége.

Kutatás tárgya: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) monitorozása

Helyszíne: Bócsa, Bugac, Tázlár

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Filotás Zoltán, Köhalmi Fruzsina, Czitor Beáta, Somogyi István, Stauth Edit, KNPI

Főbb eredményei: A nemzeti park területén 13 db 1x1 km-es mintavételi kvadrát lett kijelölve, ebből háromban végeztük el a felmérést Merkl Ottó és munkatársai által kidolgozott protokoll alapján. Mindhárom kvadrátban előfordult a keresett faj (kizárólag lárvákat találtunk). Tapasztalataink szerint, ahol a számára alkalmas fák (2-3 éve elpusztult nyárfák) megtalálhatóak, ott jelen van.

Kutatás tárgya: lápi póc (*Umbra krameri*) monitorozása

Helyszíne: Felső-Kiskunsági Turjánvidék, Kiskőrösi-turjános, Kiskőrösi-csukások.

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Vajda Zoltán, természetvédelmi őrszolgálat tagjai, KNPI

Főbb eredményei: Az időjárási és vízviszonyok nem kedveztek a felmérésnek. Megkezdődtek a mintavételek, 2012-ben folytatódik a feltáró munka.

Kutatás tárgya: magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) monitorozása

Helyszíne: Tázlár, Hajós, Csávoly

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Agócs Péter, Somogyi István, KNPI

Főbb eredményei: 6 helyszínen, 10 db élve fogó csapda működött (tetővel ellátott duplafalu pohárcsapda), szeptember közepe és október közepe között, 2-3 naponkénti ellenőrzéssel. A faj jelenlétének kimutatása volt a cél. Hajóson és Csávolyon sikerült a fajt kimutatni, ezek a győri Audi gyár építése miatt kijelölt Natura 2000 kompenzációs területek.

Kutatás tárgya: nagy höscincér (*Cerambix cerdo*) monitorozása

Helyszíne: Kunpeszér, Nyárlőrinc, Kunbaracs

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dr. Kovács Éva, Pálincás Csaba, Dr. Vadász Csaba, Rác András, Filotás Zoltán, Bártol István, Vajda Zoltán, Sipos Ferenc, Köhalmi Fruzsina, KNPI

Főbb eredményei: Négy helyszínen működtettünk 9-9 élve fogó (vörösboros) palackcsapdát, május végétől július végéig, 3 naponta ellenőrizve. Sajnos nagy höscincért nem sikerült fogni (nincs is biztos recens előfordulási adata a területünkről), de más védett fajok – pl. a nagy szarvasbogár – jelenlétét ki tudtuk mutatni.

Kutatás tárgya: tavi denevér (*Myotis dasycneme*) monitorozása

Helyszíne: Lakitelek Tiszaug, Mindszent

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Dobrosi Dénes, KNPI

Főbb eredményei: Három módszert alkalmaztak a felmérés során. 1. A nappalozó helyek vizsgálata: az ismert tanyahelyeken (Lakitelek református templom, Lakitelek kastély, Mindszent római katolikus templom, Tiszaug denevérhotel) erős fényű lámpával megközelítik a denevéreket és megszámlálják azokat (a számláláskor megbecsülik a kölykök és az idős nőtények arányát is). 2. A Tisza folyó (Csongrád és Mindszent között 34 folyókilométer) felett táplálkozó egyedek számlálása: szélcsendes, csapadékmentes éjszaka végzik a vizsgálatot, hangdetektorral. 3. A holtágak felett (Mártélyi- és Szikrai-holtág) vadászó denevérek állománysűrűségének mérése hangdetektorral. 2011-ben a Tisza folyó felett vadászó denevérek vizsgálata során a tavi denevérek (*Myotis dasycneme*) kismértékű egyedszám-növekedését tapasztalták az elmúlt évekhez képest. A faj ismert kölykező kolóniáinak összes egyedszáma azonban most sem változott jelentősen. A Tisza monitorozása során az alpesi denevér (*Hypsugo savii*) jelentős állománynövekedését tapasztalták. Valószínű, hogy ez a faj egyre intenzívebben népesíti be a Kárpát-medencét.

Kutatás tárgya: magyar tarsza (*Isophya costata*) monitorozása

Helyszíne: Kunpeszér, Ásotthalom, Kelebia

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: PS AP Bt. (Dr. Szövényi Gergely)

Főbb eredményei: Akusztikus detektálás módszerét alkalmazva, késő délutántól az esti órákig történt az észlelés a hímek aktív éneklési időszakában. Egy kiválasztott területen (Felső Kiskunsági turjánvidék SCI területén, Kunpeszér: Tengelyúti-dűlő), egyedszámbecslésre is alkalmas módszer tesztelése folyt, valamint további Natura 2000 területeken is próbálták igazolni jelenlétét (Dél-Kiskunság). Kelebia határában két szomszédos élőhelyfoltban, az országhatárhoz közel, sikerült megtalálni a fajt (2010 folyamán is keresték a térségben, 13 foltban, 75 hektáron, de akkor nem került elő). Utóbbi viszonylag kis állomány, regionális értéke azonban nagy, ugyanis a Homokhátság középső részeinek nedves rétjein nem él, vizsgálandó kérdés, hogy ez milyen okokra vezethető vissza. Az összes ismert élőhely becsült kiterjedése a KNPI területén 4500 hektár. Ekkora területen igen nehéz nyomon követni az állományváltozásokat. A tesztelt mintavételezési módszer (akusztikus észlelés, meghatározott időszakban és ideig, megfelelő módon kijelölt, rögzített helyű mintavételi pontokon) alkalmasnak látszik reprezentatív módon kijelölt populációk hosszú távú monitorozására. Az adatokból az is kiderült, hogy a faj számára legkedvezőbb területhasználat az extenzív legeltetés.

Kutatás tárgya: az Európai Unió élőhelyvédelmi irányelvének függelékein szereplő makroszkopikus vízi gerinctelenek felmérése

Helyszíne: Ásotthalom, Császártöltés, Tiszasziget

Forrása: KNPI saját költségvetés

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Bioaqua Pro Kft.,

Főbb eredményei: A kijelölt 46 mintavételi szelvényben, 2010. év áprilistól októberig történtek faunisztikai és mennyiségi jellegű vizsgálatok, melyek az élőhelyvédelmi EU-irányelv mellékleteiben felsorolt vízi makroszkopikus gerinctelenek vizsgálatára irányultak. Az országos léptékű felmérések során mintegy 20 mintavételi szelvényben történtek faunisztikai szempontú mintavételezések, melyek a fajok állományainak jelenlét/hiány vizsgálatára irányultak. Részben ezekben a szelvényekben, részben ezektől függetlenül, 31 mintavételi egységben mennyiségi vizsgálatokat is végeztek, mely eredményeként a fajok állományainak denzitásbecslése is megtörtént. A Natura 2000 hatálya alá eső fajok állományainak vizsgálatán túlmenően védett és fokozottan védett fajok előfordulási adatait is rögzítették. Az *Anisus vorticulus* előkerült Ásotthalom (Tőzegbánya) és Császártöltés (Vörös-mocsár) külterületéről, az *Unio crassus* pedig Tiszaszigetről (Tisza).

Kutatás tárgya: A Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) monitorozása

Helyszíne: A Dunavölgyi-sík MTÉT terület 20 mintaterülete Kunszentmiklós, Kunpeszér és Bugyi külterületeken.

Forrása: a kutatás az MTÉT területek monitorozására a Vidékfejlesztési Minisztériumból átutalt bruttó 1.900.000 forint összeg terhére történt, amely pénzüsszeg a 2010-es és 2011-es évben elvégzendő feladatok elvégzését fedezte.

Kutatást végző szervezet/magánszemély: Szalma Bt.

Főbb eredményei: 20 mintaterületen, amely a kontrollterületeket is magába foglalja mindkét évben megtörtént a terület cönológiai felvételezése, illetve a területeken található ízeltlábú-fauna felmérése is „fűhálós” és „porszívós” módszerrel. Az adatok évente kiértékelésre kerültek, ám a végleges kiértékelés a korábban tervezett időszak végén, 2014-ben lenne esedékes.

Tekintettel arra, hogy a fenti kutatás folytatására további fedezet nem áll az Igazgatóság rendelkezésére, így a tervezett 5 év helyett (ami a 2009–2014 közötti AKG ciklushoz igazodna), csupán a 2010-es és 2011-es év összehasonlítására volt lehetőség.

Fontos szempontnak tekintjük, hogy az évek során elvégzett vizsgálatokból, felmérésekből származó adatok hasznosuljanak a mindennapi munkában. Ennek elősegítése érdekében megkezdtuk a rendelkezésére álló papíralapú információforrások (régébbi kutatási jelentések, vegetációtérképek, nyilvánosan publikált szakcikkek) digitális formátumúvá alakítását, megvetve ezzel egy elektronikus könyvtár alapjait. Közel 22 ezer oldalnyi szöveg és térkép digitalizálására került sor, ezek felhasználóbarát adatbázisba rendezése jelenleg is folyik.

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

Az NBMR keretében felmért élőhelytérképek digitális előkészítése, feldolgozása megtörtént (Apaj, Bácsalmás, Bócsa, Érsekhalma, Forráskút, Fülöpháza, Kelemen-szék, Kunbaracs, Kunpeszér, Tiszaug), azonban a betöltéshez szükséges modul még fejlesztésre vár.

A digitálisan rendelkezésre álló fajadatok betöltésre való előkészítése, altémákba való csoportosítása, minősítése és validálása részben befejeződött, betöltésre vár (kb. 49780 rekord). A 2011. évben felvett adatok (32968 rekord), illetve korábbi években felvett adatok (kb. 96000 rekord) még előkészítés alatt vannak. A TÉKA projekt egyedi tájérték adatai betöltésre kerültek (1262 rekord).

4.4. Jelentési kötelezettség

A 2011. évben sem az Európai Unió számára, sem egyéb nemzetközi egyezmény kapcsán jelentési kötelezettségünk nem volt.

5. Kezelési tevékenység

5.1 .A) Kezelési tervek (meglevő, elmúlt évben készült)

2011-ben két terület kezelési tervének készítése folyt, melyek a VM-mel is egyeztetésre kerültek.

A tervezési terület neve	Terület (ha)	Védett/védelemre tervezett	Megjegyzés
Körös-éri Tájvédelmi Körzet	2222,9	Tervezett	2012 januárjában került felterjesztésre
Péteri-tavi madárrezervátum TT	778,6	Védett	Előzetes területi egyeztetés az ATIKÖVIZIG-gel

A KNPI működési területén 2011-ben két terület természetvédelmi kezelési terve került jogszabályban is kihirdetésre.

A tervezési terület megnevezése	Terület (ha)	Védett/védelemre tervezett volt	Kihirdető jogszabály
Csölyospálosi földtani feltárás TT	1,2	Védett	127/2011. (XII. 21.) VM rendelet
Pusztaszeri TK bővítése	10,9	Tervezett	71/2011. (VII. 27.) VM rendelet

5.1 .B) Natura 2000 fenntartási tervek (meglevő, elmúlt évben készült)

2011-ben nem készült Natura 2000 fenntartási terv az Igazgatóságon. Véglegesnek tartott fenntartási terv korábbról sem áll rendelkezésre. 2009-ben készült az Átmeneti Támogatási Pályázat

keretében 4 db, mintának szánt fenntartási terv (a HUKN30003 kjtt. és kmt. Izsáki Kolon-tóról, a HUKN20030 kjtt. Pirtói Nagy-tóról, a HUKN30002 kjtt. és kmt. Gátéri Fehér-tóról és a HUKN20032 kjtt. Dél-Őrjegről), amelyek számos kezelési javaslatot fogalmaztak meg, és a tervkészítést illetően fontos problémaforrásokat tártak fel (például a kezelési egységek lehatárolásának módját, a kezelési javaslatok sematizálhatóságának kérdéskörét illetően), de a gyakorlatban egyelőre kevésbé hasznosultak, és a KNPI megítélése szerint további kiegészítésekre, módosításokra szorulnak.

5.2. Élőhely-fenntartás, kezelés (élőhelyek és terület egységek szerinti bontásban)

5.2.1. Az élőhelyeket érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A rendkívül csapadékos 2010. év hatásának köszönhetően, különösen a kötött talajú területeken, természetvédelmi szempontból jó vízellátottsági viszonyok álltak fenn 2011 elején. A felhalmozódott felszíni vizeknek, illetve talajvíztartalékoknak köszönhetően a 2011. évi rendkívüli csapadékhányt többnyire jelentős károsodás nélkül vészelték át a vizes élőhelyek.

A száraz homoki gyepekre és erdőkre nézve jelentősebb kockázatot hordozott a csapadékhány (tekintettel arra, hogy itt nem jellemző a felszín közelében felhalmozódó talajvíztartalék), de a növényzet aszálykárának valódi mértéke rendszerint a következő vegetációs szezonban derül ki (a domináns pázsitfűvek nyár végére jellemző módon nyugalmi állapotba kerülnek, száraz csomóikról nehezen dönthető el, hogy már elpusztult, vagy még nem, de a telet már nem fogja átvészelni, vagy gond nélkül kihajt következő évben). Az erős aszály a nyílt homoki gyepeket várhatóan érdemben károsította, ilyenkor az évelő pázsitfűvek és egyéb évelő kétszikűek borításának csökkenése következik be, a nyílt talajfelszínnek mennyiségének és az efemer, egyéves növények állományának növekedése mellett.

A 2011. év extrém csapadékhányának legjelentősebb természetvédelmi hátrányát, illetve kockázatát az jelenti, hogy a 2012. év vegetációs időszaka már jelentős felszín közeli talajvíztartalékok és felszíni víztartalékok nélkül, az élőhelyek relatíve száraz állapota mellett indul. Amennyiben a 2012. évben a sokéves átlag alatti csapadék fog lehullani, vagy akár csak az év egy részére erős aszály lesz jellemző, az a 2011. évinél sokkal erőteljesebb aszálykárokat fog okozni a természetes élőhelyeken.

5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési tevékenységek ismertetése

Az Igazgatóság működési területén található élőhelyeket az alábbi módon kezeljük, illetve tartjuk fenn:

Szikes gyepek: Ennek az élőhelynek a tipikus kezelése a legeltetéssel történő hasznosítás. A helyi adottságokhoz alkalmazkodva többnyire szarvasmarhával legeltetjük, mert ez az állatfaj alkalmasabb a vizes-száraz mozaikos szikes élőhelyek kezelésére. Ahol ez nem megoldható, ott a birkával történő kezelést is preferáljuk, különösen, ha széki lile vagy ugartyúk költőhelye az adott terület. A szikes puszták mélyebb fekvésű részein, ahol nagyobb a fűtermés a kaszálás is elfogadott kezelési mód.

Szikes tavak és mocsarak: Tekintettel a területek folyamatos vízborítására itt a természetvédelmi kezelést csak olyan állatfajokkal és fajtákkal tudjuk megoldani, amelyek szeretik a vizes területeket. Ilyenek a szürke marha és a bivaly. Mindkét állatfajjal jó tapasztalataink vannak az elnádasodott mocsarak és tavak felnyitásban (Pusztaszeri TK). Ahol ez a kezelési mód nem megoldható, ott a nádasok téli aratásával próbáljuk csökkenteni a területek szervesanyag-terhelését.

Homoki gyepek: A homoki gyepek jelentős részét legeltetéssel hasznosítják. Az utóbbi tíz évben a tájidegen lágyszárú növények terjedése miatt legeltetni csak a zárt homokpusztákat lehet. A preferált állatfaj itt is a szarvasmarha, de néhány helyen a birkával történő legeltetés is megengedett. A nyílt homoki gyepek „kezeletlenül hagyása” egyértelműen bebizonyította, hogy jelentősen csökken a tájidegen növényfajok, különösen a selyemkóró és a betyárkóró terjedése.

Láprétek és mocsárrétek: Ezen élőhelyek természetvédelmi kezelésénél is preferált hasznosítási mód a marhával történő extenzív legeltetés. Itt is jó tapasztalataink vannak a nagy területek (minimum 50 ha) villanypásztorral történő körbekerítésével és rotációs legeltetésével. Ahol ez a kezelési mód legelő

állatok hiányában nem megoldható, ott kései, mozaikos kaszálás (június 15., július 1. és július 15. legkorábbi kezdő időpontok) a támogatott területkezelés.

Lápok és mocsarak: Ezen élőhelyek csak időszakos kezelést igényelnek, többnyire az esetlegesen megjelenő fás szárú vegetáció visszaszorítására és a nyílt felszínnek fenntartására. A szikes mocsarakhoz hasonlóan itt is a szürke marhát és a bivalyt alkalmazzuk a természetvédelmi kezelésre.

Erdők: Az erdők kezelésénél egyértelmű keretet adnak a vonatkozó jogszabályok. Itt is természetesen törekszünk arra, hogy minél jobban modellezni tudjuk a természetes erdők dinamikáját, illetve új telepítéseknél és felújításoknál is a vegyes fajösszetételű erdők kialakítását szorgalmazzuk.

Néhány esetben speciális, kis léptékű kezeléseket is alkalmazunk bizonyos élőhelyek fenntartására:

- *KNP bugaci szegélyturján vízpótlása:* Minden évben egy kisebb turjános nedves állapotban tartása érdekében felszín alatti vízből pótoljuk a hiányzó vízkészletet (5 hektár).
- *Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet:* Pusztaszeri Tájvédelmi Körzet tömörkényi halastavak az ökológiai célú, már nem termelő halastavak rendszeres vízpótlása tiszai vízbázisból (80 hektár).
- *Az Érsekalmi Hét-völgy TT, a Hajósi Kaszálók TT és a Császártöltési Vörös-mocsár TT területén közmunkások bevonásával tovább folytattuk a cserjék irtását a löszgyepekről kb. 2.5 hektár kiterjedésben.*
- *A Nyárlőrinci-erdő (HUKN20034) nevű Natura 2000 területen a jelölő euro-szibériai erdőszyppetölgyes jelölő élőhely gyeperdő mozaikját próbáljuk megőrizni az agresszíven terjedő őshonos cserjefajok (galagonya, fagyal) visszaszorításával.*

5.3. Élőhely-rehabilitáció (helyszín, az élőhely típusa, forrása, kezdete, várható befejezése)

A 2011. év során önálló, nagy léptékű élőhely-rehabilitációs projektet nem indítottunk el, hanem folytattuk a korábbi uniós pályázatokból adódó (KIOP) feladataink végrehajtását (gyalogakác szárazzúzósása), illetve az élőhely-rehabilitációs célú uniós (KEOP) pályázatainkat készítettük elő, illetve hajtottuk végre (lásd 6. *Projektek* című fejezet).

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek (fajok és élőhelyek szerinti bontásban, feltüntetve a helyszínt)

5.4.1. A fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

A célzott fajvédelmi intézkedésekkel, kezelésekkal érintett fajok közül a kúszó zeller mutatott jelentősebb ökológiai állapotváltozást, igaz, több éves folyamat részeként, nem kifejezetten a 2011. év egyedi hatásainak következtében. A pionír jellegű faj állománya sajnos jelentősen csökkent az ismert élőhelyek többségén, köszönhetően a záródó mocsári növényzetnek, a nyílt talajfelszínnek visszaszorulásának (a konkurenciát jelentő, erőteljesebb versenyképességű mocsári növényfajok visszaszorítását célzó kezeléseket 2010-ben nem lehetett végrehajtani a rendkívüli vízborítás miatt). A 2011-ben végzett kezeléseket még nem tudták megfordítani a kedvezőtlen állományváltozási tendenciát, ezért 2012-ben még nagyobb erőfeszítést tesz az Igazgatóság a kedvező élőhelyi állapotok kialakítása érdekében – igaz, egy átlagosnál szárazabb év kedvezőtlen klimatikus hatása e kezeléseket pozitív hatását is elfedheti.

Tűzok: A 2010-es rendkívüli csapadékos év hatásaként a nem megművelhető mezőgazdasági területek aránya még 2011-ben is meglehetősen magas volt. Az év második felében jelentkező rendkívüli aszály már a területek jelentős őszi beművelését eredményezte, ugyanakkor a tavaszi/nyári időszak további kíméletét jelentette. Terepi tapasztalatok alapján (röpképes fiókat vezető tyúkok relatív magas száma) a kelési siker átlagon felülnek bizonyult 2011-ben.

Az őszi vetések a csapadékhiány következtében gyengén sikerültek. Tűzok vonatkozásában ki kell emelni a repevetések általános hiányát, illetve gyenge minőségét, ami az enyhe tél következtében szerencsére jelentős természetvédelmi problémát nem okozott.

Kerecsensólyom: A 2010. évi rendkívül csapadékos időjárást követően a 2011. év a faj kelési sikeressége tekintetében kedvezően alakult. A fészket foglaló párok száma és a kirepült fiatalok száma is átlagos volt 2011-ben.

Kék vércse/szalakóta: A költő párok tekintetében mindkét faj számára átlagos évnak bizonyult a 2011-es, összességében meleg és aszályos év.

5.4.2. Fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

Igazgatóságunk a fajmegőrzési tevékenységek jelentős részét az élőhelyek megfelelő természetvédelmi kezelésén keresztül valósítja meg. Néhány esetben szükséges csak speciális beavatkozásokat végrehajtani olyan kiemelten fontos faj esetében, amelyek védelme speciális beavatkozásokat igényel. Működési területünkön kiemelt jelentőségű fajok megőrzésére vonatkozó tevékenységünket az alábbi ismertetés foglalja össze:

Túzok: A faj védelmét 2011-ben is a monitoring tevékenységre alapozott terepi megfigyelések és adatok alapján végeztük, illetve a fajvédelmi tevékenységének dokumentálása a 2005-óta rendszeresen bővített térinformatikai adatbázisban történt. 2011-ben új adatnak tekinthető a tűzok kunadaci, kunszentmiklós-kunbábonyi, illetve dabasi fészkelése, ami a gazdálkodókkal folytatott egyre szorosabb együttműködésnek, illetve a faj terjeszkedésnek (rekolonizációjának) egyaránt tulajdonítható eredmény.

Kiemelt tevékenységek:

- A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (KNPI) saját hasznosítású területeinek tűzokvédelmi kezelése (pl. Kunszentmiklós, Izsák, Soltszentimre, Harta, Dunapataj)
- A KNPI haszonbérleti szerződéseiben szereplő tűzokvédelmi előírások megvalósítása és folyamatos ellenőrzése
- Az agrár-környezetgazdálkodási program releváns előírásainak ellenőrzése az MTÉT tűzokvédelmi célprogramjaiban szereplő földterületeken
- Natura 2000 gyepterületeken a tűzokvédelmi vonatkozású előírások ellenőrzése, illetve a gyepek kezelésének ellenőrzése
- Egyedi tűzokvédelmi intézkedések megvalósítása, kiemelten a nem védett területeken (adatgyűjtés, gazdálkodókkal való együttműködés, egyedi védelem) történő tevékenységeket

Kerecsensólyom: a védelmi tevékenység az országos fajvédelmi koordinátorokkal való kapcsolattartásra és fajvédelmi tervre alapult, kiegészülve a jelenleg futó LIFE+ pályázat keretében vállalt tevékenységekkel (lásd 6. *Projektek* c. fejezet).

Kék vércse/szalakóta: a védelmi tevékenység az országos fajvédelmi koordinátorokkal való kapcsolattartásra és fajvédelmi tervre alapult, kiegészülve a 2011-ben megvalósult IPA pályázat keretében vállalt tevékenységekkel (lásd 6. *Projektek* c. fejezet).

Fehér gólya: 2011. év elején 41 db fészekmagasító került kihelyezésre.

Kék vércse: A kék vércse LIFE programkeretében a korábbi évek során kihelyezett 400 db költőláda ellenőrzését, tisztítását végeztük el, valamint a program keretében az előző évben eltelepített 4 erdőfolt ápolási munkáit is folytattuk. Ezekon kívül megtörtént az ismert éjszakázó helyek monitorozása, a fészkelő állományok felmérése.

Rákosi vipera: Az elmúlt év során tovább finomítottuk az ismert élőhelyek (Peszéradacsi-rétek, Bugac-pusztá) természetvédelmi kezelését (kaszálás helyett extenzív legeltetés), ennek hatása az állomány növekedésében is érezhető. Élőhelyein szarvasmarhával történő legeltetéses gyepterületet alkalmazunk, ez biztosítja azt a heterogén, zombékos, mozaikos gyepterületet, és táplálékban gazdag fajgazdag rovarközösséget, amelyet az állat igényel. A kaszálás homogenizálja a gyepterület szerkezetét, megszünteti a megfelelő búvóhelyeket, elvégzése után hetekre erősen lecsökkenti a táplálékkinálatot, ezért a vipera élőhelyeken kerülendő, beleértve a kiterjedt tisztítókaszálást is.

Tartós szegfű: A 2006. szeptember 1-én indult LIFE program keretében tovább folytatódtak az élőhelyjavító beavatkozások (lásd 6. Projektek fejezet).

Kúszó zeller: 2011-ben is tovább folytatódott a kúszó zeller négy élőhelyén a növényzet évente kétszeri kézi kaszálása, nyílt iszapfelszínek kialakítása.

Jelentősebb észlelések a működési területünkön élő védett és fokozottan védett fajokkal kapcsolatban:

- A fűrészlábú szöcske (*Saga pedo*) új állománya került elő a Bugaci pusztáról.
- Folytatódott a biotikai adatok gyűjtése, köztük olyan fokozottan védett, vagy ritka fajokról, mint a gyapjas csüdfű (*Astragalus dasyanthus*), gyérvirágú csetkaka (*Eleocharis quinqueflora*), foltos kutyatej (*Euphorbia maculata*), mocsári kígyófü (*Triglochin palustre*), olocsáncsillaghúr (*Stellaria holostea*), nyári tözike (*Leucjum aestivum*), fürtös homokliliom (*Anthericum liliago*).
- Új, 171 töves állományát találtuk meg a fokozottan védett tartós szegfűnek (*Dianthus diutinus*) a jakabszállási Kisasszony-erdőben.
- Lehel nevű, fiókaként jelölt műholdas jeladós kerecsensólyom sikeresen költött Kunpeszér külterületen.
- A korábban műholdas jeladóval megjelölt Luca nevű tűzok Kunpeszér külterületen költött.
- Új rétisaspár fészke került elő Dömsöd/Kiskunlacháza közötti agrárterületen lévő nyárligetben.

5.5 Saját állatállomány

Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő állatállomány BIO minősített. Az Igazgatóság az utóbbi években az őshonos magyar szürke szarvasmarha és a bivaly állomány fejlesztésébe kezdett, a növekedést az alábbi táblázat is tükrözi:

Faj	Fajta	Egyedszám	
		2010.12.31.	2011.12.31.
szarvasmarha	magyar szürke	1 416	1 436
bivaly		339	330
ló	shagya-arab	1	0
	arab telivér	1	1
	angol telivér	1	1
	Furioso-North Star	2	3

A fejlesztést a rendelkezésre álló legelőterület és a téli szálás takarmány előállítására alkalmas terület nagysága határozza meg. Ezek növelésére a vonatkozó jogszabályok betartásával kellő intézkedést tettünk, ugyanis a lejárt haszonbérleti szerződésekben foglalt területek 2012. január 1-ével az Igazgatóság saját használatába kerültek, ahol a jó gazda gondosságával kell a területek természetvédelmi kezelését elvégeznie.

A 2011. évben a növekvő állatlétszám elhelyezése és tartás érdekében az Igazgatóság tovább fejlesztette az öt állattartó telepét, nyári időszakra kialakított **fülőpszállási és a szabadszállási** nyári szállást közmunka program keretében apróbb javításokat végzett.

Jelenleg is **Bugacon** található a legszebb és leghíresebb törzsállományunk, ahol saját hasznosítással történik a tenyésztés. A telepen beruházás nem történt, a karámok karámfáinak cseréjét saját anyagból, saját munkaerővel valósította meg az Igazgatóság.

Tiszaalpáron a KIOP program keretében megvásárolt magyar szürke szarvasmarhák a tiszai árvíz és az azt követő nagymennyiségű belvíz miatt a bugaci legelőterületre kerültek. A tiszaalpári telephely és környéke teljes felszáradását követően a szürke marhákat áprilisban visszahoztuk. Az állatok biztonságos visszatelepítéséhez a téli pihenőhely esetében a karámok karámfáinak részleges cseréje, valamint az árvíz következtében megrongálódott gulyás szállás újrafestése saját anyagból, saját munkaerővel valósult meg. A gulyásszállás teljes felújítását 2012. gazdasági évre tervezzük.

Izsákon a szarvasmarhák tenyésztése négy vérvonallal történik. A vásárolt, valamint az Igazgatóság egyes állattartó telepéről átszállított állatállomány fogadásához szükséges állandó jelleggel működő karantént alakítottunk ki. Ezen a telepen történik a tenyész bikák telettetése is.

Kígyós-háti állattartó telepünkön ebben az évben is magyar szürke szarvasmarha és bivaly egyaránt megtalálható. December hónapban a bivalyok Izsákról átszállításra kerültek. Téli időszakra a telepen marad 2010-es évjáratú 100 db magyar szürke üsző és 248 db vegyes korcsoportú bivaly. Az állattartó telephez tartozó legelők karámrendszerének és a karám térelválasztói megépültek. Megépítésre vár a telephelyen a mezőgazdasági munkagépek közlekedését biztosító betonút kiépítése.

A **pusztaszeri állattartó** telepen szürke marha tinókat, valamint bivalyokat helyeztük el. A telep az első BIO minősített telepünk.

Az **apaji bikatelep** kezelését és fenntartását továbbra is Szomor Dezső vállalkozó látja el. STV jelölt bikák kihelyezésére az apaji bikatelep mellett a Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság által működtetett bikatelepet 2011. évben is igénybe vettük.

Az őshonos állatállomány telepeken történő elhelyezése:

Tartási hely (majorság)	Tenyész-tehén	Tenyész-bika	Növendék üsző	Növendék bika	Tinó	Szopós borjú	Bivaly
Bugac	248	0	189	12	55	13	0
Izsák	215	26	114	0	0	0	0
Pusztaszer	0	0	0	0	258	0	82
Kígyós-hát	0	0	100	0	0	0	248
Tiszaalpár	161	0	16	0	0	6	0
Apaj-bikatelep	0	5	0	4	0	0	0
Sarród-bikatelep	0	3	0	6	0	0	0
Kihelyezve (Csatárpuszta)	0	1	0	0	0	0	0
Ópusztaszeri Emlékpark (ÖNTE)	0	0	0	0	4	0	0
Összesen:	624	35	419	22	317	19	330

Az őshonos állattartó telepekhez tartozó, kezelt, (legeltetett) védett területek kiterjedése és a hozzátartozó állatállomány nagysága:

Tartási hely (majorság)	Hasznosított terület (ha)	Állatállomány (egyed) szarvasmarha+bivaly
Bugac	1794	517
Izsák	1700	355
Pusztaszer	1511	340
Kígyós-hát	1155	348
Tiszaalpár	1039	183
Más tenyészet	0	23
Összesen	7199	1766

A magyar szürke szarvasmarha és bivaly állományunk fejlesztése folyamatos, azonban nélkülözhetetlen a selejtezés, a tenyésztésre alkalmatlan állatok értékesítése. Ez évben a magyar szürke állományból vágóra eladott 397 db, elhullott 93 egyed. A selejtezés a túlkoros, illetve tenyésztés szempontjából hibásnak minősített állatokra irányult. A tenyésztési vérvonal frissítésére 3 egyed tenyész bikát vásároltunk a többletbevételünk terhére.

5.6 Erdőterületek

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság 2011-ben az alábbi tevékenységekkel szolgálta a működési területén található erdők védett természeti értékeinek a megóvását és a hosszú távú fennmaradását.

A Bajai Erdőtervezési Körzet erdőterv rendeletéhez igazgatóságunk megküldte a természetvédelmi kezelői szakmai javaslatait, valamint a Bajai és a Harkakötönyi Erdőtervezési Körzetek erdő- és természetvédelmi tervezéshez szükséges erdőrészlet szintű javaslatait is átadta a Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságának.

Igazgatóságunk megkezdte szakmai álláspontjainak a kialakítását az erdőrészlet szintű tárgyalásokra a Pustavacsi Erdőtervezési Körzet tekintetében. A Harkakötönyi Erdőtervezési Körzet erdőrészlet szintű tárgyalásain gondoskodtunk a természetvédelmi céloknak megfelelő erdőkezelési műveletek erdőtervekbe történő beépítéséről.

Az igazgatóság összesen közel 5.800 ha erdőt vett át a Kefag Zrt-től és a Nefag Zrt-től a korábban is vagyonkezelt erdei mellé. Így az igazgatóság jelenleg 10.095 ha erdőt kezel bejegyzett erdőgazdálkodóként.

2011-ben 50 ha nagyságú erdőterületen kezdtünk el tarvágásos erdőszerkezet-átalakítást. A nevelővágással érintett erdők összes területe 75 ha volt. Kifejezetten az idegenhonos fafajok elegyarányának a csökkentése céljából egyéb termelést és egészségügyi termelést összesen 60 hektáron hajtottunk végre. A folyamatos erdősítések ápolását összesen 85 hektáron végeztük el. Az erdőfelújításaink célállománytípusai hazai nyáras, egyéb lomb elegyes-hazai nyáras és egyéb lomb elegyes-kocsányos tölgyes erdők. Az erdősítéseinkben a sorközápolásokat alkalmazottaink saját erő- és munkagépekkel végezték el, a sorkapálásokat pedig jelentős részben a közmunka program keretében alkalmazott munkatársaink valósították meg. KEOP program keretében 156 hektáron történt meg az invazív fa- és cserjefajok (elsősorban akác, bálványfa és kinincs) irtása. A Tisza hullámterén lévő erdősítéseinkben a 2010-ben bekövetkező árvizek súlyos károkat okoztak. 2011 őszén megkezdtük a károk helyreállítását. Azokban az erdőfelújításokban, ahol jelentős vadkárra lehet számítani, vadkárelhárító kerítést építünk. 2011-ben összesen 8 ha területet kerítettünk be ily módon. Az igazgatóság erdeiben nem történt tüzeset.

5.7. Vadászterületek

Az igazgatóság, többségi tulajdonosként az alábbi négy vadászterületen van jelen a földtulajdonosi közösségekben.

Vadászterület elhelyezkedése (kódszáma)	Vadgazdálkodásra alkalmas terület (ha)	KNPI tulajdonosi részarány (%)	Vadászatra jogosult
Kunszentmiklós KT. (03-600510-1-3-1)	8032	61,13	Kunszentmiklósi FVK
Akasztó-Harta-Dunapataj-Szadmár KT (03-602210-1-4-1)	7817	52,87	Szelíd Vt
Izsák KT (03-602610-1-4-1)	3631	72,86	Mondok Kft
Bócsa-Páhi-Orgovány-Kaskantyú KT (03-603110-4-4-0)	5840	72,17	KNPI

A Kunszentmiklósi Földtulajdonosok Vadászati Közösségnek 2011. október 12-én jegyezték a vadászati jogosultságát. A Közösség képviselője a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, ezáltal jelentős hatást tud gyakorolni az igazgatóság a területen folyó vadgazdálkodásra. A terület jelentős tűzokvédelmi terület az ország egyik legnagyobb dürgőhelyével, egyben jelentős költő- és telelőhely is. Ezért a vadgazdálkodást a tűzok igényeinek megfelelően kell folytatni: az őzállomány vadászati hasznosítása a tűzok szaporodási időszakán kívüli időszakban történhet csak. A területen a fészekpredátorok, szörmés ragadozók állomány szabályozása korábban természetvédelmi és vadgazdálkodási szempontból egyaránt elégtelen volt, ezért 2012-től intenzíven szabályozni kell a dolmányos varjú, szarka, róka, borz állományát a területen, melyet két fő teljes munkaidőben foglalkoztatott szakszemélyzet meg is kezdett. E tevékenység a tűzok és más földön fészkelő védett madárfajok mellett várhatóan az apróvadállományra is kedvező hatással lesz.

A Szelíd Vadásztársaság bérleti úton hasznosítja a vadászterületet, melynek jelentős része a Miklapusztai nemzeti parki terület egységén, egyben tűzokvédelmi területen helyezkedik el. Igazgatóságunk nagy hangsúlyt fektet a tűzok igényeinek megfelelő vadászati hasznosításra és a fokozott ragadozógyérítésre.

A *Mondok Kft.* bérleti úton hasznosítja a vadászterületet, mely a Kolon-tó nemzeti parki területegységen, egyben tűzokvédelmi területen található. A Kolon-tó nádasában a vaddisznóállomány szabályozása, a körülötte található gyepeken a tűzok igényeinek megfelelő vadászati hasznosítás és ragadozókontroll a kiemelt feladat.

Az Igazgatóság bérleti úton hasznosítja *bócsai vadászterületét*, mely a Bócsa-Bugac nemzeti parki területegység Bócsa, Kaskantyú, Páhi és Orgovány külterületre eső részén található. Elsődleges természetvédelmi cél a borókás nyarasok és a nyílt homoki gyepek megóvása, ezért ennek érdekében a nagyvad fajok, kiemelten a vaddisznó károkozásának megelőzésére, állományának apasztására fektetünk nagy hangsúlyt. A terület különleges rendeltetését megállapító 72233/2002 FVM határozat tartalmának megfelelően egy fő felsőfokú végzettségű fővadász és két fő hivatásos vadász látja el a terület kezelését. Mellettük az igazgatóság megbízott kollégái segítik az állománykezelési feladatok végrehajtását. Vadgazdálkodási tevékenységünk jellemzően extenzív, célja a nagyvadállomány alacsony szinten tartása, és a folyamatos ragadozókontroll. Apróvad vadászatot nem folytatunk. A vadállomány takarmányozása/itatása a lehető legkisebb mértékű.

A KNPI bócsai vadászterületének terítékadatai (2011. március 1.–december 31.):

vaddisznó:	20	őz:	19	gímszarvas:	2	róka	17
<i>ebből</i>		<i>ebből</i>		<i>ebből</i>			
malac	4	bak	15	bika	1		
süldő	9	suta	3	tehén	1		
kan	5	gida	1	borjú	0		
koca	2						

5.8. Halászati vizek

5.8.1. Védett vizek

KNPI által vagyongezelt területek	csatorna	Dong-éri csat.	Holt-Tisza	Holt-Tisza ág	Kondor-tó	mocsár
Császártöltési Vörös mocsár TT	2,1064					39,7051
Csongrádi Kónyaszék TT						
Kiskőrösi Turjános TT	0,756					
Kiskunhalas-Fejetéki Mocsár TT						
Kiskunsági Nemzeti Park	64,7497		71,2679	16,0357	51,3278	1456,083
Mártélyi TK						
Péteri-tavi Madárrezervátum TT	0,8041					3,5255
Pusztaszeri Fülöpszék TT						
Pusztaszeri TK	49,8829	39,3702	11,5642			97,8215
Szelidi-tó TT	1,1069					
Összesen	119,406	39,3702	82,8321	16,0357	51,3278	1597,135
Nem a KNPI által kezelt területek	csatorna	halastó	Holt-Tisza	Kiskunsági-főcs.	mocsár	Nagy-ér
Császártöltési Vörös mocsár TT	7,1187					
Csongrádi Kónyaszék TT	1,7694					
Kiskőrösi Turjános TT	11,7506					
Kiskunhalas-Fejetéki Mocsár TT						
Kiskunsági Nemzeti Park	344,4098		87,1379	17,7539	329,4714	6,303
Mártélyi TK	19,6086					
Péteri-tavi madárrezervátum TT	22,4722					
Pirtói homokbuckás TT					21,8875	
Pusztaszeri Fülöpszék TT	0,7195					
Pusztaszeri Hétvezér Emlékmű TT	1,2409					
Pusztaszeri TK	437,4438	3,6772	108,0594		23,4554	
Szelidi-tó TT	10,716					

5.8.2. Védett halastavak

Terület	KNPI által vagyonekeztelt halastavak	Nem a KNPI által vagyonekeztelt halastavak	Összesen (ha)
Kiskunsági Nemzeti Park	0,1018	157,4928	
Pusztaszeri TK	583,2151	1990,4783	
Péteri-tavi Madárrezervátum TT	170,1243		
Összesen	753,4412	2147,9711	2901,4123

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vagyonekezelésében négy halastórendszer van, ebből három saját hasznosításában.

A szegedi Fehér-tóból az Igazgatóság vagyonekezelésében álló tóegységek 2014-ig haszonbérbe vannak adva (400 ha) a Szegedfish Kft-nek.

Saját hasznosítású halastavak:

1. Apaji régi halastó (Apaj): A három tóegységből álló halastó amióta az Igazgatóság vagyonekezelésében van nem funkcionált halastóként, mert a tó kialakítása során átszakították a vízzáró réteget, így a tavak feltöltése után az állandó vízszint tartása folyamatos vízutánpótlással lenne csak megoldható. A három tómederből kettőt száraz években ősszel kezdünk feltölteni, mely folyamat május végéig tart. Utána a szikes tavaknak megfelelő vízdinamikát utánozva hagyjuk kiszáradni. A száraz medret kaszálatjuk, vagy kilegelletjük. A tavak átlagos vízmélysége nem haladja meg a 0.5 métert.

2. Péteri-tó: (Pálmonostora, Petőfiszállás): Az egykori halastórendszer három tóegységből áll. 2011-ben már egyik tóban sem folyt halgazdálkodás. A tavak fenntartásának célja, hogy táplálkozó- és fészkelőhelyet biztosítsanak vízimadarak számára. A tavak feltöltése a szomszédos Dong-éri-főcsatornából lehetséges, amennyiben az megfelelő vízmennyiséget szállít. A tavak átlagos vízmélysége 0.6 méter. Anyagi lehetőségeink függvényében évről évre telepítünk halakat a tavakba madártápláléknak (30-120 mázsa; 2011-ben 55 mázsa).

3. Tömörkényi-halastavak: A tórendszer halastavaiból az Igazgatóság vagyonekezelésében és hasznosításában két tóegység van (4. és 8. számú tó). Tekintettel arra, hogy a tavakat csak a Tiszából átemelt vízzel lehet feltölteni, ennek díja viszont igen magas, ezért csak a nagyobbik, 4. számú tavat tudjuk minden évben feltölteni. 2011-ben 680.000 köbméter vízkerült a tóba szivattyúzás útján, 6 Ft/m³ áron vásárolt vízzel. E mellett betelepítettünk 45 mázsa halat madártápláléknak. Halgazdálkodás itt sem folyik, a feltöltés célja vizes élőhely biztosítása a környék vízimadarak számára.

6. Projektek (természetvédelmi, informatikai, turisztikai stb. projektek célja, előrehaladása, eredményei)

3CE361P4 számú INTERREG projekt

Az Interreg Central Europe Program 3CE361P4 azonosítójú, "Promoting traditional collection and use of wild plants to reduce social and economic disparities in Central Europe" című projektjében, amelynek pályázatmegírását is aktívan segítettük, a Corvinus Egyetem alvállalkozójaként kezdte meg a tevékenységét az Igazgatóság. A projekt keretében vadon termő gyógynövények állományainak feltérképezését, fenntartható terepi gyűjtési módszereik meghatározását, tesztelését, a vadon termő növények hasznosítására vonatkozó etnobotanikai ismeretek gyűjtését végzi az Igazgatóság, mindenképp Kunadacs és Kunszentmiklós külterületen.

KEOP-3.1.2/2F/09-2010-0023 (2. forduló – projekt megvalósítás): „Kiskunsági élőhelyek kétélű populációinak védelme”

A projekt megvalósítás időszaka: 2010.11.24. – 2012.04.30.

A projekt megvalósítására (2. forduló) megnyert támogatás: 462.413.028 Ft.

Felhasznált támogatás: 455.814.558 Ft.

2011-ben benyújtott kifizetési kérelmek összege: 439.983.844 Ft.

2011-ben a KSZ által kifizetett összeg: 245.476.409 Ft.

A projekt célja a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található Szeri-puszta, Nagy-Széksós-tó és Müller-széki szaporodó és telelő élőhelyek között a kétéltű-populáció számára biztonságos átjárók és fixen telepített terelő rendszer kiépítése volt, az egyes fajokra jellemző mobilitási, ökológiai igények és a közutakra vonatkozó műszaki eljárások, szabványok figyelembe vétele mellett. A fejlesztés három útszakaszon valósult meg: (1) az 5512. számú Mórahalom és Röske közötti útszakaszon 2 db átjáró, (2) az 5. számú főút 143+700 – 144+300 km szelvények (Balástya-Kistelek) szakaszán 4 db átjáró, (3) a 4519. sz. útszakasz 23+100 – 26+300 km szelvények (Ópusztaszer-Baks) közötti szakaszon 20 db kétéltűátjáró-rendszer és terelő-rendszer épült meg. A műszaki átadás-átvétel 2011. november 22-én zárult le.

A megnyert támogatásból történt a belső projektmenedzsment, a közbeszerzési tanácsadó és tájékoztatási kötelezettségek finanszírozása is.

A záró projektjelentés és a záró kifizetési kérelem leadására 2012 márciusában kerül sor.

KEOP-3.1.2/2F/09-2010-0025 (2. forduló – projekt megvalósítás): „Élőhely-rekonstrukció az izsáki Kolon-tavon”

A projekt megvalósítás időszaka: 2010. 11. 24. – 2013. 06. 30.

A projekt megvalósítására (2. forduló) megnyert támogatás: 997.306.249 Ft.

2011-ben benyújtott kifizetési kérelmek összege: 93.911.468 Ft.

2011-ben a KSZ által kifizetett összeg: 86.926.468 Ft.

2011-ben KNPI által kifizetett utófinanszírozású számlák összege, melyet a KSZ 2012-ben fizet ki (függő tétel): 91.532.844 Ft.

A pályázat célja a Kolon-tó emberi beavatkozások előtti gazdag életközösségeinek helyreállítása, lápi és mocsári élőhelyekkel határolt különböző mélységű nyílt vízfelületek kialakításával mintegy 42 hektárnyi területen, életteret biztosítva ezzel számos növény és állatfaj számára. További cél a vizes élőhelyek, valamint a borókás nyaras homokpuszta gyepek megőrzése érdekében végzett invazív növényfajok irtása 113 ha-on.

2011-ben a munkaterület teljes területén végrehajtásra kerültek az özönnövények első éves irtási munkái. A vegetációs időszak végére a kezelt növényállományok több mint 90%-ban elszáradtak, így várható, hogy a 2012-s évben a másodlagos újulat végleges kezelése már nem jelenthet gondot.

A nyíltvízi területek kialakításának készülsége 2011. év végére elérte az 50 %-os készülségi szintet.

A megnyert támogatásból történik a belső projektmenedzsment, a műszaki ellenőr, a növényvédelmi szakmérnök, az igazgatási szolgáltatási díjak, az erdővédelmi járulék, a közbeszerzési tanácsadó és a tájékoztatási kötelezettségek finanszírozása is.

KEOP-3.1.2/2F/09-2009-0014 (2. forduló – megvalósítás): „Élőhely-rekonstrukciós tevékenységek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság területén”

A projekt megvalósítás időszaka: 2010. 03. 11. – 2013. 01. 30.

A projekt megvalósítására (2. forduló) megnyert támogatás: 534.510.450 Ft.

2010-es teljesítésekhez kapcsolódóan benyújtott kifizetési kérelmek összege: 403.084.111 Ft.

2011-ben benyújtott kifizetési kérelmek összege: 57.616.160 Ft.

2011-ben a KSZ által kifizetett összeg: 56.630.449 Ft.

2011-ben KNPI által kifizetett utófinanszírozású számlák összege, melyet a KSZ 2012-ben fizet ki (függő tétel): 21.018.794 Ft.

Az alábbi beruházási elemek kivitelezése 2010-ben valósult meg:

- 1. beruházási elem: „A soltszentimrei szikes puszta élőhely-rekonstrukciója”
- 2. beruházási elem: „A mórahalmi Csipak-semlyék vízviszonyainak rendezése”
- 3. beruházási elem: „Szegély- és nyíltvízi élőhelyek kialakítása a Kolon-tavon”
- 5. beruházási elem: „Denevér-élőhelyek kialakítása a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén”
- 6. beruházási elem: „Békamentő rendszer kialakítása az 52-es főútvonal mentén”.

2011-ben már csak a 4. beruházási elem megvalósítása volt folyamatban:

- 4. beruházási elem: A Tisza-ártéri Barci-rét élőhely-rekonstrukciója és inváziós növények irtása a Bócsai ősborkás érdekében”

Bócsa területén elsősorban a bálványfa, az akác és a selyemkóró jelentett gondot, 2011. szeptember végére az irtási munkálatok 2. éves munkái befejeződtek.

Mártélyon elsősorban az ártéri inváziós fajok, a gyalogakác és a zöld juhar okoztak jelentős problémát. 2011-ben az időjárási viszonyok is kedveztek az irtási munkák előrehaladásának, így a 2012-re betervezett munkálatok is a tervek szerint haladhatnak.

KEOP-7.3.1.2/09-2010-0024 – (1. forduló – előkészítés): „Tájidegen inváziós növények visszaszorítása a Duna-Tisza köze legértékesebb homokterületein”

A projekt előkészítés időszaka: 2010. 11. 12. – 2012. 06. 30.

A projekt előkészítésére (1. forduló) megnyert támogatás: 46.776.175 Ft.

2011-ben benyújtott kifizetési kérelmek összege: 2.256.250 Ft.

2011-ben a KSZ által kifizetett összeg: 2.256.250 Ft.

A projekt specifikus célja: Inváziós fás- és lágyszárú növények irtása négy területi egységen, a Kiskunsági Nemzeti Park *Bócsa-Bugac buckavilága* és a homokpuszta egységén, *Fülöpháza, Ágasegyháza-Orgoványi rétek* valamint *Kéleshalom* Közép-európai szinten is egyedülállóan értékes homokbuckás területein.

Az előkészítés során elkészült az RMT, az invazív növényirtáshoz az állományfelmérés és a beavatkozási tervek. A megnyert támogatásból történt a belső projektmenedzsment, a közbeszerzési tanácsadó és a tájékoztatási kötelezettségek finanszírozása is. A 2. fordulás projekt dokumentáció összeállítása most van folyamatban.

LIFE09NAT/HU/000384: „A kerecsensólyom védelme ÉK-Bulgáriában, Magyarországon és Szlovákiában”

A projekt időtartama: 2010.10.01. – 2014. 09. 30.

A projekt főkedvezményezettje a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság partnerként vesz részt a megvalósításban.

A projekt teljes költségvetése 4 030 828 euró, melyből az EU hozzájárulás összege: 3 006 470 euró

Összes KNPI támogatás: 8.086.658 Ft

2011-ben felhasznált költségek:

LIFE: 405.890 Ft, (futás: 107.890 Ft; tárgyi eszköz: 298.000 Ft),

VM tárfinanszírozás: 49.308 Ft, (rezi költség),

Önrész: 426.271 Ft (személyi költség: 417.913 Ft, rezi költség: 8.358 Ft).

A projekt során megvalósítandó tevékenységek: Szabadszállás ürgetelepítés, vezetékek szigetelése, zsákmányállat-vizsgálat fotócsapdával, gazdálkodók tájékoztatása szórólapokkal.

2011-ben megvalósult:

- információs táblák kihelyezése (2 db, Kígyósi Csárda, Izsákon a fogathajtó pályához),
- ürgék felmérése telepítéshez,
- veszélyes elektromos vezetékszakaszok szigetelés előtti állapotának felmérése (kilenc megtörtént, két szakasz még hátravan),
- fotócsapdákkal táplálékvizsgálat: 2 db fotócsapdát vettünk, 2012 tavaszán lesznek kirakva.

LIFE06 NAT/H/000104 „A pannon bennszülött tartós szegfű védelme”

Projekt időszak: 2006. szeptember. 1. – 2011. december 31.

Projekt kedvezményezett: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Projekt partnerek: Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság
Szegedi Tudományegyetem
Kiskunmajsza Város Önkormányzata

Projekt tervezett költségvetése: 1 630 785 euro, melynek 75%-a uniós támogatás

Felmerült költség: Az eddigi adatok alapján 406 580 ezer Ft a tervezett 489 000 ezer Ft-ból (300 HUF/euro árfolyamon).

Projekt fő célkitűzése: A tartós szegfű (*Dianthus diutinus* Kit.) vadon élő állományainak stabilizálása legfontosabb élőhelyein. A tartós szegfű potenciális élőhelyeinek kibővítése a tájidegen fás szárú ültetvények visszaszorítása révén.

Főbb mutatószámok:

- Állománynövekedés: 19 000 tő (2007) 97 738 tő (2011).
- Selyemkóró-irtás: Fertőzött terület átlagos lefedettsége a 2007. évi 30%-ról 2011-ben 2%-ra csökkent.
- Erdőletermelés: A tervezettnél megfelelően Bodogláron 44 ha, Bócsán 19 ha, Csévharaszton 20 ha.

2011. évi főbb események: A program jelentős módosítására került sor 2011-ben, melyre legfőképpen a bodoglári 17 ha-os feketefenyő-letermelés közbeszerzési eljárása adott okot. A program határideje így az Európai Bizottság hozzájárulását követően 4 hónappal meghosszabbodott, a befejezési határidő 2011. december 31-ére módosult. Ezáltal lehetővé vált a sikeres közbeszerzési eljárást követően az erdészeti letermelés lefolytatása, s ezen vágásterületek jelentős részének tisztássá alakítása. A bócsai projektterületen is folytatódtak az erdészeti beavatkozások, s további 3 ha akácállomány letermelésére került sor a vegyszerrel való tőinjektálást követően. A bócsai munkákat a KNPI személyi állományába tartozó munkavállalók végezték el csakúgy, mint a közel 2 ha nyártelepítést koratavasszal Bodogláron. A jelentősen visszaszorított selyemkóró utókezelése folytatódott az idei évben is mindkét projektterületen. Újabb 3 ezer tő tartós szegfű kitelepítésére került sor, elsősorban 2011 tavaszán.

A bizottsági jóváhagyást követően egy újabb nyitótablát helyeztünk ki, s kialakításra került egy pihenőhely is, fából készült padokkal, szemetesekkel.

Elkészült a projektfilm, melynek sokszorosítására is sor került ezer db DVD formájában. A tartós szegfűt népszerűsítő kirakójátékok, szóróanyagok és bábok kerültek legyártásra és kiosztásra a helyi óvodákban ill. a rendezvényeken, valamint a Tourinform Irodák hálózatán keresztül. 2011. december 9-én a projektpartnerek többségének részvételével Kiskunmajsán került megrendezésre a záró sajtótájékoztató.

LIFE09NAT/H/000322 „Rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében”

A projekt időtartama: 2009.01.01-2013.12.31

A projekt fő kedvezményezettje a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság partnerként vesz részt a megvalósításban.

Összes KNPI támogatás: 115.842.500 Ft.

2011-ben felhasznált költségek:

LIFE: 6. 460. 516 Ft.

KvVM: 16.495.080 Ft.

A projekt során megvalósítandó tevékenységek:

Oktatóközpont létesítése Kunpeszéren, földvásárlás, oktatási tevékenység.

2011-ben a földvásárlást és a folyamatos oktatási tevékenységet végezte az igazgatóság.

Állategészségügy határok nélkül – „Implementation of nature conservation rescue center and animal health monitoring system with cross-border cooperation”

HU-SRB/0901/122/169ANIMAL HEALTH

A pályázat célja:

A vizes élőhelyek, mint a vonuló madarak tömegeinek pihenő helye potenciális fertőzési kiinduló pontja lehet számos madár betegségnek. A vízi madarak nemcsak tömegszerű megjelenésükkel, hanem nagy távolságot érintő migrációs tevékenységükkel fokozott fertőzési veszélyt jelenthetnek mind állategészségügyi, mind humán egészségügyi szempontból is, ezért ezen élőhelyek folyamatos monitorozása, az állategészségügyi hatóság felé történő folyamatos adatszolgáltatás fontos preventív tevékenység.

Feladat: A projekt folyamán feladat a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatával által – az Igazgatóság működési területén kijelölt monitoring területen – a madártömegek mozgására vonatkozó folyamatos monitoring tevékenység végzése. Az Őrszolgálat valamennyi monitoring területen észlelt adatokról folyamatos jelentést készít, tájékoztatja az Állategészségügyi Hatóságot, a Szegedi Vadasparkot, valamint végzi a védett- és fokozottan védett madárfaj sérült egyedeinek mentését és a Szegedi Vadasparkba történő szállítását. A feladat elvégzése során

minimálisra csökkenthető a vadon élő állatok, különösen a vonuló madárfajok által terjesztett betegségek aránya, megvalósulhat a vonuló madárfajok folyamatos ellenőrzése, adatbázis létrehozása, az érintett szervezetek, hatóságok folyamatos tájékoztatása, a program és annak jelentőségének tudatosítása a lakosság felé, a természeti erőforrások védelme, a lakosság környezet iránti érzékenységének növelése és népszerűsítése.

Fő kedvezményezett: Szegedi Vadaspark (6701, Szeged, Pf. 724.)

Projekt partner1: ZOO Palic, 4 Krfska, Palic

Projekt partner2: Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság (6000 Kecskemét, Liszt F. u. 19.)

A projekt ütemezése:

A projekt kezdő időpontja: 2010. augusztus 1.

A projekt záró időpontja: 2011. július 31.

Monitoring tevékenységet végző személyek: 11 fő

A projekt teljes költségvetése:

– Saját forrás	0 EUR
– Állami (HU) hozzájárulás	11 018,76 EUR
– IPA finanszírozás	62 439,56 EUR
– A projekt teljes költségvetése	73 458,32 EUR

A projekt során megvalósult projektelemek:

- Személyi jellegű költség: 2 személy fizetése, mely a KNPI költségvetésébe beépült,
- Konferenciák, szemináriumok: 6 fő részére kishajó vezetői tanfolyam, egyéb állategészségügyi képzés,
- Nyilvánosság, reklám, kommunikáció: konferencia 80-100 fő részére,
- Tárgyi eszköz beszerzése: 6 teleszkóp, 20 speciális védőruha (maszk, kesztyű), 15 mellcsizma, 14 merítő háló, 8 digitális fényképezőgép, 10 PC, 10 monitor, 11 nyomtató, 1 laptop, 6 GPS, 1 motorcsónak, 15 állatszallító box
- Rezszi költség elszámolás: gáz és elektromos energia, telefon, internet költség.

2011-ben előkészített és elbírálásra beadott pályázatok

KEOP

Vizes élőhely rekonstrukciója és a fokgazdálkodás lehetőségének megteremtése a tiszalpäri Nagy-tó területén

Célja: A Tiszalpäri Nagy-tó az Alsó-Tisza mente madártani szempontból leggazdagabb élőhelye a nyílt ártéren. Évente több száz pár gémmek (selyemgém, kiskócsag, nagykócsag, vörösgém, bakcsó, kanalas gém) ad ott hont költési időszakban, fontos táplálkozó helye a környékben költő rétisasoknak, tündérrózsás vízfelszínein több száz as sirály és fattyúszerkőtelepek alakulnak ki évről évre. E mellett egyik legjelentősebb fészkelő helye a fokozottan védett kis kormoránnak.

A projekt keretében kotrással ki szeretnénk alakítani egy 20 ha-os mély vízfelületet, mely nem csak táplálkozó területet biztosíthat egész évben az itt élő madarak számára, de áttelelő helyet is biztosíthat a kint rekedt halak számára is. A kialakítandó állandó, mély, nyílt vízfelület jelentősen növelné a terület diverzitását.

A projekt részeként felújításra kerülne a tavat és a holtágat összekötő csatorna, illetve a kettőt elválasztó zsilip is, hogy szabályozható módon lehessen ki-be eresztetni a vizet és a halakat a természetvédelmi céloknak megfelelően.

A projekt harmadik eleme az egykori tőzegbánya tó mentesítése a szennyező gumiabroncsoktól és kapcsolat megteremtése a Nagy-tó és a tőzegbánya gödör között. A gumiabroncsok eltávolítása után átereszek és féltermészetes ér létrehozásával be lehetne kapcsolni ezt a vizes élőhelyet is az Alpäri-rét gazdag élőhely komplexébe.

Előrehaladása, eredményei: Elbírálás alatt.

A kiskunhalasi Fejetéki-mocsár vízellátásának javítása vízszintszabályozó műtárgyak segítségével

Célja: A Duna-Tisza közén megtalálható vizes élőhelyeket sújtó egyre jelentősebb károkat okozó szárazodás az egykor vízjárta területekkel körülvett Kiskunhalason is érzékelhető. Az egykori vízi világ egyik utolsó hírmondója a Fejetéki-mocsár, melynek megőrzése érdekében 1992-ben országos

jelentőségű védett természeti területté nyilvánították. A helyzetet azóta rontotta a kedvezőtlen időjárási körülmények mellett a terület körülépítése és a folyamatos lecsapolási igény erősödése. Az ökológiai-társadalmi szempontok egyetlen megnyugtató megoldását a terület vízrendezése, ezáltal vízszintszabályozó műtárgyak létesítésével kívánjuk megvalósítani.

Előrehaladása, eredményei: Elbírálás alatt.

A soltszentimrei szikes pusztá éőhely-rekonstrukciója II. ütem

Célja: A projekt célja, hogy a Kiskunsági Nemzeti Park Felső-Kiskunsági szikes tavak területéhez délről csatlakozó, országos védelemre tervezett, Natura 2000 védettség alatt álló soltszentimrei szikes pusztán – a sikeresen megvalósult, *A soltszentimrei szikes pusztá éőhely rekonstrukciója (I. ütem)* című projekt folytatásaként – a természetes felszíni vízmozgásokat akadályozó és a védett fajok életkörülményeit korlátozó művi létesítményeket megszüntesse.

Az I. ütemet szervesen kiegészítő, vele szomszédos, de tőle eltérő beavatkozási területtel jellemezhető projekt során a pusztát és a vizes éőhelyeket keresztülszelő, leromlott állapotú, elkerülhető zavarással járó és előnytelen vonalvezetésű földutat és a felhagyott, üzemen kívüli egykori rizstelep vízellátó rendszerének (árkok, gátak) fennmaradt maradványait kell – a korábbi projekthez hasonlóan – teljesen felszámolni. A gátak földanyaga a mellettük húzóódó árkokba kerülne visszatöltésre, új gyeprészek nem károsodnának. A pusztát behálózó árkok természetvédelmi kezelési célokra, például árasztásra nem használhatók, ezzel szemben épp a talaj szárazodását, a növényzet degradációját okozzák, ami a természetvédelmi kezelési célokkal ellentétes.

A projekt eredményeként a vizes éőhelyek (szikes tavak, mocsarak) leromlott természeti állapotának, mesterségesen befolyásolt vízháztartási helyzetének javulása várható, emellett az életfeltételek javulásával, a pusztai tájkép beláthatóbbá, nyíltabbá válásával – többek között – a fokozottan védett tűzok élettere is kibővül. Az I. ütem megvalósításának tervezett pozitív hatásaként, annak sikerességét bizonyítandó, a munkálatok befejezését követően rövid időn belül a tűzok megjelenését tapasztalta a természetvédelmi kezelő a felszámolt árkok és gátak helyén. A terület tájlesztetiki értékének fokozásához, a nyílt, pusztai tájképet megbontó árkok felszámolásán túl a használaton kívüli vasbeton kerítésoszlopok kiemelése és engedélyezett lerakóhelyre szállítása is hozzájárul majd.

Vizes éőhelyek rekonstrukciója a Kiskunsági Nemzeti Park területén

Célja: A projekt célja, hogy a Kiskunsági Nemzeti Park két emblematikus területegységén, Bugacpusztán és a Felső-Kiskunsági szikes tavak területén az itt jellemző vizes éőhelyek (szikes tavak, mocsarak, turjánok) leromlott természeti állapotát, mesterségesen befolyásolt vízháztartási helyzetét javítsuk, illetve helyreállítsuk.

A KNP Bócsa-Bugac buckavilága elnevezésű területegységén a homokhátak közötti lokális mélyedésekben szikes tavak, turjánok húzódnak, melyeket a funkció nélküli Kelő-éri-csatorna kapcsol össze. Tekintettel arra, hogy a csatorna közvetlen környezetét a nemzetipark-igazgatóság kezelésében lévő vizes éőhelyek, legelők, rétek adják, belvíz-védekezési célra az már nem használt. A vízelvezető mű részben az ősi Kelő-érbe mélyül, ahol a vizek jóval lassabban húzódtak le délkelet felé, mint jelenleg, a csatorna általi vízelvezetések időszakában. A Kelő-éri csatorna depójának terepmélyvonulati szintig történő szakaszos visszatöltésével, helyenkénti elzárásával a vízelvezető funkció megszüntetése, a víz magasabb szinten történő levonulásra kényszerítése történne. Itt tehát a víz megtartása az elsődleges cél.

A KNP Felső-Kiskunsági szikes tavak területegységének déli felén található szikestó-medencéket hidrológiai szempontból az ún. Kelemen-széki tápcsatorna választja szét. Létesítésének indoka a nemzeti park megalapítása előtt a szikes tavak (Kelemen-szék, Fehér-szék) belvíztározási célú átalakítása volt, azonban a teljes rendszer a természetvédelmi érdekek és a nemzeti park megalapítása miatt nem épült ki. Az üzembe soha nem helyezett, lezárt, vízjogi engedély nélkül fennálló csatorna magas (kb. 0,5-3 m) töltései a nyílt, tökéletes síkságból markánsan kiemelkednek, ezért – a természetes felszíni vízmozgások akadályozása mellett – negatív tájképi hatást is jelentenek. A gátak elbontása, a kapcsolódó árkok betemetése és a rajtuk felnőtt fás szárú vegetáció eltávolítása által a korábban összefüggő tómedencék újra összekapcsolódhatnak, ami ökológiailag és tájképileg is látványos javulást eredményezhet a nemzeti és nemzetközi természetvédelmi jogszabályokkal (Natura 2000, Ramszari egyezmény, MAB bioszférarezervátum) is egyaránt védett tájrészen.

Előrehaladása, eredményei: Elbírálás alatt.

Gátéri Fehér-tó vízrendezése

Célja: A Duna–Tisza között érintő talajvízszint süllyedés által veszélyeztetett egyedülálló vizes élőhelyek megőrzése, rekonstruálása a projekt célja. A természet folyamatai mellett ezen élőhelyek szárazodását az ember vízrendező tevékenysége is gyorsítja. Az egykor fehér vizű szikes tó, a Gátéri Fehér-tó is fokozatosan veszíti el szikes tavi jellegét. A tavat vízrendezési, víztárolási célból több csatornával is feltárták, melyek által a korábbi években elsősorban a gazdasági és társadalmi igényeket szem előtt tartó, gyakran természetidegen vízkormányzás valósulhatott meg. Az ökológiai-társadalmi szempontok megoldását a terület vízrendezése, a tavat behálózó csatornarendszer részleges megszüntetése jelentené, biztosítva ezzel az itt élő védett- és fokozottan védett fajok hosszú távú fennmaradását.

A projekt várható eredménye, hogy a területet átszelő csatornák megszüntetése és az elkerülő csatorna kapacitásának bővítése által lehetővé válik a haváriahelyzetekben a környékbeli települések belvíz alóli mentesítése, ugyanakkor az ökológiai szükségletek kielégítése, ezen keresztül pedig az élőhely rekonstrukciója is. A fejlesztéstől azt várjuk, hogy a szikes tavakra jellemző vízjárás és dinamika alakuljon ki, ezzel biztosítva a tó szikes jellegének rekonstrukcióját, valamint a tó és környezete biodiverzitásának növelését.

Előrehaladása, eredményei: Elbírálás alatt.

Halmok az évszázadok sodrásában – Halmok, földvárak természetközeli állapotba való visszaállítása a Duna–Tisza közén

Célja: A tervezett projekt négy projektterületet (Tiszaalpári földvár, Érsekhalmi földvár, Vaskúti halmok és dunatetőtleni Csárda-halom) foglal magában, mely során cél a kunhalmokat és földvárakat ért bolygatások, roncsolások és károsító (valamennyi projektterület esetében az illegális anyagnyerés és hulladéklerakás, ill. a mezőgazdasági művelés következtében erózió visszagyepesítéssel történő megakadályozása) nyomainak megszüntetését szolgáló rekonstrukció megvalósítása. A projekttel érintett területeken szükséges a nem őshonos és agresszívan terjedő fa- és cserjeirtás, ill. az eredeti vegetáció regenerálódását segítő visszagyepesítés is. A földvárak esetében sürgető feladat, a térség egyediségét nyújtó és a földvárak alapját képező löszfalak állékonyságának műszaki létesítménnyel történő megoldása, mely során a kulturális örökséghez kapcsolódó régészeti mentési feladatokat is ellátjuk. A projekt a Bács-Kiskun Megyei Múzeummal konzorciumi együttműködésben valósulna meg. Érintett projektterületek: Tiszaalpári földvár, Érsekhalmi földvár, Vaskúti halmok, Csárda-halom, Dunatetőtlen.

Előrehaladása, eredményei: Elbírálás alatt.

A Mártélyi holtág élőhelyvédelmi célú rehabilitációja.

Célja: A tervezett beavatkozásokkal a rehabilitálni kívánt Mártélyi holtágnak az állóvizekre jellemző előrehaladó előregedési folyamaton belül egy korábbi szukcessziós állapotát kell helyreállítani. Ennek keretében biztosítani kell a holtmeder természetes vízpótlásának lehetőségét, ill. a mederben történő vízvisszatartást. Jelen esetben a folyómeder bevágódása miatt nem elegendő a természetes vízpótlás lehetőségének megteremtése, hiszen csak igen magas árvizek esetén valósulhat meg a vízpótlás. Ez esetben a rehabilitációs beavatkozás részét kell, hogy képezze a mesterséges vízpótlás feltételeinek megteremtése. A vízpótlás, ill. vízvisszatartás eredményeként növelhető a holtmeder középvízszintje, ezzel együtt a felületarányos átlagos vízmélység, melynek eredményeként üledékeltávolítás nélkül is egy korábbi szukcessziós állapot irányába lehet eltolni a holtmeder, mint élő rendszer állapotát.

A fentiek mellett a projekt keretében számottevően sikerül csökkenteni azoknak az emberi tevékenységeknek a hatásait, melyek a szukcessziós folyamatok felgyorsulásáért felelősek (tisztított szennyvíz beeresztése nem a Darvasszék-Mártélyi csatornán keresztül a holtágba, hanem a Tisza sodorvonalába), a rehabilitáció során kialakított korábbi szukcessziós állapot hosszabb távon fenntarthatóvá válik újabb beavatkozások nélkül, lehetőséget biztosítva a holtmeder élővilágának minél tökéletesebb regenerálódására.

Előrehaladása, eredményei: Elbírálás alatt.

LIFE+

Az Igazgatóság 2011-ben két LIFE+ pályázatot nyújtott be, amelyek elbírálása 2012 márciusában várható.

The practical conservation of Otis tarda – A tűzok gyakorlati védelme: A projekt fő célkitűzése egy olyan gyakorlati kézikönyv kidolgozása a magyarországi tűzokos területek természetvédelmi célú kezelésére, amely egy ténylegesen megvalósítható és a KNPI területén ténylegesen megvalósított és alkalmazott kezelési gyakorlatra épül. A projekt elsődlegesen mezőgazdasági és vadgazdálkodási tevékenységek kidolgozását, valamint egykori tűzok-élőhelyek rekonstrukcióját tűzte ki célul. A projekt főbb elemei:

1. Élőhely-rekonstrukció a tűzok kiskunsági élőhelyein
2. A tűzok élőhelyein alkalmazható élőhelykezelés, ami a gazdasági, társadalmi és természetvédelmi szempontokat egyaránt figyelembe veszi
3. Egy fenntartható vadgazdálkodási gyakorlat bemutatása és népszerűsítése a tűzok kiskunsági élőhelyein, különös tekintettel a ragadozókontrollra
4. Útmutatók és tájékoztatók kidolgozása a tűzokvédelemben közvetlenül érintett társadalmi rétegek (gazdálkodók, gépkezelők, vadászok) és az általános bemutatás, oktatás számára
5. A kiskunsági tűzokállomány szaporodási sikerének növelése elősegítve a tűzok magyarországi állományának fenntartható növekedését
6. A társadalmi tudatosság növelése a tűzokvédelem kapcsán

Conservation management of Pygmy Cormorant by reducing the human-bird conflict on Natura 2000 network (A kis kárókatona védelmi kezelése a Natura 2000 hálózatban az emberekkel való konfliktus csökkentése által): A projekt fő célkitűzése a kis kárókatona élőhelyeinek megőrzése és a faj hazai állományának megőrzése, illetve növekedésének elősegítése. A projekt további célja a kis kárókatona okozta és egyre növekvő konfliktusok mérséklése a Natura 2000 területeken fekvő halastavakon, egy olyan hosszútávon fenntartható halgazdálkodási módszer kidolgozásával és népszerűsítésével, amely a gazdasági érdekek szem előtt tartása mellett a halat fogyasztó védett madárfajok védelmét is szolgálja. A projekt főbb elemei:

1. A zavarás csökkentése a költési időben, megfelelő költő- és táplálkozó helyek kialakításával
2. A vonuló- és telelőterületek jobb megismerése
3. Az illegális lelövés csökkentése
4. A zavarás csökkentése a téli időszakban, megfelelő táplálkozó- és éjszakázóhelyek kialakításával
5. A halastavi környezetben jelentkező konfliktusok csökkentése egy madárbarát halgazdálkodási rendszer gyakorlatának kidolgozásával és gyakorlati megvalósításával
6. A társadalmi tudatosság növelése a kis kárókatona védelme kapcsán.

7. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

7.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

7.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára

Az igazgatóság közreműködése szakvéleményezés révén:

- A szakterületek ágazati követelményeiért felelős szervek kijelöléséről, valamint a meghatározott szakkérdésekben kizárólagosan eljáró és egyes szakterületeken szakvéleményt adó szervekről szóló 282/2007. (X. 26.) Korm. rendelet szerint a védett és fokozottan védett területek (Natura 2000) állapotára, továbbá a tájvédelemre vonatkozó szakkérdés vonatkozásában a nemzetipark-igazgatóság szakvélemény adására elsősorban feljogosított szervnek minősül. Többnyire rendőrségi vagy ügyészségi nyomozati szakaszban, jellemzően más nemzetipark-igazgatóság működési területén elkövetett bűncselekmény esetén kerül sor ilyen közreműködésre. 2011-ben az igazgatóság ilyen jellegű szakvéleményt védett természeti ill. Natura 2000 terület jogellenes megváltoztatása miatt adott ki nyolc alkalommal, továbbá egy alkalommal polgári peres ügyben bírósági megkeresésre.
- A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek számára ügyféli nyilatkozat vagy belföldi jogsegélynyújtás keretében szolgáltatunk adatokat, információt.

		Összesen	Főszám	Alsám
7.1.	Ügyiratforgalom	12022	4012	8010
7.1.1.	Kötevény	1663	520	1143
	Erdészeti	272	98	174
	Földügyi	519	64	455
	Önkormányzat	489	142	347
	MVH	169	34	135
7.1.2.	Vidékfejlesztési Minisztérium	702	228	474
7.1.3.	Ügyfelek	8208	2926	5282

7.1.2. Jelentési feladatok a Minisztérium számára

Környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár részére:

- Jelentés az Igazgatóság által 2011-ben a Magyar Állam javára megvásárolt ingatlanokról.
- Jelentés a Magyar állam javára megvásárolt és vagyonnevelésbe kért ingatlanokról (2007. évtől)

Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztály részére:

- Az NFA haszonbérleti pályázatok természetvédelmi célú előírásaival kapcsolatos javaslattétel.?????
- 2010. évi szabálysértési statisztikai jelentés

Költségvetési és Gazdálkodási Főosztály részére:

- Jelentés a 46/2011. (III. 25.) Korm. rendelet és a 6/2011. (V. 6.) VM utasítás szerinti eljárások tapasztalatairól
- Jelentés a 46/2011. (III. 25.) Korm. rendelet szerinti eljárások tapasztalatairól

Környezeti Fejlesztéspolitikai Főosztály részére:

Jelentés a projektek és a közbeszerzések állásáról.

7.2. Szabálysértések

Az igazgatóság 2011-ben szabálysértési eljárás keretében elsősorban helyszíni bírsággal élt, hat esetben került sor ilyen jellegű felelősségre vonásra. Szabálysértési eljárás egy személlyel szemben indult, 10 000 Ft bírság kiszabására került sor közlekedéssel összefüggő jogsértés miatt.

A 20 000 Ft alatti falopások esetében – melyek egyben természetvédelmi szabálysértések is – két esetben kértünk rendőrségi intézkedést az elkövetők felderítésére, de ezek eredménytelenek maradtak.

Ugyancsak természetvédelmi szabálysértésnek minősíthető volt 1 pld. nyári lúdnak mint védett élő szervezetnek ismeretlen elkövető általi lelővése. A cselekmény nem volt természetkárosítás bűncselekményének minősíthető (Btk. 281. §), rendőrségi feljelentésre sem került sor, a vadászati hatóságot azonban tájékoztattuk az ügyről.

7.3. Természetvédelmi bírság

A természetvédelmi bírság kiszabására irányuló eljárások lefolytatása az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőségek hatásköre. Az elmúlt évben azokban az esetekben, amikor ismert volt az ügyfél, aki a jogsértő tevékenységet elkövette, a felügyelőséghez áttettük az ügyet természetvédelmi bírság kiszabására irányuló eljárás lefolytatására. A leggyakrabban az engedélyhez kötött tevékenységek engedély nélküli végzése miatt (gyepfeltörés, legeltetés, vízi növényzet irtása, épületelhelyezés, vízkivétel, fakivágás, horgászat) vagy pl. hulladékelhelyezés, -égetés miatt került erre sor, összesen tizenöt ügyben. Ezzel egyidejűleg más hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz is áttettük az ügyeket, így pl. erdészeti, halászati hatósághoz.

7.4. Büntetőügyek

A természetkárosítás miatti feljelentések száma az előző évhez képest csökkent, ugyanakkor a Magyar Állam, illetve az Igazgatóság sérelmére elkövetett falopások, vagyontárgylopások, rongálások esetszáma továbbra is jelentős. Nyolc esetben tettünk lopás, továbbá két esetben lopás és

természetkárosítás mint halmazati bűncselekmények miatt rendőrségi feljelentést. Mindösszesen egy esetben zárult eredményesen az eljárás, illetve a 2010-ben tett hasonló feljelentésünk nyomán 2011-ben még két esetben került sor vádemelésre vagy bírósági elmarasztaló ítéletre.

Természetkárosítás alapos gyanúja miatt négy esetben éltünk feljelentéssel: védett ragadozó madár (1 pld. egerészölyv) mérgezése, védett madarak (2 pld nyári lúd) engedély nélküli tartása, gyepfeltörés, tüzeset miatti természeti kár miatt. Ezek közül két ügyben vádemelésre, ill. bírósági elmarasztaló ítéletre került sor. A madármérgezés miatt a Btk. 265. §-ába ütköző visszaélés méreggel tényállás megvalósításának alapos gyanúja miatt is megtettük a feljelentést, mivel már betiltott méreggel (karbofurán) történt a mérgezés. Az ilyen jellegű ügyek az elmúlt évek során mindvégig felderítetlenek maradtak.

(A 7.2., 7.3., 7.4. alatti ügyekkel kapcsolatban lásd még a 8. pontot.)

7.5. Polgári perek

Az Igazgatóság 2011-ben mindössze egy polgári perben vett részt. Felperesként a haszonbérleti szerződésünk azonnali hatályú felmondása érvényességének megállapítása iránt nyújtottunk be kereseti kérelmet, melynek a bíróság helyt adott.

8. Természetvédelmi őrszolgálat

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálat a 2011. évet 32 fővel kezdte, majd jelentős létszámcsökkenés következett be. Okok között az elbocsátásokat és egyes kollégák nyugdíjba vonulását kell megemlíteni. Három természetvédelmi őr más beosztásban továbbra is kormánytisztviselő az igazgatóságon. Az év folyamán 2 új természetvédelmi őr felvétele, illetve 1 fő adminisztratív munkatárs alkalmazása javított a kialakult helyzeten. Év végére a teljes létszámunk 26 fő lett. Ennek köszönhetően egy természetvédelmi őrkerületben nincs természetvédelmi őr, pótlását 2012. év elejére tervezzük. A létszámcsökkenés következményeként 2011-től a 4 természetvédelmi tájegységvezetőt területtől függetlenül nem tudunk alkalmazni illetve egy esetben (Tiszavölgy TE) az őrszolgálat-vezető látja el a tájegység-vezetői feladatokat.

A személyi állomány létszámát és összetételét az alábbi táblázat mutatja:

Felsőfokú végzettségű	21
Középfokú végzettségű	5
Összesen	26

Az egy főre eső működési és védett természeti terület

	Átlagosan (ha)
Az egy főre eső működési terület (ha)	42 000
Az egy főre eső védett természeti terület (ha)	4 618

8.1. Szervezeti kérdések

Az igazgatóság működési területét 2011-ben átszerveztük, a területi feladatok egységes elosztása végett 4 természetvédelmi tájegységet alakítottunk ki. Az őrkerületek száma csökkent, jelenleg 25. A 2008-tól létező független ügyeletvezetőt tárgy év második felétől nem alkalmazunk. Az ügyeleti rendszer működése ennek ellenére továbbra is folyamatos és rutinszerű. Az ügyeleti telefonszámra érkező hívások 90%-a sérült, vagy beteg védett természeti érték bejelentéséről szólt. A hatósági intézkedést igénylő bejelentések száma elenyésző volt.

8.2. Technikai eszközökkel való ellátottság

Az őrszolgálat működési feltételei a korábbi évekhez képest – elsősorban a technikai eszközökkel való ellátottság célirányos fejlesztésének köszönhetően – tovább javultak.

A monitoring adatok rögzítése, kezelése továbbítása érdekében beszerzett eszközök:

- 6 db teleszkóp,

- 10 db számítógép teljes konfiguráció,
- 6 db GPS
- 7 db digitális kamera
- 1 db kisgéphajó (dunai vízi ellenőrzések – vadászat – és vízimadár monitoring)

2011-ben négy természetvédelmi őr szerzett szolgálati célú kisgéphajó-vezetői engedélyt.

Jelenleg a 26 fős őrszolgálat valamennyi terepi munkát végző tagja rendelkezik a megfigyeléseket segítő, megfelelő minőségű távcsővel. Az összes vizes élőhelyen, illetve pusztai területen dolgozó őr rendelkezik nagy nagyítású állványos távcsővel (spektívvel).

Az igazgatóság rendelkezik az őrszolgálat ellátásához a szükséges mennyiségű maroklőfegyverrel. Az őrszolgálat tagjai számára a terepi egyenruha biztosítva van, kiegészítő elemekkel együtt. A társasági egyenruha beszerzése, illetve pótlása az elmúlt időszakban elmaradt. Ennek oka részben anyagi eredetű, részben nem született döntés a társasági egyenruha tervezett módosítása tekintetében.

Az EDR kézi rádió adó-vevő készülékeket a nagy (esetenként több tíz ezres létszámú) rendezvények felügyeleténél használtuk

2011-ben a Természetvédelmi Őrszolgálat rendelkezésére álló 20 terepjáróból álló gépjárműállomány (Suzuki Jimny 11 db, Land Rover 1 db, Lada Niva 2 db, Ford Ranger 6 db) az előző évhez képest létszámarányosan javult. 5 fő természetvédelmi őr használ saját gépjárművet; két természetvédelmi őr rendelkezik szolgálati lóval.

8.3. Hatósági intézkedések

Emelkedett 2011-ben a területi ellenőrzések során tett bejelentések száma a korábbi évekhez képest: 132 bejelentésből 94 esetben kezdeményeztünk eljárást természetkárosítás vagy szabálysértés, esetleg lopás miatt.

Bejelentések 2011-ben	Esetszám
engedélytől eltérő, vagy engedély nélküli területhasználat	31
falopások	16
illegális állattartás, gyűjtés, pusztítás	9
tűzesetek	9
szemetelés, szeméttégetés	9
jogosulatlan horgászat	6
közlekedéssel összefüggő szabálysértések	6
illegális növénygyűjtés, pusztítás	5
lopás	3
összesen	94

Helyszíni bírságot hat esetben szabtuk ki 30 000 Ft értékben.

Továbbra is jelentős a téli falopások száma ezért az év első felében fokoztuk a védett természeti területeken lévő erdők ellenőrzéseit.

Jelentős a különböző engedélytől eltérő, vagy engedély nélküli területhasználat, főleg az engedély nélküli legeltetés, kaszálás.

Továbbra is jelentős a védett állatok mentése. Működési területünkről 39 védett faj 222 egyedét mentettük főleg a Szegedi Vadaspark felé. A fenti adat nem tartalmazza a helyben szabadon engedett számos kígyó-béka-denevér egyedét, mely a fenti szám sokszorosát jelenti. A mentési feladatok egyszerűsítése érdekében az igazgatóság a Szegedi Vadasparkkal együtt IPA pályázatot nyert természetvédelmi mentőközpont fejlesztésére, védett állatfajok mentésének monitorozására, és végrehajtásának eszközbeszerzésére.

8.4. Az őrszolgálat együttműködése más szervekkel

2011-ben is tovább folytattuk az együttműködést az Országos Rendőr-főkapitányság, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága és a Katasztrófavédelem illetékes szerveivel.

Rendőrség: elsősorban a falopások védett természeti területen történő ellenőrzésében kaptunk segítséget. A falopások számának csökkentése érdekében körzeti megbízott – örkerület-vezető szinten

tartottunk rendszeres kapcsolatot és emelkedett a közös járőrszolgálatok száma is. Működési területünkön összesen 140 rendőrséggel közös járőrnapot teljesítettek a természetvédelmi őrok. A fenti adat nem tartalmazza az év eleji kiemelt egy hónapig tartó folyamatos közös erdővédelmi szolgálatot.

2011. évben a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság és a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság között élő együttműködési megállapodás alapján a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának kirendelt természetvédelmi őrei valamint a Kecskeméti Rendőrkapitányság, a Kiskőrösi Rendőrkapitányság és a Kiskunfélegyházi Rendőrkapitányság kirendelt rendőrei fokozott ellenőrzést végeztek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság Bugac-Bócsa törzsterületén és hat környező településen: Bugacon, Bugacpusztaházán, Orgoványon, Bócsán, Kaskantyún és Páhin január és február hónap során. A rendőrséggel végzett közös illegális fakitermelések megfékezésére irányuló akció során a védett természeti területeken folyó erdészeti munkák törvényességét, a munkákhoz szükséges hatósági engedélyeket, a különböző szállító járműveket, a fa szállítmányok eredetét, szállítási dokumentumait, ellenőrizték a nemzeti park és a rendőrség munkatársai. Az egy hónapig tartó akció során naponta 4 fő vett részt az ellenőrzésekben, ahol egy természetvédelmi őr és egy rendőr alkotott egy-egy párost. Az egyik pár a fent említett települések közötti utakon végezte az ellenőrzést és rendőrautóval közlekedett; a másik pár védett természeti területen végzett ellenőrzést és természetvédelmi őri terepjárával közlekedett.

A Bács-Kiskun megyei rendszeres közös szolgálat és három éves oktatási program zárószintjére értünk. A tavasz beköszöntével a közös rendőrségi szolgálatok kiterjedtek a védett területek botanikai és zoológiai értékeinek megismertetésére is, ezen túl pedig a rendőröktől intézkedéssel kapcsolatos dolgokat tanultunk.

Erősödött a Tiszai Vízi-rendészettel való együttműködésünk. Tárgy évben 10 alkalommal volt közös szolgálat, melyhez az igazgatóság gépjárművet és kisgépjárat biztosított.

MVH: az ellenőrzéseken a természetvédelmi őrok folyamatosan részt vesznek a jelentkező igényeknek megfelelően.

Katasztrófavédelem: 2011-ben jelentős erdőtűzek nem alakultak ki működési területünkön. Jellemzően kisebb gyep és nádas tüzeket észleltünk és oltottunk a tűzoltósággal közösen.

2011. év első felében a belvíz elleni védekezésben nyújtottunk segítséget, figyelembe véve a szükségesnek tűnő vízmennyiség visszatartását.

A Csongrád és a Bács-Kiskun megyei polgárőrszövetségekkel kapcsolatunk folyamatos.

9. Költségvetés és vagyon

Az Igazgatóság alapvető működési feladatainak ellátáshoz szükséges pénzügyi források a 226,4 millió forint összeggel csökkentett költségvetési támogatások ellenére biztosított volt.

A költségvetési támogatások csökkentését az agrártámogatásokból befolyó bevételekkel tudtuk kompenzálni, így a beruházások, felújítások későbbre ütemezésével az erre a célra szánt bevételeket a működésre fordítottuk.

Igazgatóságunk 2010. évről áthúzódó előirányzat-maradványa 352.820 eFt, ebből 2011. évben 331.733 eFt került felhasználásra. A fel nem használt 21.087 eFt maradványból néhány feladat teljesítése áthúzódik 2012. évre.

2011. évben a SZÁMADÓ programban történt a főkönyvi könyvelés. Az INFOSYS Integrált Költségvetési Rendszerből a kimenő-, és bejövő számlák elkészítését, kötelezettségvállalások rögzítését, és a pénztár modulát alkalmaztuk.

9.1. Kiadások

		teljesítés (e Ft)
Működési kiadások	személyi juttatás	453 269
	járulék	105 214
	dologi	696 045
	egyéb (működési célú pénzeszköz átadás)	6 744
	egyéb (támogatás értékű működési kiadás)	12 866
	Felhalmozási kiadások	intézményi beruházás
	felújítás	3 877
	egyéb beruházás és fejlesztési támogatás	2 010
	egyéb (támogatás értékű felhalmozási kiadás)	150
	egyéb központi beruházás	0
kölcsönök nyújtása		28 101
kiadások összesen		1 818 037

Mezőgazdasági munkák végzése	Nettó ár Ft
szárzúzás	625 800
őszi talaj-előkészítés	1 868 251
kaszálás	4 744 650
bálázás	2 702 700
fűmag vásárlás, vetés	3 964 313
őszi vetőmagvásárlás és vetés	7 698 011
kukorica silóvágás	1 633 000
kombinátorozás	83 500
összesen	23 320 225

Takarmányvásárlás	Nettó ár Ft
Fűszéna	7 833 036
Zab	234 500
szalma	7 994 286
Kukorica-árpa dara	2 592 950
összesen	18 654 772

Állattartás egyéb költségei	Nettó ár Ft
Bérlegeltetés	1 009 172
Tenyészbika vásárlás	1 180 000
Pusztaszeri állattartó telep kiadása	13 200 000
Állateü.-i szolgáltatás (br. ár)	8 107 786
összesen	23 496 958

Szállítás (élőállat, takarmány) költségei	Nettó ár Ft
Szállítás	38 819 166

9.2. Bevételek

		Teljesítés (e Ft)
INTÉZMÉNYI BEVÉTELEK	Működési	592 694
	Felhalmozási és tőkejellegű	7 042
Működési célú támogatásértékű bevétel		503 866
Működési célú pénzeszköz átvétel		46 315
Beruházási célú pénzeszköz átvétel		6 888
Beruházási célú támogatásértékű bevételek		470 339
Előző évi előirányzat maradvány átvétele		30 595
Adott kölcsönök visszatérülése		101
SAJÁT BEVÉTEL ÖSSZESEN:		1 657 840
Költségvetési támogatás	Működési	48 164
	Felhalmozási	1 080
Költségvetési támogatás összesen:		49 244
Pénzforgalom nélküli bevételek (előző évi felhasznált maradvány)		331 735
BEVÉTELEK MINDÖSSZESEN:		2 038 819

Értékesítések	Nettó összeg Ft
<i>Föld</i>	
Haszonbérlet	400 849 112
Nádhaszonbérlet	20 671 021
<i>Növénytermesztés</i>	
Lábonálló fű	1 741 205
Lábonálló nád	3 864 000
Fa értékesítés	84 018 446
<i>Állattartás</i>	
Állatértékesítés	3 761 440
Marhahús ért.	40 880 863
Trágya értékesítés	8 864 113

9.3. Vagyon

Nyilvántartás szerinti vagyon	bruttó érték (e Ft)	értékcsökkenés (e Ft)	nettó érték (e Ft)
vagyoni értékű jogok	147 937	57 038	90 899
szellemi termékek	48 694	48 694	0
Ingatlanok, kapcsolódó vagyoni értékű jogok	Földterület	5 049 517	0
	Telek	14 229	0
	Épület	708 038	235 098
	Építmény	2 239 561	1 425 288
	Erdő	67 917	0
gépek, berendezések, felszerelések	Ügyviteli	115 787	98 488
	Egyéb	329 076	203 330
	képzőművészeti alkotások	2 581	0
Járművek	266 076	219 294	46 782
Tenyészállatok	271 305	99 113	172 192
beruházások, felújítások (folyamatban lévő)	913 572	0	913 572
Összesen	10 174 290	2 386 343	7 787 947

9.4. Épületek

az épület típusa	Száma (db)	növekedés 2011-ben (db)
Iroda	5	0
szakmári lőtér	1	0
szolgálati lakás	9	0
állattartó épület	8	0
egyéb állattartó építmény	8	0
Tanya	21	0
Erdészház	1	0

9.5. Eszközök

Az Igazgatóság tulajdonában nyilvántartott eszközök:

az eszköz megnevezése	száma (db)	növekedés
2011-ben (db)		
mezőgazdasági munkagépek, vontatók	40	5
személygépkocsi (a terepjárókat kivéve)	7	1
terepjáró	33	1
motorkerékpár	1	0
kerékpár	96	0
vízi jármű	19	2
videokamera	4	0
digitális fényképezőgép	50	14
távcső	64	9
kézi távcső	40	0
éjjellátó készülék	3	1
számítógép	97	14
mobiltelefon	94	12

10. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok

10.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

10.1.1. —

10.1.2. Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok

A KNPI működtetésében 2 látogatóközpont (Kecskemét: Természet Háza, Pusztaszeri TK /Szatymaz: Tisza-völgyi Bemutatóház), 2 erdei iskola (Naprózsa Erdei Iskola – Fülöpháza, Kontyvirág Erdei Iskola – Lakitelek-Töserdő); 3 múzeum jellegű fogadóközpont (Bugac – Pásztormúzeum, Kunszentmiklós – Virágh kúria, Tiszaalpár – Árpád-kori Skanzen) található. A két látogatóközpont részben oktatóközpontként is működik, hiszen itt az ökoturisztikai programok mellett oktatási intézmények hallgatói részére szervezünk különböző témában foglalkozásokat.

10.1.3. Tanösvények

Az Igazgatóság turisztikai infrastruktúrájának terepi helyszínei a tanösvények. Jelenleg 23 tanösvény van az igazgatóság kezelésben, és 6 tanösvény más kezelésében, de a védett területen szolgálja a kirándulókat. Az Igazgatóság 23 saját tanösvényt tart fenn:

- Apaji halastavak: Réce tanösvény
- Ágasegyháza: Rekettye tanösvény
- Ásotthalom: Csodarét tanösvény
- Bugac: Madarak és Fák útja, Sáskaút, Boróka tanösvény, Erdei tanösvény,
- Császártöltés: Vörös-mocsár tanösvény
- Fülöpháza: Báránypirosító tanösvény
- Izsák: Aqua Colun tanösvény, Poszáta tanösvény

- Kecskemét: Hankovszky-liget
- Kelemen-szék: Cankó tanösvény
- Kunadacs: Kosbor tanösvény
- Lakitelek: Kontyvirág tanösvény
- Mórahalom: Csipak tanösvény, Bölömbika tanösvény
- Orgovány: Pimpó tanösvény
- Péteri-tó: Vöcsök tanösvény
- Szelidi-tó: Kékmoszat tanösvény
- Szegedi Fehér-tó: Sirály tanösvény
- Tiszaalpár: Földvár tanösvény, Ártéri tanösvény

Hét további tanösvényt partnerekkel alakított ki:

- Baja: Vodica tanösvény
- Császártöltés-Kecel: Tőzegbánya tanösvény. Natúra tanösvény
- Harta, Böddi-szék: Széki lile tanösvény
- Kecel: Rózsaberek tanösvény
- Mártély: Ártéri tanösvény
- Tiszaalpár: Árpád fejedelem tanösvény

10.1.4. Egyéb bemutatóhelyek

Az Igazgatóság egyéb bemutatóhelyeket nem tart fenn.

10.1.5. Társadalmi kapcsolatok

Civil kapcsolatok

Nagy figyelmet fordítunk a társadalmi szervezetekkel történő kapcsolatépítésre és együttműködésre. Több szervezettel írásos megállapodásunk van. 2011-ban a hagyományokat folytatva a kecskeméti Porta Egyesülettel, a CSEMETE Egyesülettel együttműködve szerveztünk több zöld jeles napi rendezvényt (Föld Napja, Autómentes Nap, Környezetvédelmi Világnap, Víz Világnapja).

A Természet Házában helyet és szakmai támogatást biztosítottunk civil természet- és környezetvédelmi szervezetek részére. (Bács-Kiskun Megyei Természetjáró Bizottság, Világjáró Klub Egyesület)

Rendszeresen képviseltjük magunkat a civil szervezetek rendezvényein (Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, Körlánc Egyesület, Környezetvédelmi Oktatóközpontok Szövetsége), és aktív szerepet töltünk be az Erdei Iskola Érdekegyeztető Tanácsban.

Kedvezményes táborozást és foglalkozásokat biztosítottunk a hátrányos helyzetű gyerekeket segítő szervezetek részére (Magyar Máltai Szeretetszolgálat BKKM Szervezete, Kecskeméti Speciális Szakiskola). Hagyományosan támogatjuk a Dulyity Tibor Tájékpfestő Tábor megrendezést.

Iskolák, közművelődési intézmények

A kecskeméti Ifjúsági Otthonnal és a szegedi Százszorszép Gyermekeházzal levő együttműködés keretében rendhagyó órák tartása. Zöld kalandok tábora címmel nyári táborozást szerveztünk a Kecskeméti Ifjúsági Otthonnal közösen. Szintén ezzel az intézménnyel együtt aktívan közreműködünk a „Zöld ernyő” szemléletformálási akció programjainak szervezésében és lebonyolításában.

Kecskemét Mj. Város Önkormányzattal, Erdei Ferenc Művelődési Központtal együttműködve Környezet-és Természetvédelmi Jeles napok városi programjainak szervezése és lebonyolítása.

Tárgyjutalmakkal segítjük az iskolák és civil szervezetek környezeti nevelési tevékenységét, természet- és környezetvédelmi rendezvényeik, versenyek lebonyolítását. (19 intézménynek 190.000 Ft értékben).

10.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

10.2.1. Szakvezetési túrák

Igazgatóságunk 2011-ben 40 garantált, szakvezetési túrát szervezett az egyéni érdeklődőknek, családoknak. A már hagyományossá vált tavaszi tűzokdörgés, az orchideatúra és az őszi daru vonulás

idejére szervezett túrák, az Európai Nemzeti Parkok Napja és a Magyar Nemzeti Parkok Hete alkalmából szervezett családi programok és túrák egyre népszerűbbek. Vonzóak a kerékpáros és kenus túrák, a speciális természeti túrák, pl. a tartós szegfű túra, a gombaismereti túra, a tiszavirág túra, vagy a hajnali madárles. A túrák egy részére külön buszt indítottunk Kecskemétről, nagy részükre azonban önállóan utaznak az érdeklődők.

A turisták a nemzeti park által nyújtott turisztikai szolgáltatásokért sok esetben fizetnek. Az árak a nyújtott szolgáltatástól függően változnak (pl. szervezett autóbusszos terepi kirándulás). A Magyar Természetbarát Szövetség, a szervezett természetjárók és az MME tagok részére a szakvezetéses túrákon való részvételhez kedvezményt biztosítunk. Ugyanígy kedvezményt kapnak a Természet Házában a Kecskemét város által bevezetett Kecskemét Turista Kártya tulajdonosai is.

Az előző évekhez képest sajnos kisebb létszámban fogadtunk terepi szervezett iskolai és természetjáró csoportokat. Ennek valószínűsíthető oka lehet a lakosság gazdasági helyzetének romlása.

A látogatók szívesen használják a nemzeti park tanösvényeit, melyek a településekről könnyen megközelíthetők.

10.2.2. Erdői iskolák

A Naprózsa Erdői Iskola (Fülöpháza) minősítése 2012-ig érvényes. 19 turnusban 331 gyerek vett részt erdei iskolai programon.

A Kontyvirág Erdői iskola (Lakitelek) 2008-2012-ig „Minősített erdei iskolai program”-mal rendelkezik. 2011-ben 27 erdei iskolai és 18 egyéb turnust szerveztünk. Összesen 1245 gyerek vett részt a programokon. Az erdei iskola infrastrukturális fejlesztésére KEOP 3.3.0. pályázatot adtunk be. A pályázat elbírálás alatt van. Mindkét erdei iskolában Üdülési csekket elfogadunk.

10.2.3. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Ökoturisztikai rendezvények

KNPI saját rendezvényei: Szent Iván nap (Bugac), Magyar Nemzeti Parkok Hete, Múzeumok éjszakája, Szent Mihály Napi Vigasságok (Bugac).

A KNPI aktív közreműködésével lezajlott rendezvények:

Ősök Napja, Bugac, Magyarok Országos Gyűlése, Böszörmény, számos falunap és helyi rendezvény a KNPI működési területén levő településeken.

Környezeti nevelés, szemléletformálás

A Természet Háza (Kecskemét) és a Tisza-völgyi Bemutatóház (Szatymaz) a látogatóközponti funkciók mellett a környezeti nevelés két fontos helye. Itt az óvodás kortól a felnőttekig minden korosztály számára rendezünk foglalkozásokat. Az óvodások és kisiskolások részére mesesarkot alakítottunk ki. A Természet Háza emeleti kiállítóterének interaktív elemekkel való kialakítása folyamatban van, így a bemutatásra kerülő három élőhellyel játékos formában ismerkedhetnek az egyéni és csoportos látogatók. A Természet Házában 2011-ben 7 időszaki kiállítást szerveztünk. (A rákosi vipera múltja, jelene és jövője; Azok a csodálatos madarak: Berta László fotói; Nem tudtam, nem láttam, nem gondoltam – CITES kiállítás; Semmiből valamit – Zöldernyő program kiállítása; A kiskunsági képekben – természetfotók; Az erdő – interaktív kiállítás; A víz és az ember – fotópályázat kiállítása; Mézeskalácsok és csuhédíszek - kézműves kiállítás.)

Ebben az évben is bekapcsolódtunk a Múzeumok éjszakája országos programba. „Elvárásolt liget” kalandozások a Hankovszky-ligetben címmel.

A Természet Házában szervezett bemutató, ismeretterjesztő programok, kiállítások mellett a Tisza-völgyi Bemutatóházban főleg iskoláskorú gyermekek vesznek részt természetismereti és terepi foglalkozáson. A Tisza-völgyi Bemutatóház volt a helyszíne a Megyezőld programnak. Ennek során Csongrád megyei és szegedi iskolák számára szerveztünk környezet- és természetvédelmi rendhagyó órákat, terepi programokat, zöld jeles napokat. A Csongrád megyei és a Bács-Kiskun megyei Rendőr-főkapitányságokkal együttműködve több bűnmegelőzési programon vettünk részt.

Az Igazgatóság a működési területén több telephelyen is végzi a természetvédelmi szemléletformálással, bemutatóval, tájékoztatással, ökoturizmussal kapcsolatos feladatait. A célcsoportok a helyi lakosság, a nemzeti park iránt érdeklődő egyéni és csoportos vendégek, iskolások.

Ennek eredményes végrehajtását a saját kezelésünkben levő bemutató és kiállítóhelyek, a Zöld Pont működtetése, két erdei iskola, tanösvények, túraútvonalak, mint technikai háttér szolgálják. A személyi háttérrel a Természetismereti osztály dolgozói, és az Igazgatóság más területen dolgozó munkatársai is biztosítják.

A Rákosivipera Védelmi és Oktatóközpont (Kunpeszér), szervezésében az Oktatóközpontban 2011-ben 1060 iskolás vett részt terepi foglalkozáson. A rákosi vipera védelmi program bemutatására több hazai állatkertben is sor kerül (Budapest, Pécs, Szeged, Kecskemét), ahol több mint 10.600 érdeklődő vett részt a programon. 29 iskolában 1695 gyerek vett részt rendhagyó órákon.

Egyre több óvodás, és speciális nevelési igényű oktatási intézmény kér környezeti nevelési programot. A programok egy részét a Természet Házában, másik részét pedig az intézményekben bonyolítjuk. Új program az óvodásoknak az „Ürge Aladár meséi” c. bábokkal színesített előadás sorozat melynek során az ürgevel, a tűzokkal, a rákosi viperával és a tartós szegfűvel ismerkedhetnek meg a gyerekek.

KNP könyvtár

Könyvtári állomány: 50 folyóirat cím, több mint 5000 dokumentum

Könyvtári kapcsolatok: Mátra Múzeum, MTA ÖBKI Könyvtár, Bács-Kiskun megyei könyvtár, a Keve András Madártani és Természetvédelmi Szakkönyvtár, TTM Könyvtár, Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, (ez utóbbi számára az OSZK mellett kötelempéldány szolgáltatást kell folyamatosan teljesíteni), Soproni Egyetem, Szegedi Egyetem, Nimfea Egyesület, Bács-Kiskun és Csongrád megyei Múzeumok Igazgatósága, Nagyalföld alapítvány, erdei iskolák.

10.3. Kiadványok

- A KNPI-t bemutató magyar nyelvű leporelló újranyomása 20 ezer példányban
- Boróka füzetek Szikések a Kiskunságban c. kötete (NKA támogatással)
- Hazafelé szállnak a gólyák. Emlékezés Mészáros György ornitológusra
- Kiadtuk a KNPI 2011. évi programfüzetét 5000 példányban.

10.4 Látogatóstatisztika

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyeinek regisztrált látogatói:

Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók	Nem fizetős látogatók	Összesen (fő)
Természet Háza	3 673	721	4 394
Tisza-völgyi Bemutatóház	3 304	270	3 574
Páztormúzeum (Bugac)	16 393	1 375	17 768
Árpád-kori skanzen (Tiszaalpár)	2 980	765	3 745
Virágh-kúria (Kunszentmiklós)	700	265	965
Regisztrált látogatók összesen	27 050	3 396	30 446

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői:

Szolgáltatástípus	Fizető látogatók	Egyéb látogatók	Összesen (fő)
Szakvezetési túra, nyílt túra	6 708	1 207	7 915
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	0	17 325	17 325
Erdei iskolai program	1 362	-	1 362
Természetvédelmi táborok	-	-	-
Fotóstúrák	5	-	5
Kulturális jellegű rendezvények (pl. koncertek)	-	-	-
Szent Mihály Nap (Bugac)	-	4 000	4 000
természet és környezetvédelmi foglalkozások, rendhagyó órák	23 969	1 306	25 275
Kihelyezett kiállítások, falunapok, vásárok	-	58 428	58 428
Regisztrált igénybevevők összesen:	32 039	82 266	114 310

Szálláshelyek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működtetésében

Szállóvendégek száma (fő) erdei iskolában:	1362
Vendégéjszakák száma (fő):	3861

Összesített adatok

Bemutatóhelyek és szolgáltatások:	144 756
Szállóvendégek:	1 362
Mindösszesen:	146 118

A látogatókat a kiállítóhelyeken, látogatóközpontokban és szervezett csoportok, programok esetén tudjuk regisztrálni. Mivel a tanösvényeink szabadon látogathatók, azok forgalmát csak becsülni lehet. A KNPI 27 helyszínen jelent meg időszaki kiállításával, amelyet több mint 10 000 fő látogatott.

10.5. Tervezett fejlesztések (2012-ben; bemutatással, ökoturisztikával kapcsolatban)

- DAOP pályázati támogatással a Felső-kiskunsági puszta nemzeti parki területen a KNPI kezelésében levő Nagyállás területén ökoturisztikai bemutatóhely kialakítása
- Szintén DAOP forrásból kívánjuk korszerűsíteni Bugac-pusztán az ökoturisztikai szolgáltatásokat. Amennyiben a pályázati kiírás lehetővé teszi, akkor a fejlesztés egy pályázat keretében valósul meg.
- 2011-ben KEOP 3.3.0/09-11-2011-0011 kódszámon beadásra került a Kontyvirág Erdei Iskola infrastrukturális fejlesztésére egy pályázat, ami jelenleg elbírálás alatt áll.
- Kontyvirág tanösvény felújítása a KNPI Szikra és az Alpári rét területén.
- Tanösvények, túraútvonalak fejlesztése
- Madarász és fotós terepi programok metodikájának kidolgozása, elindítása
- Nemzeti Parki Termék védjegy bevezetése
- Nemzeti Park PR tevékenységének fejlesztése PR stratégia elkészítése

10.6. Együttműködési megállapodások

Együttműködési megállapodást kötöttünk több civil szervezettel, a természetjáró és természetvédő civil szervezettel, a BKM Önkéntes Centrummal, zöld óvodákkal és ökoiskolákkal.

10.7. Fontosabb események

- Az Igazgatóság igyekszik erősíteni „regionális erdei iskolai központ” szerepét. Rendszeresen tartjuk a kapcsolatot a térségben működő Zöld óvodákkal és Ökoiskolákkal. Hosszú ideje szervezzük regionális és országos természetismereti versenyek fordulóit: Kaán Károly Természetismereti Verseny, MME Madarak és Fák napi országos verseny, Lehoczky János komplex környezetvédelmi verseny.
- A saját szervezésben Tavaszköszöntő címmel rendezünk 4 fordulós regionális természetismereti vetélkedőt általános iskolások részére (14 csapat).
- A Magyarvíz Kft közreműködésével amatőr fotópályázatot hirdettünk általános és középiskolás, illetve felnőtt kategóriában. A pályázatra 89 pályázó több mint 500 képet küldött. A zsűrizés után a fotókból kiállítás nyílt a Természet Házában. A képek a www.knp.hu honlapon is megtekinthetők.
- Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatóságával közösen „Múzeumok éjszakája” rendezvény szervezése.
- Lakitelek községi könyvtárban rendhagyó természetismereti órák tartása 13 alkalommal.
- Regionális természetismereti rajzversenyt szerveztünk a kecskeméti Corvina Általános Iskola és Óvoda közreműködésével.

- Körlánc Egyesülettel együttműködve fórumot és továbbképzést szerveztünk az zöld óvodák és ökoiskolák pedagógusai részére.
- Beretzk Péter Természetvédelmi Klub Egyesület (Röszke) pedagógus továbbképzés, terepi programok.
- Útkeresők Egyesület (Kecskemét) természetvédelmi munka.
- Porta Egyesület (Kecskemét) közös rendezvények.
- Kiskunsági Környezet- és Természetvédelmi Egyesület közös környezetvédelmi középiskolai verseny és vetélkedő szervezése.

Vetélkedők

	Jellege	Szerepünk	Résztevő
Kaán Károly Országos Természetismereti Verseny	országos	megyei forduló szervezése	9 iskola 29 fő
Madarak és fák napja Természetismereti Vetélkedő	országos	területi forduló szervezés	6 iskola 11 csapat
Madarak és Fák Napja A Kecskeméti Arborétumban	Terepi játék	Szervezés, lebonyolítás (KEFAG ZRT.-vel közös rendezvény)	4 óvoda 11 iskola 530 fő
Lehoczky János Országos Környezeti Verseny	országos	zsűri tagság	16 csapat
Tavaszköszöntő természetismereti verseny	megyei	saját szervezés	14 általános 176 fő
Természetismereti rajzpályázat	megyei	A kecskeméti Corvina Általános Iskolával közös szervezés	589 pályamű
„Barátunk a természet” Magyar Népművelők Egyesülete	országos	Feladatok összeállítása, zsűrizés	125 fő
Középiskolák környezetvédelmi versenye	városi	Feladatok összeállítása, zsűrizés	67 fő
Víz Világnapja – BKKM Vízmű Zrt.	megyei verseny	Zsűrizés, döntő díjazása	180 fő
Kistérségi komplex természetismereti verseny (Kunszentmiklós)	Kistérségi verseny	Előadás, zsűrizés	24 csapat 97 fő

Médiamegjelenés

		Megjelenés, részvétel száma	
		írott	elektronikus
kiállítás, vásár		31 helyszínen	
média	helyi	32	94
	regionális	67	81
	országos	36	51

2011-ben a Kecskeméti kínáló, és a Szuperinfó regionális kiadójával voltunk szerződéses kapcsolatban. Ezek a lapok kedvezményesen biztosították a programjaink megjelentetését. A Kecskeméti TV kéthetente sugározott műsort „A természet hírei” címmel (26 megjelenés). A területeken dolgozó természetvédelmi őrök rendszeresen adnak riportokat a médiában (települési, kistérségi írott és elektronikus média) a területüket érintő, vagy közérdeklődésre számot tartó kérdésekben. Ezek témáit a riport előtt a nemzeti park vezetőjével is a Vidékfejlesztési Minisztérium sajtóosztályával egyeztetjük.

Programjaink folyamatosan olvashatók a www.knp.hu honlapon.

A regionális médiumok közül a Kecskeméti Városi Televízió, a Gong Rádió, a Szegedi TV, a kisteleki regionális rádió; az írott sajtó közül a Petőfi Népe (Bács-Kiskun Megye) és a Délmagyarország (Csongrád Megye) tudósított a legtöbbször.

Az éves programokról programfüzetet jelentettünk meg, amit az Igazgatóság látogató központjain kívül idegenforgalmi irodákban, közművelődési intézményekben terjesztünk, valamint honlapunkon (www.knp.hu) és több turisztikai honlapon is megjelenik.

Kapcsolatban állunk a www.muzeum.hu és a www.iranymagyarorszag.hu honlapokkal is. Az utóbbtól rendszeres jelentéseket kapunk a látogatásokról, letöltésekről.

Környezeti nevelési intézkedések

Esemény	Helyszín	Részvevők száma
Erdei iskolai programok	Fülöpházi homokbuckák Naprózsa Erdi Iskola	348
Erdei iskolai programok	Szikra és Alpári-rét Kontyvirág Erdi Iskola	1329
Természetismereti vetélkedők	Természet Háza	1705
Foglalkozások, játszóházak	Természet Háza, Tisza-völgyi bemutatóház, Vipera védelmi Oktatóközpont	16140
Nyílt napok, természet-és környezetvédelmi jeles napok, terepi programok, rendhagyó órák	KNP, bemutatóhelye, erdei iskolái, egyéb terep	19078
Természetismereti kiállítások, tárlatvezetések	Természet Háza, Tisza-völgyi bemutatóház	7768
Kiállítás, falunap, vásár	Változó helyszínek	49790
Összesen		96158

11. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

A külső szervezetekkel történő kapcsolattartás és együttműködés az alábbiak szerint valósult meg:

- A KNPI erdei iskolái útján tagja a Környezetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetségének (KOKOSZ);
- A Magyar Környezeti Nevelési Egyesületnek (MKNE) több kollégánk egyéni tagja;
- A KÖRLÁNC Egyesület több csoportjával működünk együtt (Szeged, Kecskemét), és egy kollega tagja is a KÖRLÁNC Kecskeméti Csoportnak. Folyamatos az együttműködés a kecskeméti Zöld Ernyő szervezettel.
- Egy kolléga elnöke az Erdi Iskola Program Szakmai Testületének
- Aktív szervezői és résztvevői vagyunk a hazai nemzeti parkok környezeti nevelői szakmai találkozójának;
- Folyamatos és rendszeres a kapcsolatunk a működési területünkön levő oktatási intézményekkel (általános iskolák, óvodák, középiskolák), kiemelten a Zöld óvodákkal, és Ökoiskolákkal
- A gyakorló pedagógusokkal való kapcsolattartás érdekében minden hónapban Pedagógus Klubot tartunk;
- A környezeti nevelés területén a Százszorszép Gyermekház, a Rendezvényház Nonprofit Kft (Szeged) és a kecskeméti Ifjúsági Otthon állandó partnerfoglalkozások, szakkörök, terepi akciók szervezésében, zöld jeles napok ünneplésében.
- Folyamatos szakmai kapcsolatban állunk erdei iskolaszolgáltatókkal, ökoturizmussal foglalkozó vállalkozókkal, önkormányzatokkal, civil szervezetekkel;
- Aktív együttműködésünk van a térség Tourinform Irodáival, a Regionális Marketing Igazgatósággal (programfejlesztés, kiadványok előkészítése, lektorálás);
- A Zöld Könyvtár heti 5 alkalommal fogadja a külső látogatókat.
- A Máltai Szeretetszolgálat nyári táboroztatásait támogattuk (térítésmentes szállás, programok vezetése);
- Folyamatos kapcsolatunk van a BKM Közművelődési Intézettel, a BKM Agrárkamarával, részt veszünk a falugondnok képzéseikben
- Megszerveztük a Nemzeti Parkok Hete helyi rendezvényeit
- A kecskeméti Hunyadivárosi Részönkormányzattal együttműködve helyet adtunk rendezvényeiknek (Hunyadivárosi Napok kiállítása, gyermekfoglalkozások, Madárbarát Hunyadiváros program)

- Csongrád Megyében megvalósítottuk a „Megyezöld” természetvédelmi programot, több településének önkormányzatával együttműködést kötöttünk az iskolai környezeti nevelési programok megvalósításának segítésére. (Algyő, Baks, Szatymaz)
- NATUR ART Természetfotós Szövetség rendezvényeinek adunk helyet.
- Támogatjuk a Varázslatos Magyarország természetfotós pályázatot
- Helyet biztosítunk a Világjáró Klub Egyesület rendezvényeinek, ahol ismeretterjesztő előadásokat tartunk.
- A Magyar Természetbarát Szövetség tagjai részére kedvezményes belépést biztosítunk a nemzeti park által szervezett terepi programokra, illetve a szálláshelyeinket kedvezményrel vehetik igénybe.

12. Belföldi és külföldi együttműködés

A határokon átvívelő együttműködést is fontosnak tartjuk, lehetőségeinkhez képest az alábbiak szerint tartjuk a kapcsolatot külföldi szervezetekkel:

Partnerszervezet	Ország (nemzetközi szervezet esetén székhelye)	Az együttműködés rövid ismertetése
EUROSITE	Hollandia, Tilburg	Az Igazgatóság már évek óta tagja ennek a szervezetnek. A EUROSITE célja, hogy összefogja azon magánszemélyeket, egyesületeket, állami szervezetet, és minden olyan szervezetet, amely védett területek kezelésével foglalkozik és megosztja köztük a kezelésben szerzett tapasztalatokat.
Palics-Ludas Közvállalat	Szerbia –Montenegró, Palics	Közös INTERREG tükörprojekt beindítása. Együttműködési szerződés keretében célul tűztük ki egy közös, határ menti védett terület kialakítását (Körös-éri Tájvédelmi Körzet), a hasonló adottságú szikes területek kutatását, valamint segítséget nyújtottunk a Vajdasági tűzokos területek kezelésének megalapozásában.
EUROPARC	Németország	Az Igazgatóság hosszú ideje tagja a szervezetnek, de az utóbbi időben aktív kapcsolat nincs.
Röhn Bioszféra Rezervátum	Németország	Szakmai kirándulás a KNPI területein

Konferenciák, szakmai előadások 2012-ben

Zöld óvoda, ökoiskola Regionális Fórum
 Nemzeti parkok ökoturisztikai találkozója
 Nemzeti Parkok Hete
 Dél-Alföldi Erdei Iskolák találkozója
 KNP Alapítvány pályázati kiállítás

Kapcsolat oktatási intézményekkel

Középiskolai, egyetemi terepgyakorlatok:
 Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar
 Debreceni Egyetem
 Szegedi Egyetem
 Szent István Egyetem
 Kecskeméti Főiskola
 Bedő Albert Erdészeti Szakiskola, Ásotthalom
 Bársony István Mg. Szakközépiskola, Csongrád
 Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskola, Szeged
 Baksay Gimnázium Kunszentmiklós

13. Ellenőrzés

- Az Igazgatóságnál 2011 februárjában zajlott a vagyonkezelési osztály munkájának ellenőrzése (az ellenőrzést a Vidékfejlesztési Minisztérium Ellenőrzési Főosztálya végezte).
- Júniusban a Kölcsönös megfeleltetéssel kapcsolatos ellenőrzés volt valamennyi állattartó telepünkön.
- A 2010/2011 gazdasági évre vonatkozóan megtörtént az SAPS pályázatban lévő földterületek visszamenőleges helyszíni és „retro”ellenőrzése (az ellenőrzést az MVH helyi és a területi Ellenőrzési Főosztálya, valamint a VM Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztálya végezte). A helyszíni ellenőrzések néhány helyen meg nem felelést állapítottak meg, az Igazgatóság álláspontja szerint alaptalanul (az ellenőrzési jegyzőkönyvben foglaltakat az Igazgatóság megfellebbezte).
- Az ÉTT célprogram előírásainak a területkezelés megfelelt. A GPS-sel történő mérések ellenőrzése során az eltérések a mért határon belüliek voltak. Az ellenőrzés során a gazdasági év befejeztével (2011.08.31.) a terület kezelése megtörtént.
- BIO Kontroll ellenőrzés zajlott 2011. október 18-án, észrevétel nem történt.
- Az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat ellenőrizte a nemdohányzók védelméről és a dohánytermékek fogyasztásának, forgalmazásának egyes szabályairól szóló 1999. évi XLII. törvény rendelkezéseinek betartását; jogsértést nem állapított meg.
- KEOP-3.1.2./2F/09-2010-0023 „Kiskunsági élőhelyek kétéltű populációinak védelme” című pályázat helyszíni ellenőrzésére került sor 2011-ben a projekt zárásával kapcsolatosan. Ellenőrző szervezet: Energia Központ Nonprofit Kft. (Közreműködő Szervezet). A záró helyszíni ellenőrzés alkalmával hiányosság nem merült fel.
- KEOP-3.1.2./2F/09-2009-0014 „Élőhely rekonstrukciós tevékenységek a Kiskunsági Nemzeti Igazgatóság működési területén” című pályázat helyszíni szabályszerűségi ellenőrzésére került sor 2011-ben. Ellenőrző Szervezet: Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság. A helyszíni ellenőrzés alkalmával hiányosság nem merült fel.

14. Fontosabb célkitűzések a 2012. évre (munkaterv)

Saját vagyonkezelésű géppark karbantartása, fejlesztése:

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság állatállomány-növekedésével egyidejűleg a téli takarmányszükséglet is folyamatosan növekszik. **A szalastakarmány betakarítására az igazgatóság gépparkjának bővítése indokolt** az alábbi táblázatban szereplő KEOP pályázat útján pályázott mezőgazdasági munkagépek beszerzése.

	Géptípus	Nettó, EURO	Nettó, Ft	Bruttó, Ft
1	Valtra T191H traktor	98 746 €	31 598 720 Ft	40 130 374 Ft
2	Valtra A 93 traktor	42 067 €	13 461 440 Ft	17 096 029 Ft
3	Valtra A 93 traktor	42 067 €	13 461 440 Ft	17 096 029 Ft
4	Valtra A 93 traktor	42 067 €	13 461 440 Ft	17 096 029 Ft
5	Valtra N101 traktor	52 000 €	16 640 000 Ft	21 132 800 Ft
6	Alő Qicke Q 55 homlokrakodó	12 100 €	3 872 000 Ft	4 917 440 Ft
7	Seppi Midiforst 225 DT erdészeti szárazúzó	27 236 €	8 715 520 Ft	11 068 710 Ft
8	Krone Comprima F155 bálázó	29 000 €	9 280 000 Ft	11 785 600 Ft
9	Krone Comprima F155 bálázó	29 000 €	9 280 000 Ft	11 785 600 Ft
10	Krone Comprima F155 bálázó	29 000 €	9 280 000 Ft	11 785 600 Ft
11	Krone Comprima F155 XC bálázó	31 000 €	9 920 000 Ft	12 598 400 Ft
12	Krone EC 280 kasza	6 500 €	2 080 000 Ft	2 641 600 Ft
13	Krone EC 280 kasza	6 500 €	2 080 000 Ft	2 641 600 Ft
14	Krone EC 280 kasza	6 500 €	2 080 000 Ft	2 641 600 Ft
15	Krone Swadro 807 rendképző	15 000 €	4 800 000 Ft	6 096 000 Ft
16	Krone Swadro 807 rendképző	15 000 €	4 800 000 Ft	6 096 000 Ft
17	Krone 7.82/6 * 7 rendterítő	9 800 €	3 136 000 Ft	3 982 720 Ft
18	Truxor nádvágógép		23 618 900 Ft	29 996 003 Ft
19	Valtra S323 traktor, vontató		50 139 450 Ft	63 677 102 Ft
	Összesen:	493 583 €	231 704 910 Ft	294 265 236 Ft

Előkészítés	6 500 000 Ft
Megvalósíthatósági Tanulmány	4 000 000 Ft
Közbeszerzés	2 500 000 Ft
Megvalósítás	238 104 910 Ft
Eszközbekzerzés	231 704 910 Ft
Projektmenedzsment	4 000 000 Ft
Tájékoztatás, nyilvánosság	2 400 000 Ft

ÖSSZESEN**244 604 910**

A téli szálás takarmány minőségének megóvására fedett takarmánytároló építése szükséges valamennyi állattartó telepre (**kb. 80.000.000 Ft**).

A már meglévő mezőgazdasági kiegészítő munkagépek erősen elhasználódtak, melyeket 2011-ben már nem tudjuk hatékonyan üzemeltetni a kötelezettséget vállalt területeinken. **Az új eszközök beszerzésével saját betakarítású területeken már lehet minőségi és mennyiségi munkát végezni, így a szálás takarmány betakarítása zökkenőmentessé válna.**

Tervezzük javítani és bővíteni a legeltetés során használt mobil villanypásztor berendezések mennyiségét és minőségét a 2012. évben is, amely hozzávetőlegesen **4.000.000 Ft-ot** tesz ki.

Állattartó telepek és hozzá kapcsolódó eszközök:

Kigyóshát: A telepen elhelyezett állatállomány súlygyarapodásának ellenőrzésére valamint az értékesítést megelőző **súly mérésére a telepen állatmérleg beszerzése szükséges (700.000 Ft).**

Tiszaalpár: A telep a Tisza árterében helyezkedik el, kialakítása a KIOP program keretében történt. A 2010-es gazdasági évben az időjárás kedvezőtlen viszontagsága igen csak megrongálta az állattartó **telep téli szállásának karám rendszerét, valamint a telep szociális és gazdasági épületét.** Ezt **újra kell építeni** olyan formában, hogy amennyiben a belvíz vagy árvízhelyzet szélsőségesse válna, akkor abban az esetben ne rongálódjon meg (**10.000.000 Ft**).

Soltszentimre: A Soltszentimre körzetében területkezelési céllal tartott állatok tartására szolgáló épületek (tetőjavítás) és ezek kiegészítő létesítményeinek felújítása is esedékessé vált (**7.000.000 Ft**). 2011-ben az itt lévő legelők déli részén lévő vizes élőhelyeken, magyar házi bivalyaink legeltetésére alkalmas villanypásztor rendszer kiépítése szükséges (**3.000.000 Ft**.)

Izsák: A télen született borjak védelme érdekében az „L” alakú szín felújítása szükségszerű (**2.000.000 Ft**)

Bugacpusztaháza: Az állattartó telepen téli pihenőhely kialakítását tervezzük a növekvő állatlétszám teletetése érdekében, így az állatállomány célszerűbb, gazdaságosabb elhelyezésére kerülne sor a jelenlegi karámrendszeren belül (**15.000.000 Ft**). Továbbá a területkezelési céllal tartott állatok (magyar szürke szarvasmarha, bivaly) számára a már meglévő kutak itatóhelyek felújítása szükséges (**2.000.000 Ft**). A tervezés egyszerű statisztikai kimutatások alapján készült, amelynek alapja a 2010-2011-es évek költségei, így a tervezett összeg mindösszesen a **2012-évre 123.700.000 Ft.**

A fentiekben összegzett beszerzéseket az KEOP pályázatokból, valamint saját bevételünk terhére tervezzük finanszírozni.

Védetté nyilvánítások előkészítése

Pirtói Homokbuckák természetvédelmi terület védetté nyilvánításának jogszabályi kihirdetése (kihirdette: A vidékfejlesztési miniszter 12/2012. (II. 21.) VM rendelete a Pirtói-homokbuckás természetvédelmi terület létesítéséről)

Körös-éri Tájvédelmi Körzet védetté nyilvánításának jogszabályi kihirdetése

Nemzetipark-igazgatóság által vagyonkezelésbe átveendő területek

3000 ha földterület nemzetipark-igazgatósági vagyonkezelésre történő átvételének kezdeményezése a Nemzeti Föld Alaptól a hatékonyabb természetvédelmi kezelés és egy benyújtott LIFE projekt megvalósítása céljából különös tekintettel a tűzok kiskunsági populációjának megőrzésére.

Vadászati jog gyakorlása új vadászterületen

2011-től a vadászati jogot Kunszentmiklóson egy közel tízezer hektár kiterjedésű vadászterületen földtulajdonosi vadászközösség gyakorolja, melyben a nemzetipark-igazgatóság a vagyonkezelésébe tartozó területek arányában 62%-os szavazati joggal rendelkezik. A terület jelentős tűzokvédelmi terület az ország egyik legnagyobb dürgőhelyével, egyben jelentős költő- és teleshely is. Ezért a vadgazdálkodást a tűzok igényeinek megfelelően kell folytatni: az őzállomány vadászati hasznosítása a tűzok szaporodási időszakán kívüli időszakban történhet csak. A területen a fészekpredátorok, szörmés ragadozók állomány szabályozása természetvédelmi és vadgazdálkodási szempontból egyaránt elégtelen volt, ezért 2012-től intenzíven szabályozni kell a dolmányos varjú, szarka, róka, borz állományát a területen, melyet két fő teljes munkaidőben foglalkoztatott szakszemélyzet meg is kezdett. E tevékenység a tűzok és más földön fészkelő védett madárfajok mellett várhatóan az apróvadállományra is kedvező hatással lesz. A tűzokvédelmi célú vadgazdálkodási tevékenység fejlesztési céljait, feladatait beépítettük egy benyújtott LIFE+ pályázatba.

Tervezett, illetve folyamatban lévő pályázatok 2012-ben

2012-ben folyamatban lévő KEOP és LIFE+ pályázatok a KNPI saját megvalósításában vagy partneri részvételével

Élőhely-rekonstrukciós tevékenységek ellátása a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság működési területén (KEOP-3.1.2-2F-09-2009-0014): kiskunsági élőhelyek megőrzése, helyreállítása, nyíltvízfoltos nádszegély élőhely kialakítása, invazív növényirtás, békaáterszek, denevér élőhely-tornyok létesítése.

Élőhely-rekonstrukció az izsáki Kolon-tavon (KEOP-3.1.2/2F/09-2010-0025): Élőhely-rekonstrukció az izsáki Kolon-tavon: Kedvezőtlen irányú szukcesszió megfordítása, olyan kedvező szukcessziós állapot elérése, ahol a Kolon-tó be tudja tölteni a természetvédelmi potenciálját.

Kiskunsági élőhelyek kételtű populációinak védelme (KEOP-3.1.2/2F/09-2010-0023): A KNP területén található Szeri-puszta, Nagy-Széksós-tó és Müller-széki szaporodó és teleshelyek között a kételtű populáció szabad, mesterséges veszteségektől mentes mozgásának biztosítása, így a populáció méretének, genetikai sokféleségének, összességében stabilitásának biztosítása

A rákosi vipera védelme a Kárpát-medencében

(LIFE07/NAT/H/000322/LIFE07/NAT/H/000322): cél a jelenlegi élőhelyek kibővítése és az ott található vipera-állományok megerősítése

Tájidegen inváziós növények visszaszorítása a Duna-Tisza köze legértékesebb homokterületein (KEOP-7.3.1.2/09-2010-0024): A Kiskunságban teret hódító idegenhonos növények további terjedésének megakadályozása, a már meglévő állományok irtása, ezáltal a Duna-Tisza köze legértékesebb homokterületeinek, azok természetes, őshonos növény- és állatfajainak védelme, kedvező szukcessziós folyamatok felerősítése.

A kerecsensólyom védelme ÉK-Bulgáriában, Magyarországon és Szlovákiában (LIFE09NAT/HU/000384): Szabadszállásra ürgetelepítés, vezetékek szigetelése, zsákmányállat vizsgálat fotócsapdával, gazdálkodók tájékoztatása szórólapokkal.

Elbírálás alatt lévő, benyújtott pályázatok

2011 során 7 élőhely-rekonstrukciós és fajmegőrzési pályázatot, illetve 2 LIFE+ pályázatot nyújtottunk be, melyek pozitív elbírálása esetén azok megkezdését tervezzük 2012 folyamán.

További, nem pályázati források útján megvalósításra kitűzött élővilágvédelmi célok:

- Folytatni tervezi az Igazgatóság a nem védett természeti területek védett természeti értékeinek feltárását, különös tekintettel az aktuálisan erdőtervezett erdőállományokban.

- alvállalkozóként történő közreműködés a vadon élő gyógynövények szigorú szabályok szerinti, fenntartható hasznosítása lehetőségeinek vizsgálatára a Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar mint fő kedvezményezett által megvalósuló Interreg CE nemzetközi pályázatban
- az „Eltérő időpontban végzett kaszálások Natura 2000 gyepterületekre gyakorolt hatásának vizsgálata” című, több évesre tervezett, a Magyar Természettudományi Múzeum muzeológusai által megvalósított kutatások folytatása nemzeti park-igazgatósági közreműködéssel
- a kezelésmentesség (mint kezelési kontroll) hatásának vizsgálata gyepi életközösségeket illetően, illetve a nagyvad kizárás hatása alföldi erdei életközösségek állománydinamikájára
- újabb kezelési tervek készítése, a régi tervek aktualizálásának megkezdése, különös tekintettel a védelemre tervezett területekre
- további részvétel országos fejlesztési programokban (VTT, Duna-Tisza közti Hátság vízgazdálkodása, homokhátsági tanyák villamosítási programja)
- A Csaj-tó törendszerében kialakított 120 ha természet közeli vizes élőhely, mocsár vízpótlása, extenzív halasítása madártáplálék céljából
- Az Apaj-pusztá felhagyott halastavi 150 ha-os vizes élőhely vízpótlása
- A Kék vércse, a Kerecsensólyom, a Tűzok és a Tartós szegfű befejezett LIFE programokból az Igazgatóságunkra háruló „after-LIFE programme” feladatainak végrehajtása
- Gólyafészek-tartók, szigetelőpapucsok, „firefly” vezetékjelzők vásárlása és kihelyezése
- További adatok gyűjtése a Duna–Tisza köze Natura 2000 jelölő, védett és fokozottan védett növény- és állatfajairól
- Az ex lege védett területek adatbázisának további pontosítása
- Az egyedi tájérték-kataszter elkészítésének folytatása

Kutatás, monitorozás, kezelési/fenntartási tervek készítése

A Vidékfejlesztési Minisztérium koordinációjával az Európai Unió számára készítendő, 2013-ban esedékes hatéves jelentéshez, illetve a Natura 2000 adatbázis frissítéséhez adatgyűjtést tervezünk, illetve a pályázat útján támogatandó, az Igazgatóság működési területe által érintett 23 Natura 2000 fenntartási terv elkészítésében a kapacitásunk mértékéig ügyfélként vagy együttműködő félként részt kívánunk venni.

Környezeti nevelés, szemléletformálás

- Folyamatos kapcsolattartás a működési területen levő ökoiskolákkal, zöld óvodákkal, a mozgalom terjesztésének elősegítése.
- A KNPI erdei iskolái kihasználtságának növelése: késő őszi és téli szezonra programok kidolgozása, azok népszerűsítése; tanárok terepi továbbképzése
- Óvodásoknak szóló környezeti nevelési program kidolgozása (Mesekuckó programok)
- Időszaki tematikus kiállítások szervezése a Természet Házában és a Virágh-kúriában
- Terepi tematikus programok szervezése a Pusztaszeri Tájvédelmi Körzetben a Tisza-völgyi Bemutatóházban a szegedi Vadasparkkal, a Fűvészkerttel, a Móra Múzeummal és a Mozaik Tankönyvkiadóval együttműködve
- Zöld jeles napok megünneplése társintézményekkel és civil szervezetekkel együttműködve
- Őtórai zöldtea címmel előadássorozat szervezése a Természet Házában
- Természet- és környezetvédelmi országos vetélkedők területi fordulójának szervezése
- Tavaszköszöntő címmel vetélkedő szervezése a KNPI működési területén levő iskoláknak
- Gyermekrajz és természetfotó-pályázatok meghirdetése a Magyarvíz Kft közreműködésével

Ökoturizmus

- Oktatási intézmények, természetjárók részére terepi programok vezetése
- Ökoturisztikai programokhoz partnerek keresése, azokkal együttműködés (idegenforgalmi szolgáltatók, vállalkozások)
- Tematikus szakvezetéses túrák szervezése és lebonyolítása a nemzeti park működési területén

Társadalmi tudatformálás és kapcsolattartás

- Ökoiskolák és zöldóvodák számára fórum szervezése

- 4 időszaki kiállítás, illetve új interaktív kiállítási elemek elkészítése a Természet Házában
- Erdei iskolai programok szervezése
- Részvétel országos, regionális és helyi turisztikai kiállításokon, rendezvényeken, falunapokon; a nemzeti park tevékenységének és ökoturisztikai szolgáltatásainak népszerűsítése országos és regionális szinten
- Szent Iván-nap (06. 23.) és Szent Mihály-nap (09.22–23.) alkalmából nagyrendezvények szervezése Bugacon; Tűzokénnep (Kunszentmiklós; április), Daruünnep (november eleje)
- Az Európai Nemzeti Parkok napja (05.24) és a Magyar Nemzeti Parkok Hete alkalmából programok szervezése a nemzeti park területein
- Részvétel a Múzeumok éjszakája országos rendezvényen
- A bemutató és látogatóközpontok állagmegóvása, programjaik bővítése
- Kedvezmények biztosítása az MME tagoknak, szervezett természetjáróknak, nagycsaládosoknak

Fejlesztési tervek

- Ökoturisztikai fejlesztési pályázat előkészítése (DAOP) a Kunszentmiklós-böszöprpusztai Nagyállás területén
- Kontyvirág Erdei Iskola infrastrukturális fejlesztése KEOP pályázati forrásból
- Tanösvények, túraútvonalak fejlesztése
- Madarász és fotós terepi programok metodikájának kidolgozása, elindítása
- Nemzeti parki termék minősítés és logó bevezetése

Társadalmi kapcsolatok

- Kiskunsági Nemzeti Parkról szóló tudományos ismeretterjesztő szakkönyv anyagának összeállítása (tervezett megjelenés 2012. december)
- Alexandra Kiadó nemzeti parkokat bemutató fotóalbum-sorozatának Kiskunsági Nemzeti Parkot bemutató kötetének megjelentetésében közreműködés (tervezett megjelenés 2012. április 21.)
- Közvélemény folyamatos, rendszeres tájékoztatása a nemzetipark-igazgatóság tevékenységéről
- Önkormányzatokkal, civil szervezetekkel közös projektek tervezése, közös programok szervezése
- Közreműködés a HU-SRB/1002/122/100 számú „Környezetvédelem határok nélkül” című Magyarország–Szerbia környezet- és természetvédelmi televíziós műsorkészítési IPA Határon Átnyúló Együttműködési Program megvalósításában
- Új médialehetőségek eddigénél hatékonyabb kihasználása (Web2-es alkalmazások, Facebook stb.)

Pénzügyi jellegű feladatok 2012-re

- a 2012. évben a költségvetési támogatásunk a korábbi évekhez képest alacsony, összesen 84,5 millió forint, így idén is a saját bevételek fogják biztosítani az intézmény alapvető működését, a likviditásunkat saját bevételek realizálása fogja meghatározni.
- Alapvetően mind az agrárbevételek, mind a haszonbérleti díjak beszedése (június 30, és szeptember 30) szezonális jellegű, így a felmerülő kiadásainkat is a bevételek realizálásához kell igazítanunk. Ezek alapján a II. félévben lehet látni, hogy mekkora bevétellel számolhatunk, és milyen kiadásokat tudunk teljesíteni.
- Törekednünk kell arra, hogy a jelentősen csökkenő költségvetési támogatások ellenére a rendelkezésünkre álló forrásokat takarékosan, költséghatékonyan, és eredményesen használjuk fel az alapfeladatunkban meghatározott célokra, a ránk bízott vagyont hatékonyan működtessük.
- költségvetési likviditásunk megőrzése mellett a vagyonkezelésünkben lévő területek megfelelő természetvédelmi célú kezelése, megőrzése, állatállományunk téli takarmányának saját előállítására, természetmegőrzési és -fenntartási feladatok elvégzése, hatékony természetvédelmi őrszolgálat működtetése
- 2012-ben is számítunk a közmunkaprogramban foglalkoztatott munkaerő segítségére: főként az erdészeti munkákban, invazív növényirtási, karbantartási, és egyéb kiegészítő feladatok ellátása érdekében 61 fő átlaglétszám foglalkoztatását vállaltuk 2012. évben.
- Az igazgatóság – pénzügyi fedezet esetén – 2012-ben folytatja a védett természeti területek védettségének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény végrehajtását.

Természetvédelmi Őrszolgálat

A hatósági őrzés általános feladatain túlmenően 2012-ben minden természetvédelmi tájegységben havi két alkalommal rendszeres közös járőrszolgálatot teljesítünk a rendőrséggel az adott időszakban aktuális természetkárosítások megakadályozása, a bekövetkezett károsítások felszámolása érdekében.

Szintén havi két alkalommal a Tiszai Vízügyi Rendőrséggel tartunk terepi ellenőrzéseket a Tiszavölgy Természetvédelmi Tájegység védett természeti és Natura 2000 területein. Tervezzük a Dunai Vízügyi Rendőrséggel a kapcsolatfelvételt.

A Bács-Kiskun megyei Rendőr-főkapitányság állomány természetvédelmi állomány képzéséhez hasonlóan Csongrád megyében is kialakítjuk a rendszeres képzést és közös járőrszolgálatot.

Igény szerint részt veszünk a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal agrár-környezetvédelmi célprogramok ellenőrzésében.

A KNPI működési területén lévő védett természeti és Natura 2000 területeket érintő nagy rendezvények ellenőrzését, felügyeletét ellátjuk.

Vadászati idényben heti egy alkalommal vízivad vadászatának ellenőrzését tervezzük.

2012-ben a szükséges mértékben a sérült vagy beteg védett állatok mentését természetvédelmi mentőközpontba juttatását ellátjuk.

2012-ben minden nap reggel 7.00-tól este 20.00-ig a Természetvédelmi Őrszolgálat telefonos készenléti ügyeletet működtet.

Elvégezzük az őrszolgálat által elvégzésre összeállított biomonitoring-feladatokat, részt veszünk a társadalmi tudatformálásban a természetismereti, ismeretterjesztési, társadalmi tudatformálási tevékenységben való részvétellel.

Nemzetközi kapcsolatok

Tovább tervezzük bővíteni a határon átnyúló nemzetközi kapcsolatunkat Szerbia természetvédelmi hatóságaival és szervezeteivel kölcsönös információcsere, illetve közös pályázatok beadása útján.

A 2012-ben esedékes, a bonni egyezmény keretében működő Tűzokvédelmi memorandum konferenciájának szervezésében segítséget kínálunk a rendezéssel megbízott igazgatóságnak.